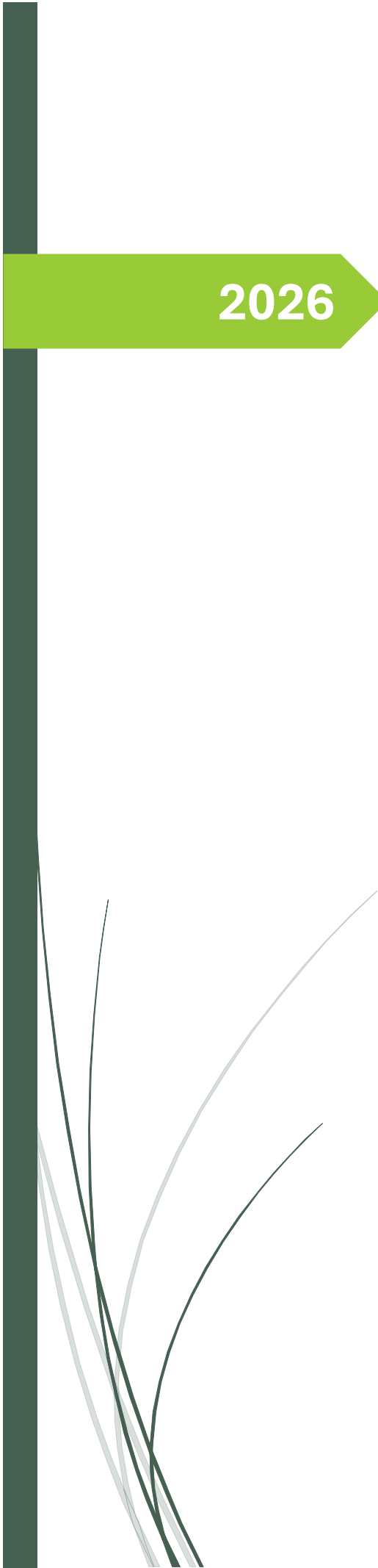

A thick dark green vertical bar runs along the left edge of the page. A light green arrow-shaped banner points to the right from this bar, containing the year '2026'. In the bottom left corner, several thin, curved lines in dark green and light grey sweep upwards and to the right.

2026

**Diagnoza zjawiska używania
i nadużywania substancji
psychoaktywnych oraz występowania
przemocy domowej**

GMINA OROŃSKO

Spis treści

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE	6
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	7
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	8
RYNEK ALKOHOLOWY	9
PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”	10
ŚWIETLICE	11
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	12
Metodologia	12
Cele badania.....	12
Metoda i technika badawcza	12
Grupa badana	12
Wyniki badań	13
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	13
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	14
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	17
Hazard	19
Zaburzenia odżywiania	22
Ważność uzależnień behawioralnych w opinii mieszkańców Gminy Orońsko	22
Przemoc domowa.....	23
Profilaktyka uzależnień	25
BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH	27
Metodologia	27
Cel badania i charakterystyka grupy badawczej	27
Wyniki	28
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	34
Metodologia	34
Cel badania	34
Charakterystyka grupy badanej	34
Wyniki badań	34
Relacje z rodzicami, nauczycielami i rówieśnikami	34
Substancje psychoaktywne: Alkohol	36

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	44
Uzależnienia behawioralne	49
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	70
Mieszkańcy Gminy Orońsko	70
Pracownicy GKRPA w Gminie Orońsko	73
Uczniowie z Gminy Orońsko	74
Rekomendacje	80

WSTĘP

Diagnoza zjawiska używania i nadużywania substancji psychoaktywnych oraz występowania przemocy domowej stanowi kluczowe narzędzie planowania i realizacji działań profilaktycznych oraz interwencyjnych na poziomie lokalnym. Umożliwia ona władzom samorządowym oraz instytucjom pomocowym racjonalne i skuteczne ukierunkowanie zasobów tam, gdzie potrzeby mieszkańców są największe. Jej celem jest nie tylko identyfikacja aktualnej skali problemów, lecz także rozpoznanie czynników ryzyka i prognozowanie potencjalnych zagrożeń, co pozwala na opracowanie długofalowych strategii wsparcia.

Współczesne wyzwania społeczne obejmują zarówno nadużywanie alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych, jak również uzależnienia behawioralne. Zjawiskom tym często towarzyszą problemy przemocy domowej, współuzależnienia, zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych oraz trudności w funkcjonowaniu rodzin. Skala i złożoność tych problemów wymagają pogłębionej analizy oraz interdyscyplinarnego podejścia, uwzględniającego perspektywę profilaktyczną, terapeutyczną i społeczną.

Niniejszy dokument przedstawia wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2026 roku na terenie Gminy Orońsko. Badania miały charakter anonimowy i objęły trzy grupy respondentów reprezentujących różne środowiska lokalne:

- dorośli mieszkańcy,
- dzieci i młodzież szkolna,
- członkowie GKRPA oraz ZI.

Znaczenie wyników badań

Uzyskane wyniki stanowią podstawę do opracowania skutecznych strategii przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy domowej. Analiza danych umożliwia:

Określenie skali problemu – rzetelne oszacowanie rozpowszechnienia używania i nadużywania substancji psychoaktywnych oraz zjawiska przemocy domowej w społeczności lokalnej, co pozwala na adekwatne planowanie działań.

Identyfikację grup ryzyka – wskazanie osób i środowisk szczególnie narażonych na uzależnienia oraz przemoc, co jest kluczowe przy projektowaniu działań profilaktycznych i programów wczesnej interwencji.

Projektowanie dostosowanych form wsparcia – uwzględnienie perspektywy mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz pracowników pomocy społecznej umożliwia tworzenie spersonalizowanych programów wsparcia, odpowiadających na realne potrzeby społeczności.

Wzmacnianie świadomości i zaangażowania społecznego – upowszechnianie wiedzy o skali i konsekwencjach uzależnień oraz przemocy domowej sprzyja budowaniu odpowiedzialności społecznej, przeciwdziałaniu stygmatyzacji oraz zwiększaniu gotowości do reagowania na sytuacje kryzysowe.

Przeprowadzona diagnoza stanowi fundament dla dalszych działań w obszarze profilaktyki, edukacji, wsparcia i interwencji. Tylko kompleksowe rozpoznanie lokalnych uwarunkowań oraz rzeczywistych potrzeb mieszkańców pozwala na skuteczne przeciwdziałanie zjawisku uzależnień i przemocy domowej, a w konsekwencji na poprawę jakości życia całej społeczności.

DANE DEMOGRAFICZNE

Liczba mieszkańców Gminy Orońsko w 2023 roku wynosiła 5834 osób, w tym 2944 kobiet i 2890 mężczyzn, w 2024 roku wzrosła do 5866 osób (2956 kobiet i 2910 mężczyzn), a w 2025 roku zmalała do 5825 osób, w tym 2934 kobiet i 2891 mężczyzn.

Liczba mieszkańców Gminy Orońsko	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem:	5834	5866	5825
w tym kobiet:	2944	2956	2934
w tym mężczyzn:	2890	2910	2891

W Gminie Orońsko w 2023 roku i w 2024 roku zawarto po 17 małżeństw oraz 21 w roku 2025. Liczba rozwodów w analizowanych latach ma tendencję wzrostową.

Liczba małżeństw/rozwodów w latach 2022-2024	2023 r.	2024 r.	2025 r.
małżeństwa	17	17	21
rozwody	4	7	8

W Gminie Orońsko w 2023 roku odnotowano 53 urodzeń żywych, w tym 28 chłopców i 25 dziewczynek, natomiast w 2024 roku urodziło się 43 dzieci, w tym 18 chłopców i 25 dziewczynek. W 2025 roku liczba urodzeń wyniosła 33, z czego 20 to chłopcy i 13 to dziewczynki.

Liczba urodzeń żywych w Gminie Orońsko	2023 r.	2024 r.	2025 r.
w tym chłopcy:	28	18	20
w tym dziewczynki:	25	25	13

W Gminie Orońsko w 2023 roku odnotowano 62 zgony, w 2024 roku liczba zgonów wyniosła 44, natomiast w 2025 roku zmarło 53 osoby.

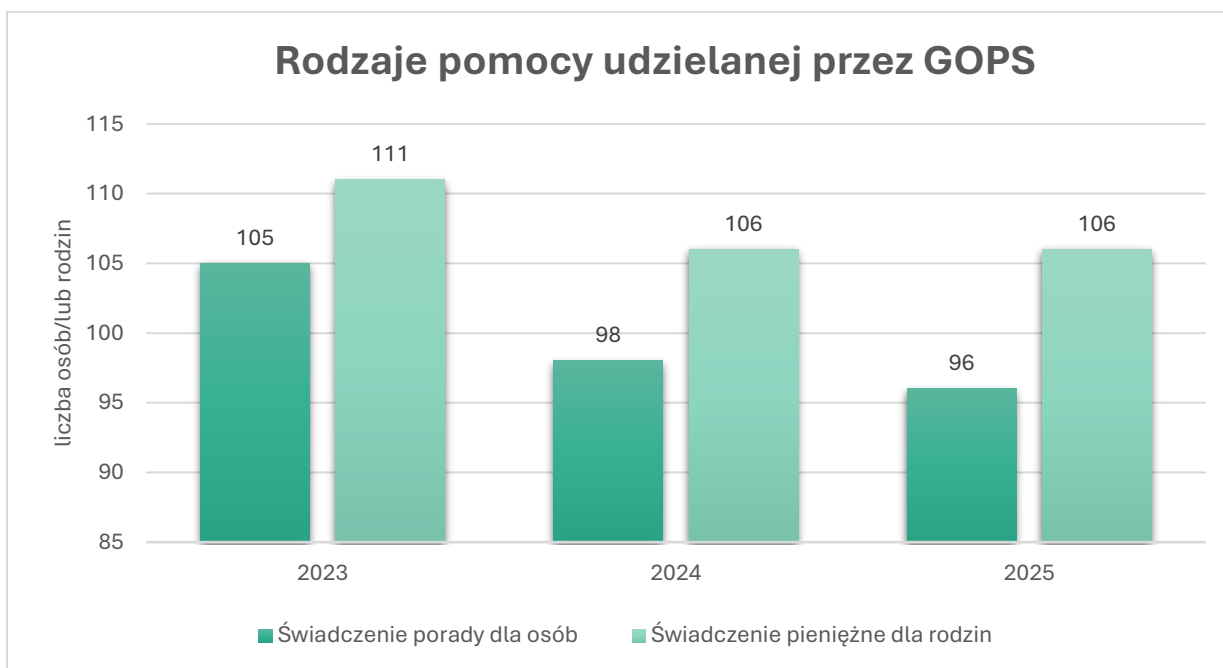
Liczba zgonów w Gminie Orońsko	2023 r.	2024 r.	2025 r.
w tym mężczyźni:	32	20	34
w tym kobiety:	30	24	19

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Liczba rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nieznacznie spadła z 111 w 2023 r. do 106 w latach 2024–2025. W 2025 r. wszystkie 106 rodzin korzystały ze świadczeń, w tym jedna rodzina, w której występował problem alkoholowy.

Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Liczba rodzin ogółem	111	106	106
W tym rodziny korzystające ze świadczeń	0	0	1

W analizowanym okresie liczba udzielonych porad dla osób systematycznie spadała – ze 105 w 2023 r., przez 98 w 2024 r., do 96 w 2025 r. Podobny trend dotyczył świadczeń pieniężnych dla rodzin, które zmniejszyły się z 111 w 2023 r. do 106 w 2024 r., a następnie utrzymały się na tym samym poziomie w 2025 r. Dane wskazują na stopniowy spadek zapotrzebowania na wsparcie indywidualne przy jednoczesnej stabilizacji liczby rodzin korzystających ze świadczeń.

Analiza danych dotyczących powodów przyznawania pomocy społecznej wskazuje na spadek ogólnej liczby wskazań w kolejnych latach – ze 175 w 2023 roku do 160 w 2024 roku oraz 170 w 2025 roku.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w analizowanych latach były bezrobocie oraz niepełnosprawność, choć w przypadku bezrobocia widoczny jest spadek z 51

rodzin w 2023 r. do 42 w 2024 r., a następnie niewielki wzrost do 43 w 2025 r. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności pozostawała na zbliżonym poziomie (44–42–43), co wskazuje na stabilność tego problemu. W przypadku ubóstwa odnotowano spadek w 2024 r. (26), a następnie powrót do poziomu z 2023 r. (33). Stopniowo wzrastała liczba osób dotkniętych długotrwałą chorobą (z 17 do 19), natomiast bezradność opiekuńczo-wychowawcza utrzymywała się na niskim poziomie (4–6 rodzin). Sporadycznie pojawiały się inne przyczyny, a alkoholizm odnotowano dopiero w 2025 r. (1 przypadek), przy jednoczesnym braku rodzin dotkniętych klęskami żywiołowymi.

<i>Powody przyznawania pomocy społecznej (liczba rodzin)</i>			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Niepełnosprawność	44	42	43
Bezrobocie	51	42	43
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	33	26	33
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	6	4	4
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	17	19	19
Alkoholizm	0	0	1
Inne	24	27	27

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

W analizowanym okresie liczba ogólnych posiedzeń GKRPA utrzymywała się na zbliżonym poziomie (11 w 2023 r., 12 w 2024 r. i 10 w 2025 r.). W 2024 r. odnotowano wzrost liczby rozmów motywujących osoby uzależnione do leczenia (32), jednak w 2025 r. nastąpił ich wyraźny spadek do 5. Liczba kontroli punktów sprzedaży alkoholu wzrosła w 2024 r. (13), po czym w 2025 r. nie przeprowadzono żadnej kontroli. Jednocześnie rosła liczba pozytywnych opinii dotyczących lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu (od 3 do 6), przy jednoczesnym spadku liczby wniosków o leczenie odwykowe (z 21 do 4).

GKRPA			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogólne posiedzenia	11	12	10
Przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	26	32	5
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	11	13	0
Post. opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	3 pozytywne	5 pozytywnych	6 pozytywnych
Do Komisji wpłynęło:			
Wniosków o leczenie odwykowe	21	16	4
Obecnie rozpoczętych spraw	21	16	4
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	4	6	0
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	4	6	0
Zakończone postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez sąd	0	0	0
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	0	0	0

W 2023 roku członkowie GKRPA uczestniczyli w dwóch szkoleniach, natomiast w 2024 roku w trzech. W 2025 roku liczba zrealizowanych szkoleń ponownie wyniosła dwa.

RYNEK ALKOHOŁOWY

W analizowanych latach widoczny jest spadek liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, szczególnie w 2025 r. Dotyczy to wszystkich kategorii alkoholu – zarówno do 4,5%, od 4,5% do 18%, jak i powyżej 18%. Natomiast liczba punktów sprzedaży alkoholu przeznaczonego do spożycia w miejscu sprzedaży pozostaje stabilna i nie zmienia się w całym badanym okresie.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
do spożycia poza miejscem sprzedaży:			
do 4,5%	12	11	9

od 4,5% do 18%	12	12	10
powyżej 18%	11	11	9
do spożycia w miejscu sprzedaży:			
do 4,5%	5	5	5
od 4,5% do 18%	3	3	3
powyżej 18%	3	3	3

PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

Liczba założonych Niebieskich Kart w analizowanych latach pozostawała na zbliżonym poziomie – 10 w 2023 r., 11 w 2024 r. oraz 10 w 2025 r., co wskazuje na względną stabilność skali zjawiska przemocy domowej. Zdecydowaną większość procedur inicjowała Policja (10, 10 i 9 przypadków), co pokazuje jej kluczową rolę w reagowaniu na tego typu sytuacje. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi działania w zakresie zakładania Niebieskich Kart każdorazowo w sytuacjach tego wymagających. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej założył 1 Niebieską Kartę w 2024 roku i 1 w 2025 roku.

Liczba założonych Niebieskich Kart			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem NK	10	11	10

Instytucje zakładające Niebieskie Karty			
Nazwa instytucji:	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	0	1	1
Policja	10	10	9
Służba Zdrowia	0	0	0
Placówki edukacyjne	0	0	0

Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy, wyraźnie wzrosła z 10 w 2023 r. do 19 w 2024 r. i 21 w 2025 r. Wśród nich początkowo dominowały kobiety (10 w 2023 r.), jednak w kolejnych latach ich liczba spadła (11 i 8), przy jednoczesnym wzroście liczby mężczyzn (0 → 3 → 5) oraz dzieci (0 → 5 → 8). Liczba osób stosujących przemoc utrzymywała się na podobnym poziomie (10–11–10), przy zdecydowanej przewadze mężczyzn (9–11–10), a udział kobiet był marginalny. W 2025 r. po raz pierwszy skierowano

3 osoby stosujące przemoc na programy korekcyjno-edukacyjne, co może świadczyć o rozwoju działań naprawczych. Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego znacząco wzrosła w 2024 r. (z 2 do 9), a następnie spadła do 6 w 2025 r., jednak nadal była wyższa niż w 2023 r. Dane wskazują na rosnącą skalę ujawnianych przypadków przemocy oraz stopniowe wzmacnianie systemu wsparcia i interwencji.

Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy:			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem	10	19	21
Kobiety	10	11	8
Mężczyźni	0	3	5
Dzieci (do 18 r.ż.)	0	5	8
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania:			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem	10	11	10
Kobiety	1	0	0
Mężczyźni	9	11	10
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne w latach:			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem	0	0	3
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego:			
	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Ogółem	2	9	6

ŚWIETLICE

Na terenie gminy funkcjonują 4 świetlice, które zapewniają opiekę i wsparcie dzieciom. Z oferty placówek korzysta łącznie 150 dzieci. Opiekę nad uczestnikami sprawuje 4 wychowawców, co pozwala na bieżące wsparcie wychowawcze i organizację zajęć. Świetlice pełnią istotną rolę w zapewnianiu dzieciom bezpiecznego miejsca spędzania czasu wolnego oraz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Metodologia

Cele badania

Celem badania była pogłębiona diagnoza zjawiska używania i nadużywania substancji psychoaktywnych oraz występowania przemocy domowej w środowisku lokalnym. W szczególności analizie poddano:

- skalę i uwarunkowania sięgania po narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne,
- zagadnienia dotyczące spożywania alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz ryzyka uzależnienia,
- wybrane uzależnienia behawioralne jako czynniki współwystępujące z innymi formami uzależnień,
- doświadczenia, formy oraz uwarunkowania przemocy domowej, w tym jej wpływ na funkcjonowanie rodzin i bezpieczeństwo członków gospodarstw domowych.

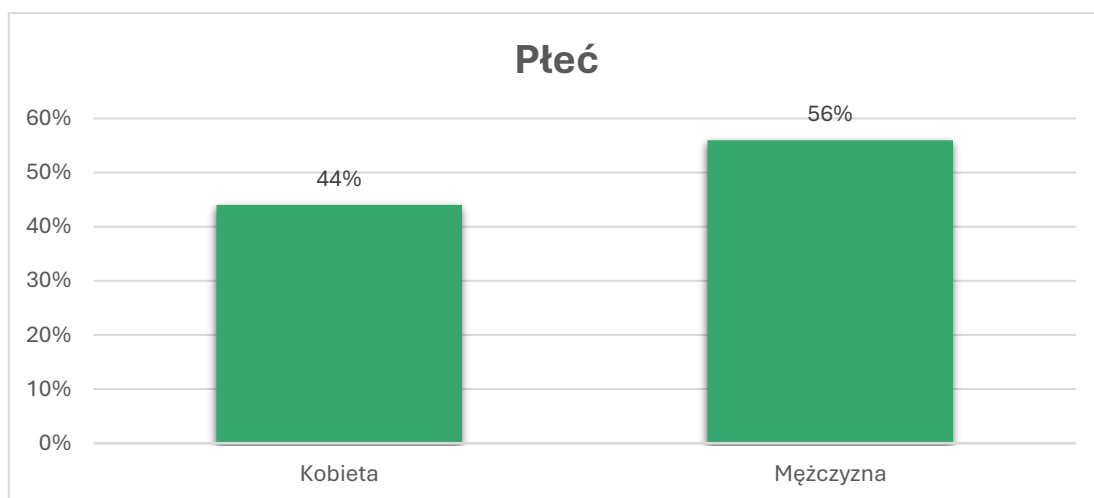
Metoda i technika badawcza

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw mieszkańców.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, narkotykowego, przemocy domowej i rówieśniczej oraz wybranych problemów społecznych.

Grupa badana

Badania obejmowały mieszkańców w Gminie Orońsko, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział 50 mieszkańców, w tym 44% kobiet oraz 56% mężczyzn.

Wyniki badań

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

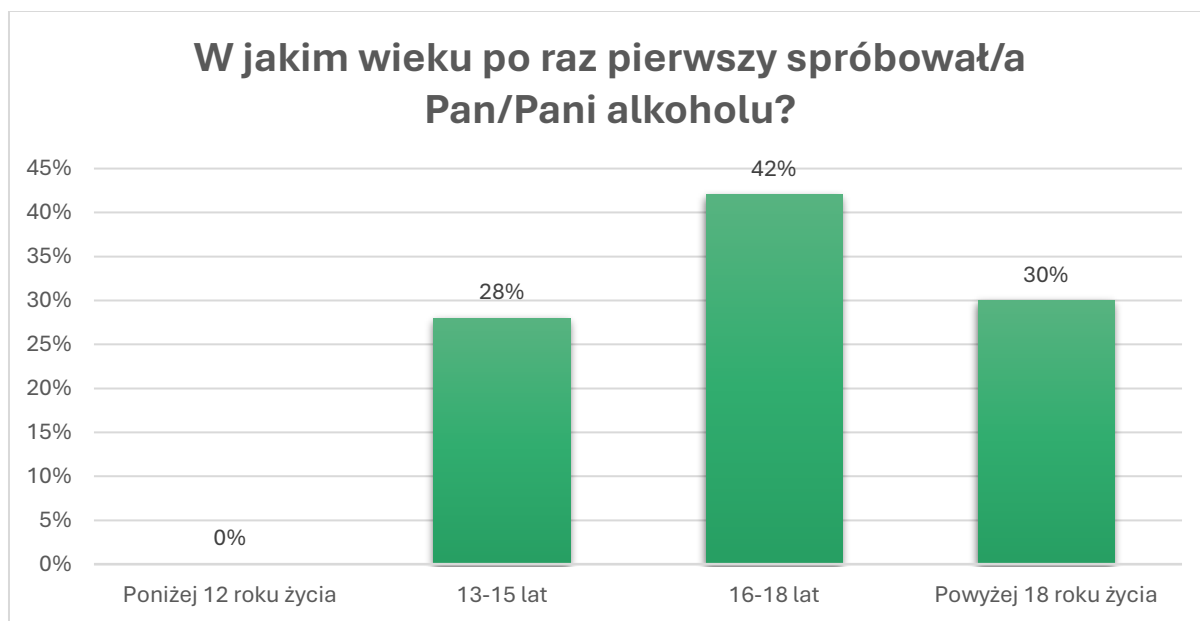
W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo istotny.

Najbardziej istotnym problemem społecznym według mieszkańców gminy są uzależnienie od papierosów, które za ważne (suma „bardzo” i „raczej istotny”) uznało 86% respondentów. Wysoko oceniono również uzależnienie od alkoholu (58%) oraz uzależnienia behawioralne (52%). Szczegółowe wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

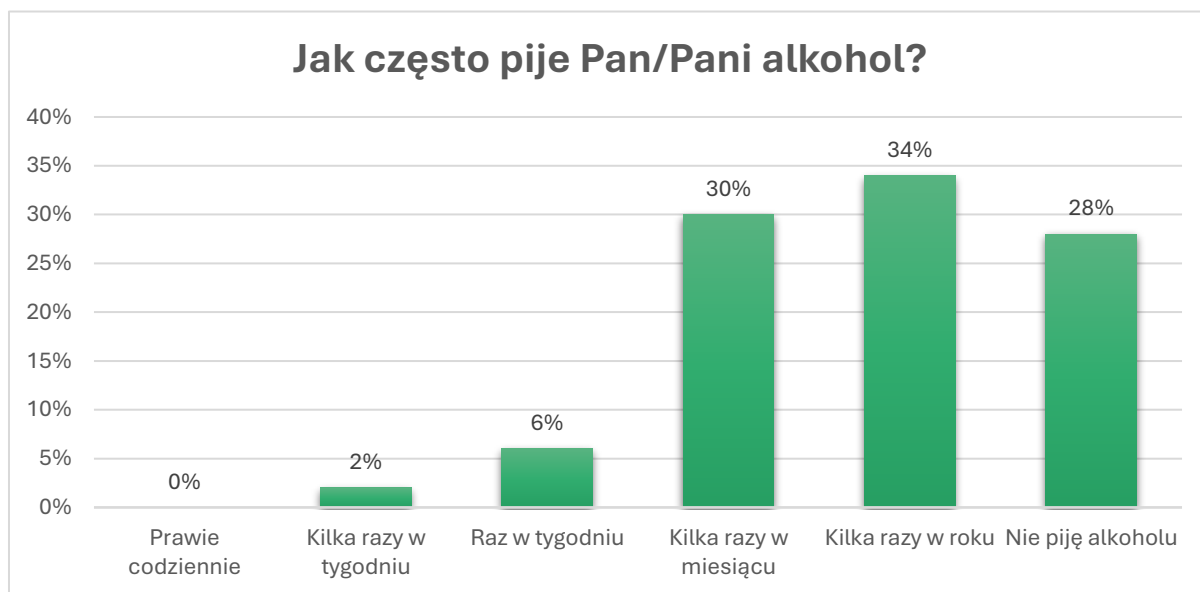
Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	22%	30%	30%	18%
Uzależnienie od alkoholu	18%	40%	34%	8%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	4%	18%	34%	44%
Przestępczość	6%	20%	44%	30%
Cyberprzemoc	2%	20%	36%	42%
Przemoc domowa	0%	36%	38%	26%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	6%	18%	44%	32%
Uzależnienie od papierosów	36%	50%	10%	4%
Przemoc domowa związana z nadużywaniem alkoholu	6%	26%	34%	34%

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Orońsko również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 42% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, a 30% powyżej 18 roku życia. 28% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

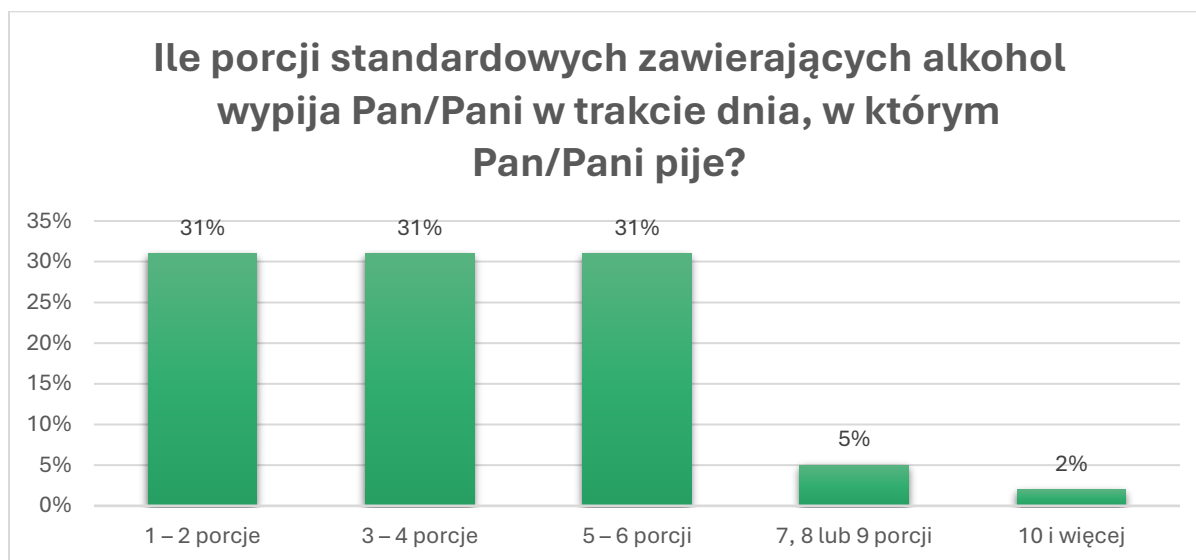

Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się 34% badanych, kilka razy w miesiącu – 30% ankietowanych, raz w tygodniu – 6%, kilka razy w tygodniu – 2%, a 28% w ogóle nie pije alkoholu.

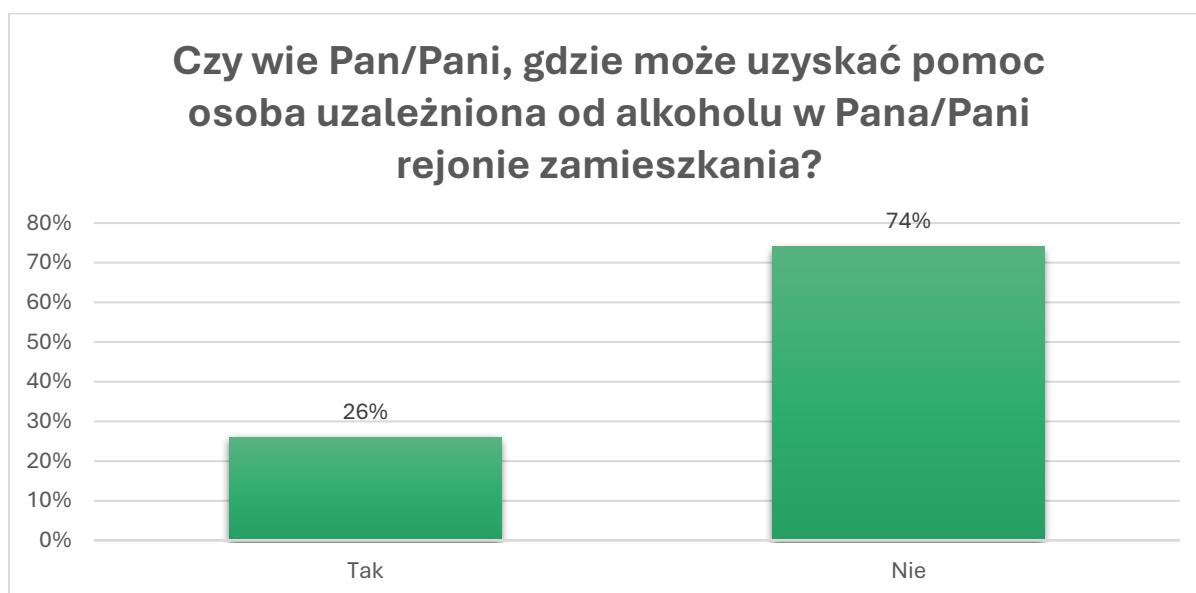

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także ilości jego jednorazowego wypicia. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 31%, 3-4 porcje alkoholu – 31%, 5-6 porcji – 31%, 7,8 lub 9 porcji – 5% oraz 10 i więcej – 2%.

Co ważne, 74% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 72%** badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 46%* badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”. 38%* respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.

74%** badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

94%** respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne – 92%**. Kolejno, 90%** ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu – dorośli mieszkańcy.

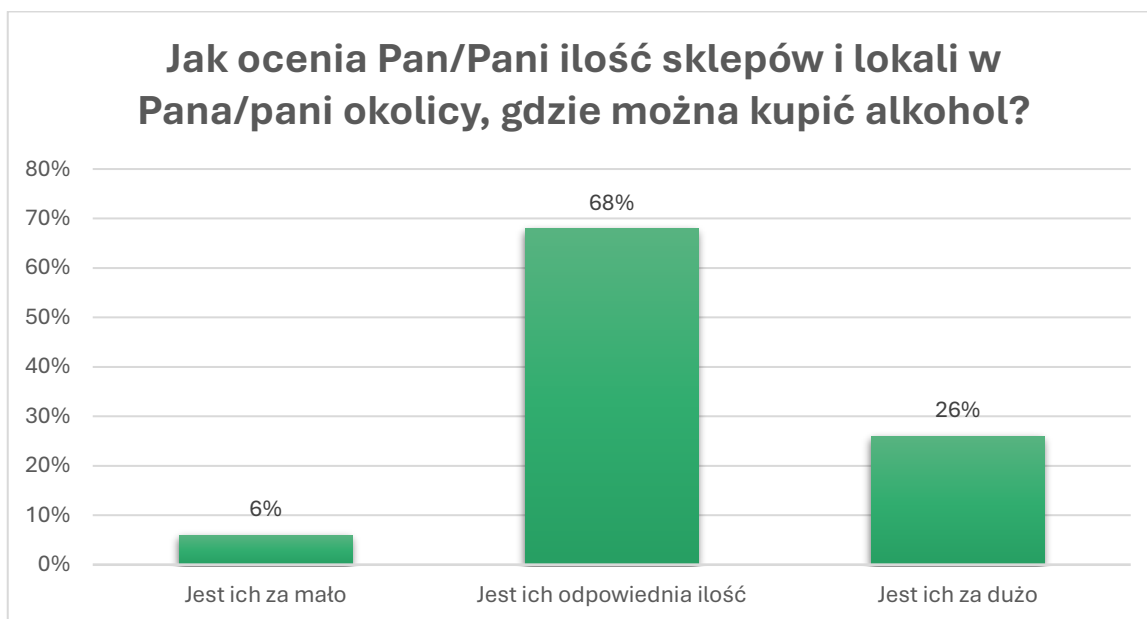
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce	6%	22%	38%	34%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany	12%	34%	36%	18%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym	12%	26%	46%	16%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach	2%	24%	42%	32%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	2%	8%	42%	48%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne	2%	6%	28%	64%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu	0%	6%	14%	80%

*suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się i raczej zgadzam się

** suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się

68% badanych ocenia, że liczba sklepów i lokali sprzedających alkohol w okolicy jest odpowiednia. Jednocześnie aż 26% respondentów uważa, że punktów sprzedaży alkoholu jest

zbyt dużo. Niewielki odsetek ankietowanych (6%) wskazuje, że miejsc, w których można kupić alkohol, jest za mało.

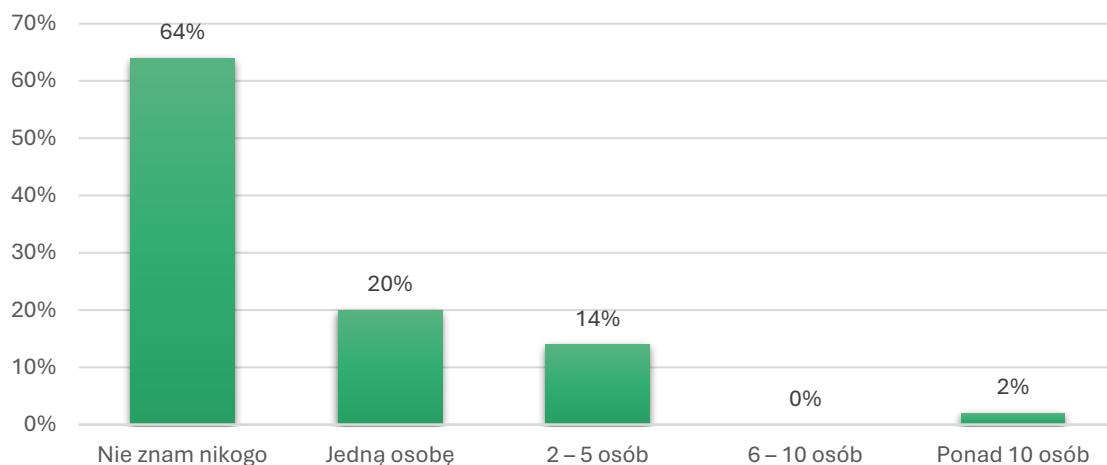
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Substancje psychoaktywne, takie jak narkotyki i dopalacze, stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Ich używanie wiąże się nie tylko z ryzykiem uzależnienia, ale także z konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi i prawnymi. Zjawisko to wymaga stałego monitorowania oraz podejmowania działań profilaktycznych dostosowanych do lokalnych potrzeb.

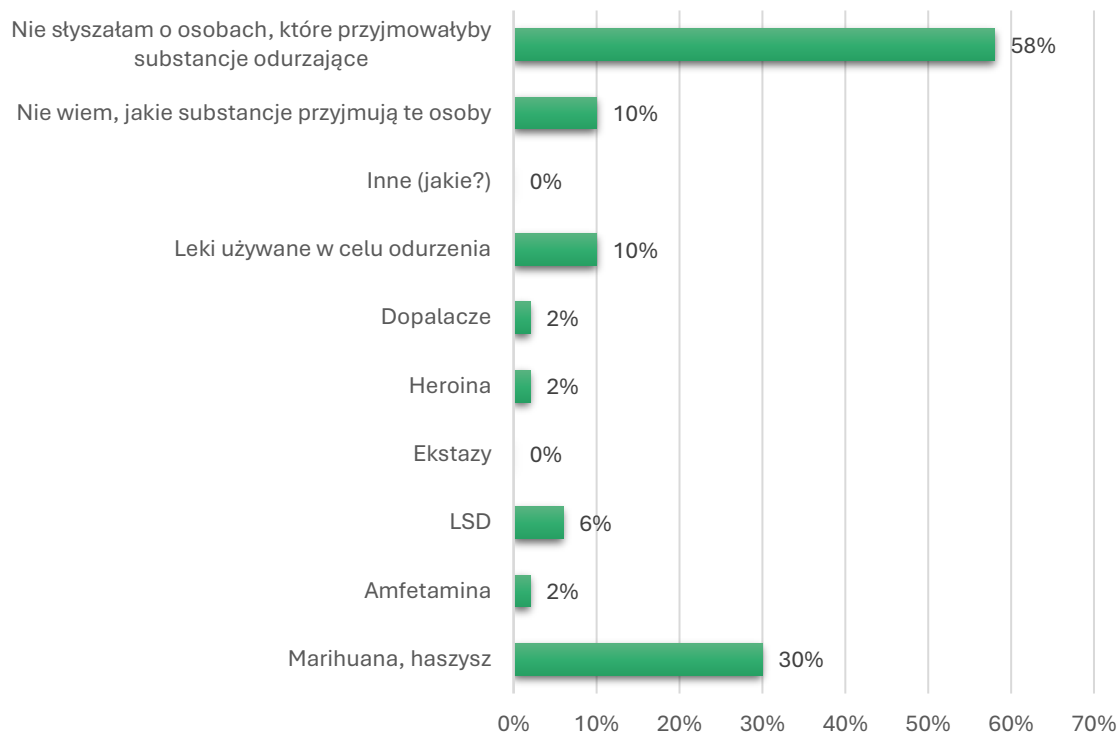
64% mieszkańców Gminy Orońsko twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 20% zna jedną osobę, 14% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające oraz 2% zna ponad 10 osób.

30% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz, 2% na amfetaminę oraz 2% na dopalacze. 10% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 58% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające.

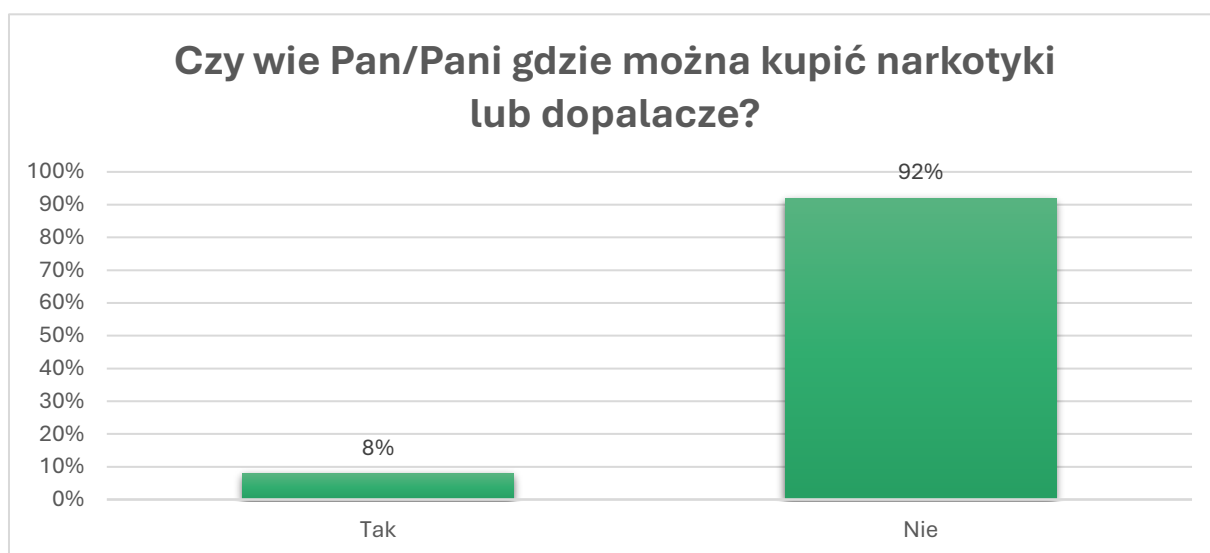
Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

Jakie substancje odurzające są przyjmowane przez osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) z Pana/Pani otoczenia? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

Zdecydowana większość respondentów (92%) deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat miejsc, w których można nabyć narkotyki lub dopalacze. Wynik ten może świadczyć o ograniczonej dostępności tego typu substancji w środowisku lokalnym lub o niskim poziomie kontaktu mieszkańców z rynkiem nielegalnych środków psychoaktywnych. Może on również odzwierciedlać ostrożność badanych w udzielaniu odpowiedzi na pytania dotyczące tak wrażliwej tematyki.

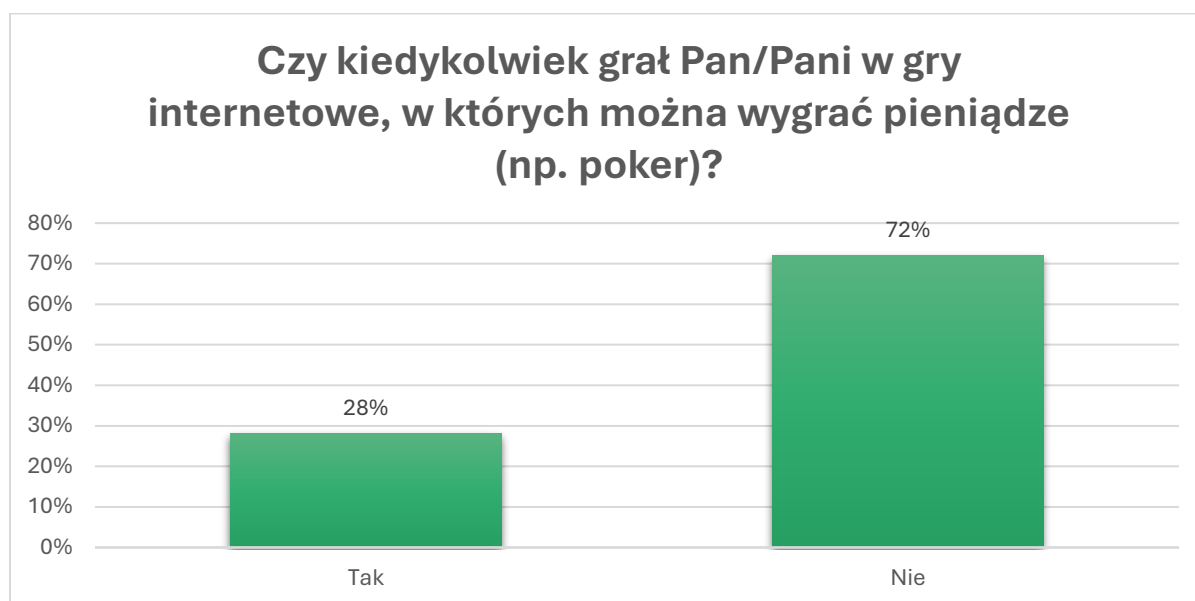
Hazard

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM–V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Hazard patologiczny, jak i zaburzenie uprawiania hazardu, można zdefiniować jako niekontrolowaną potrzebę (przymus) uprawiania hazardu, która z czasem staje się coraz silniejsza i upośledza funkcjonowanie jednostki – prowadzi do problemów natury osobistej, społecznej i zawodowej. Większość osób, które uprawiają hazard, można zaliczyć do graczy rekreacyjnych, którzy grę traktują jako jedną z wielu rozrywek i są w stanie kontrolować zachowanie związane z graniem (np. przestać grać po kolejnej przegranej).

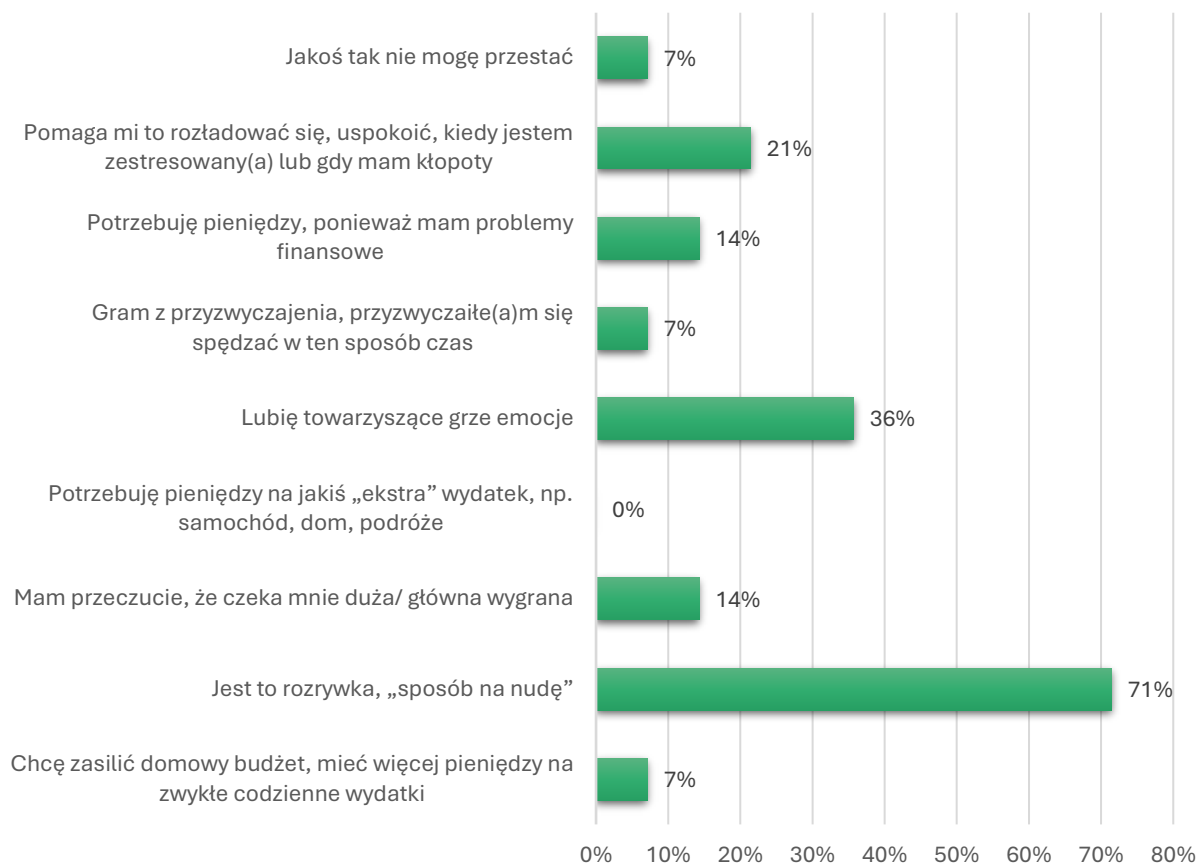
Zapytano badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 72% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry.

Uzależnienie od hazardu jest uznawane za przewlekłe i niewyleczalne schorzenie. Oznacza to, że powrót hazardzisty do bezpiecznego grania jest niemożliwy, zawsze wymknie się ono spod kontroli nawet, gdy przerwa w graniu była stosunkowo długa. Abstynencja od grania, nawet relatywnie długa, nie jest dowodem na wyleczenie i brak choroby. Uzależnienie od hazardu wymaga kompleksowego leczenia psychoterapeutycznego (psychoterapia indywidualna, rodzinna) i być może włączenia psychiatrycznego leczenia farmakologicznego. Podobnie, jak w przypadku uzależnienia od alkoholu, tu również występuje mechanizm współuzależnienia rodziny jako skutek uzależnienia członka rodziny.

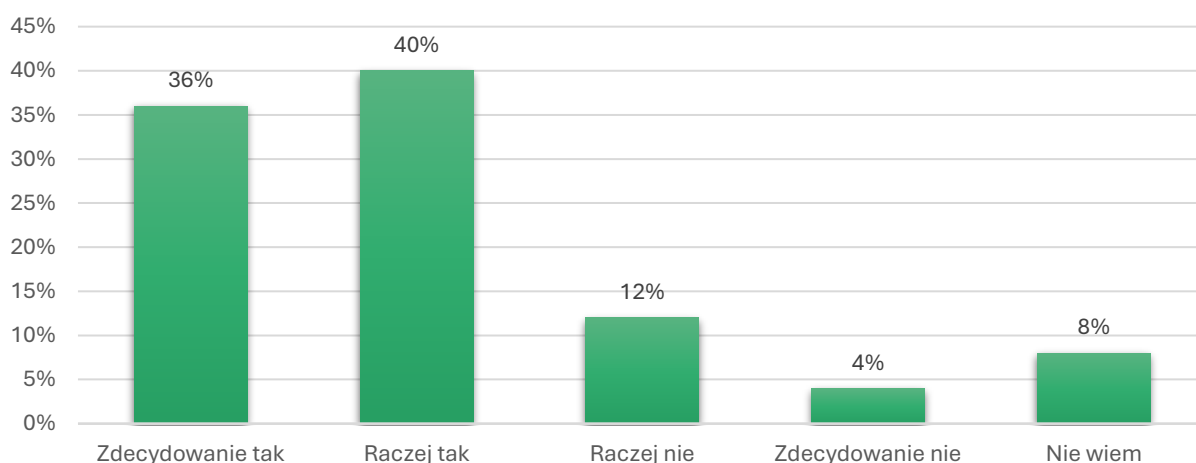
Przedstawiony poniżej wykres pokazuje powody, dla których ludzie grają w gry internetowe. 71% badanych (z osób, które zadeklarowały granie w tego typu gry) przyznaje, że jest to rozrywka, sposób na nudę. 36% badanych lubi towarzyszące grze emocje.

Dlaczego grywa Pan/ Pani w gry internetowe? Proszę wskazać wszystkie istotne dla Pana/ Pani powody?

76% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.

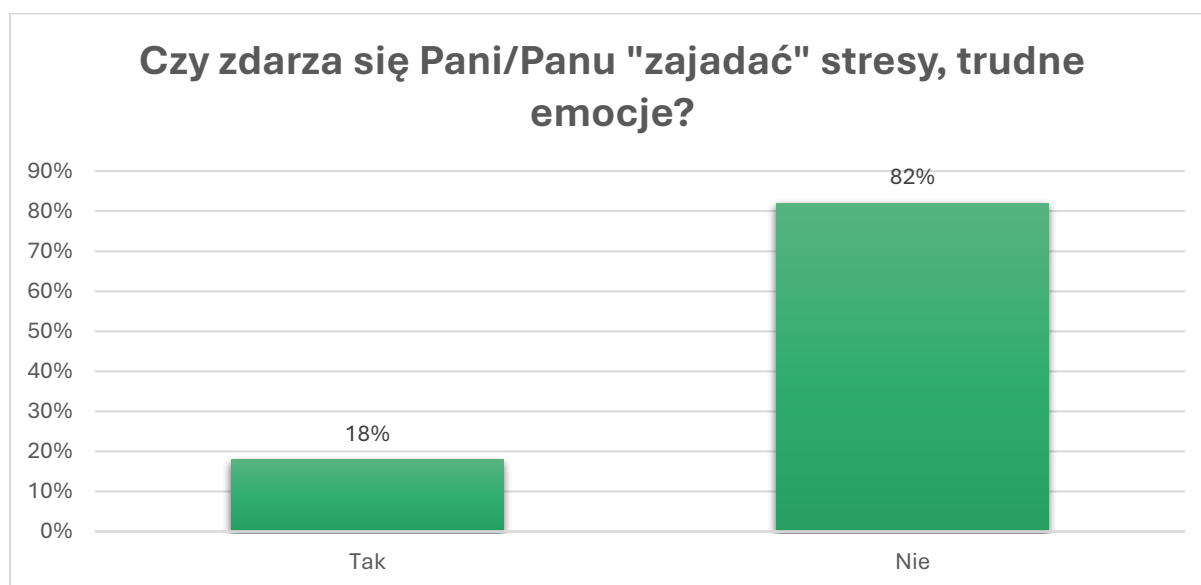
Czy, Pana/Pani zdaniem, można uzależnić się od gier na pieniądze?

Zaburzenia odżywiania

Zaburzenia odżywiania to poważne problemy zdrowotne obejmujące nieprawidłowe nawyki żywieniowe oraz trudności emocjonalne, takie jak brak kontroli nad jedzeniem, objadanie się czy restrykcyjne ograniczanie jedzenia. Mogą być wynikiem niskiej samooceny, przewlekłego stresu, traumy lub presji społecznej dotyczącej wyglądu. Coraz częściej zwraca się uwagę również na tzw. „zajadanie emocji”, czyli sięganie po jedzenie w odpowiedzi na stres czy trudne uczucia, co może być jednym z objawów zaburzeń odżywiania.

Wykres przedstawia odpowiedzi badanych na pytanie: „Czy zdarza się Pani/Panu *zajadać* stresy, trudne emocje?”. 18% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 82% odpowiedziało przecząco. Choć większość nie deklaruje takiego zachowania, to część osób wskazuje na obecność mechanizmu „zajadania stresu”, co może być sygnałem do działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego i żywieniowego.

Ważność uzależnień behawioralnych w opinii mieszkańców Gminy Orońsko

Respondenci zostali poproszeni o ocenę rozpowszechnienia niektórych z uzależnień behawioralnych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo powszechny lub dość powszechny.

Z analizy danych wynika, że mieszkańcy Gminy Orońsko za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uznają sieciologizm (48%), pracoholizm (36%) oraz zakupoholizm (22%).

Ocena ważności lokalnych uzależnień behawioralnych przez badanych mieszkańców.

	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Dość rzadkie</i>	<i>Bardzo rzadkie</i>	<i>Nie występują</i>
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	4%	18%	24%	34%	20%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	2%	34%	24%	24%	16%
Siecioholizm (uzależnienie od Internetu)	20%	28%	20%	26%	6%
Uzależnienie od hazardu	2%	14%	28%	38%	18%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	2%	4%	30%	24%	40%

Przemoc domowa

Przemoc domowa to zjawisko, które może przybierać różne formy – fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną – i dotyczy osób w różnym wieku, niezależnie od statusu społecznego. Często dzieje się za zamkniętymi drzwiami i pozostaje niewidoczna dla otoczenia, co utrudnia jej identyfikację i przeciwdziałanie. Skutki przemocy domowej są długofalowe – wpływają na zdrowie psychiczne, relacje społeczne i poczucie bezpieczeństwa ofiar. Dlatego tak ważne jest zwiększanie świadomości społecznej i reagowanie na niepokojące sygnały.

Zdecydowana większość respondentów dostrzega **związek pomiędzy nadużywaniem alkoholu a ryzykiem występowania przemocy domowej**. 16% badanych odpowiedziało „zdecydowanie tak”, a kolejne 42% „raczej tak”, co łącznie daje 58% wskazań potwierdzających istnienie takiej zależności. Niewielki odsetek ankietowanych (22%) uznał, że nadużywanie alkoholu raczej nie lub zdecydowanie nie zwiększa ryzyka przemocy, a 20% nie miało w tej kwestii zdania. Wyniki te świadczą o wysokiej świadomości społecznej dotyczącej negatywnego wpływu alkoholu na funkcjonowanie rodziny i bezpieczeństwo jej członków.

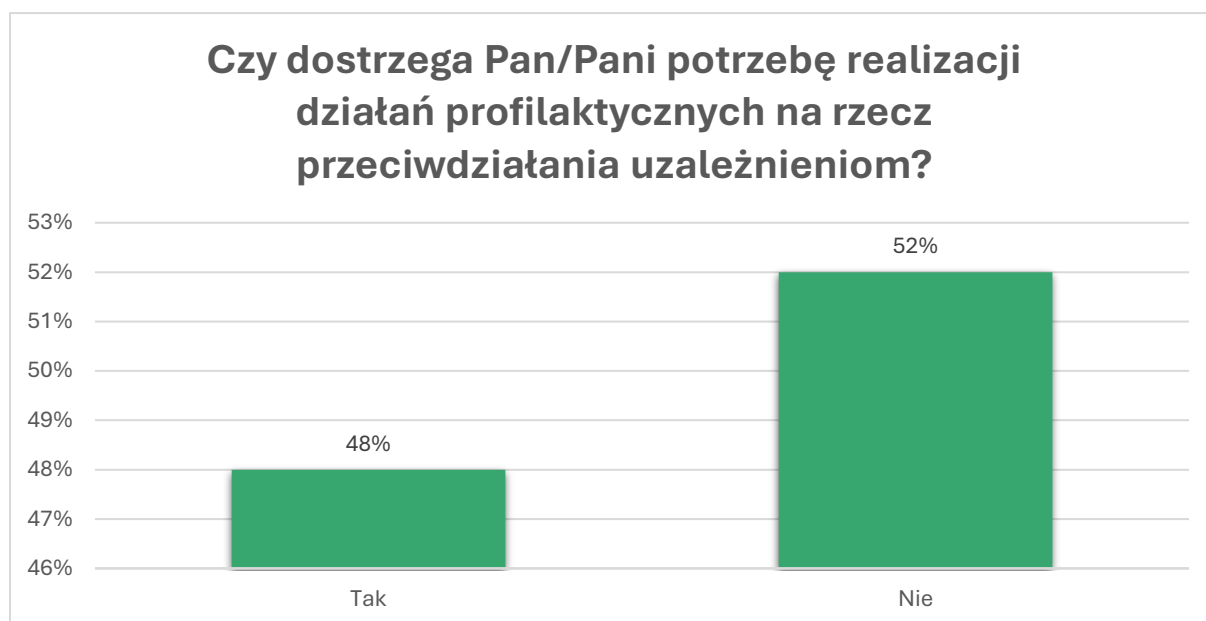
Odpowiedzi badanych wskazują, że w części środowiska lokalnego występują sytuacje agresji lub awantur po spożyciu alkoholu. Po 22% respondentów deklaruje, że takie zdarzenia mają miejsce czasami lub nigdy, natomiast 30% wskazuje, że zdarzają się one rzadko. 24% nie ma wiedzy na ten temat. Wyniki pokazują, że choć zjawisko to nie jest powszechne według wszystkich badanych, nadal stanowi zauważalny problem w części społeczności.

Profilaktyka uzależnień

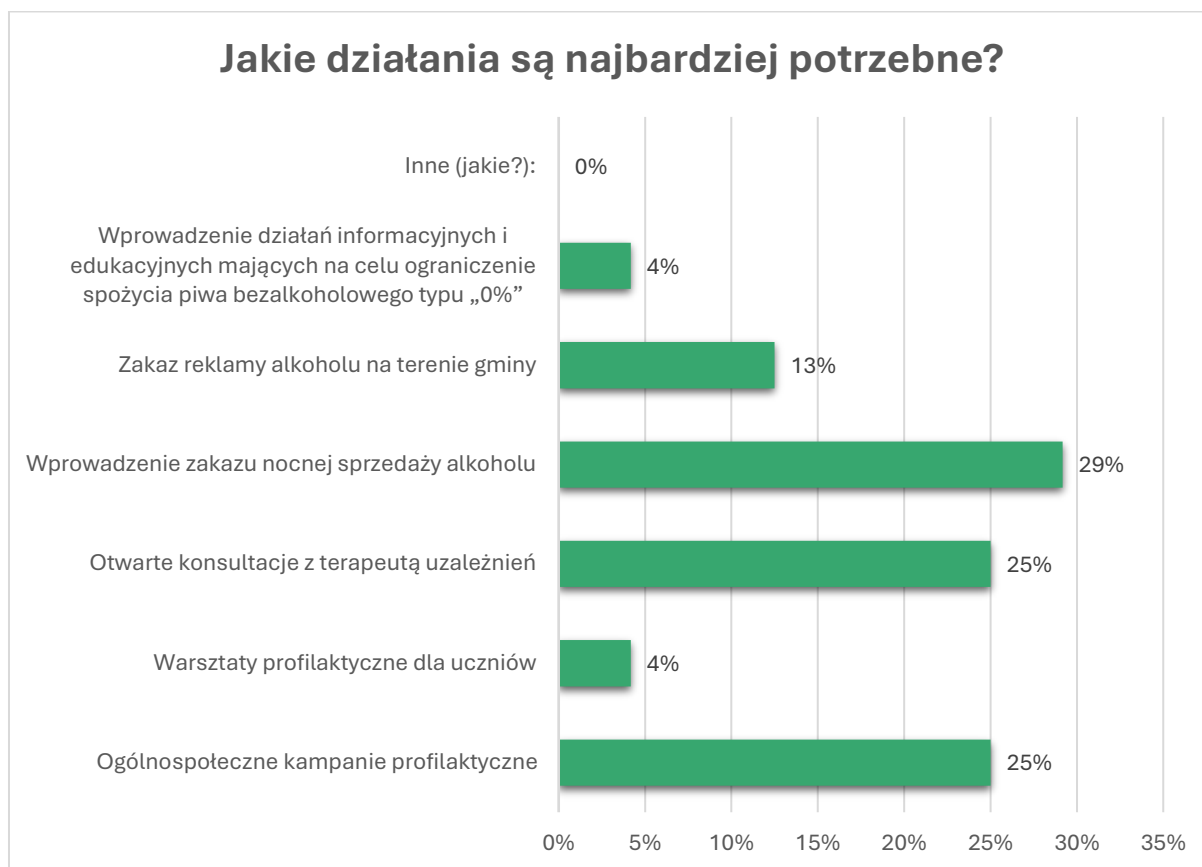
Uzależnienia stanowią poważny problem społeczny i zdrowotny, który dotyka ludzi niezależnie od wieku, płci czy statusu społecznego. Mogą one przybierać różne formy – od uzależnień behawioralnych (takich jak hazard czy korzystanie z Internetu), po uzależnienia chemiczne, w tym od alkoholu, leków, narkotyków czy dopalaczy. Szczególnie niebezpieczne są uzależnienia od substancji psychoaktywnych, które mogą prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, psychicznych oraz społecznych. Współczesna młodzież i dorośli narażeni są na łatwy dostęp do tych substancji, co zwiększa ryzyko inicjacji i pogłębienia się problemu uzależnień. Świadomość skali zjawiska i identyfikacja środowisk, w których dochodzi do kontaktu z substancjami odurzającymi, są kluczowe w działaniach profilaktycznych.

Tylko 48% respondentów dostrzega potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. 52% badanych nie widzi takiej potrzeby, co może wynikać z braku bezpośredniego kontaktu z problemem lub niedostatecznej wiedzy.

Respondenci zostali zapytani o rodzaje działań profilaktycznych, które są najbardziej potrzebne. Największe poparcie uzyskało wprowadzenie zakazu nocnej sprzedaży alkoholu (29%), co wskazuje na silne oczekiwanie ograniczenia jego dostępności. Istotne znaczenie przypisano także ogólnospołecznym kampaniom profilaktycznym oraz otwartym konsultacjom z terapeutą uzależnień (po 25%). Mniejsze zainteresowanie dotyczy zakazu reklamy alkoholu (13%) oraz warsztatów profilaktycznych dla uczniów i działań dotyczących piwa bezalkoholowego (po 4%). Wyniki sugerują, że respondenci preferują działania systemowe

i dostęp do wsparcia specjalistycznego bardziej niż inicjatywy edukacyjne skierowane do węższych grup. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Metodologia

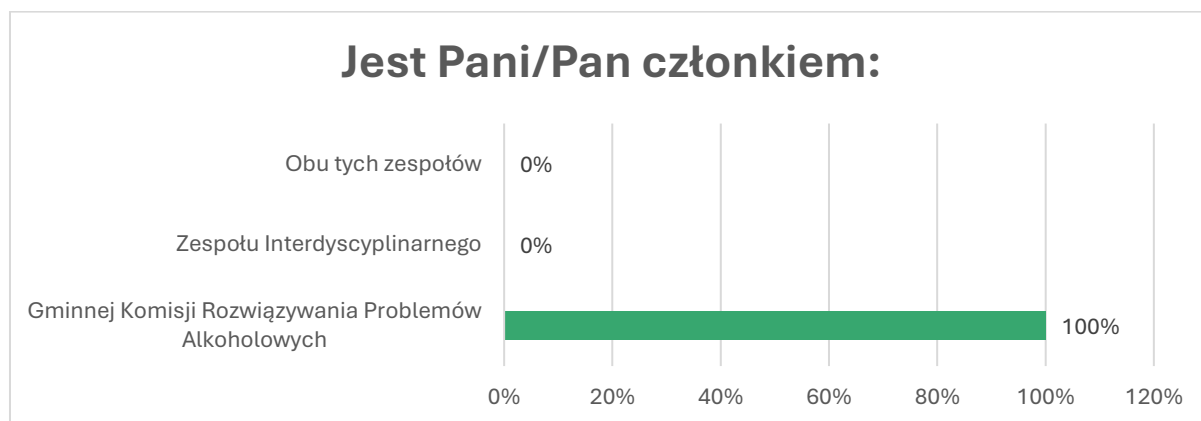
Badanie przeprowadzono metodą CAWI, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw respondentów.

Cel badania i charakterystyka grupy badawczej

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem Ośrodków Pomocy Społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych, mające na celu monitorowanie sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących.

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie Gminy są właśnie pracownicy instytucjonalni.

W badaniu wzięli udział członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

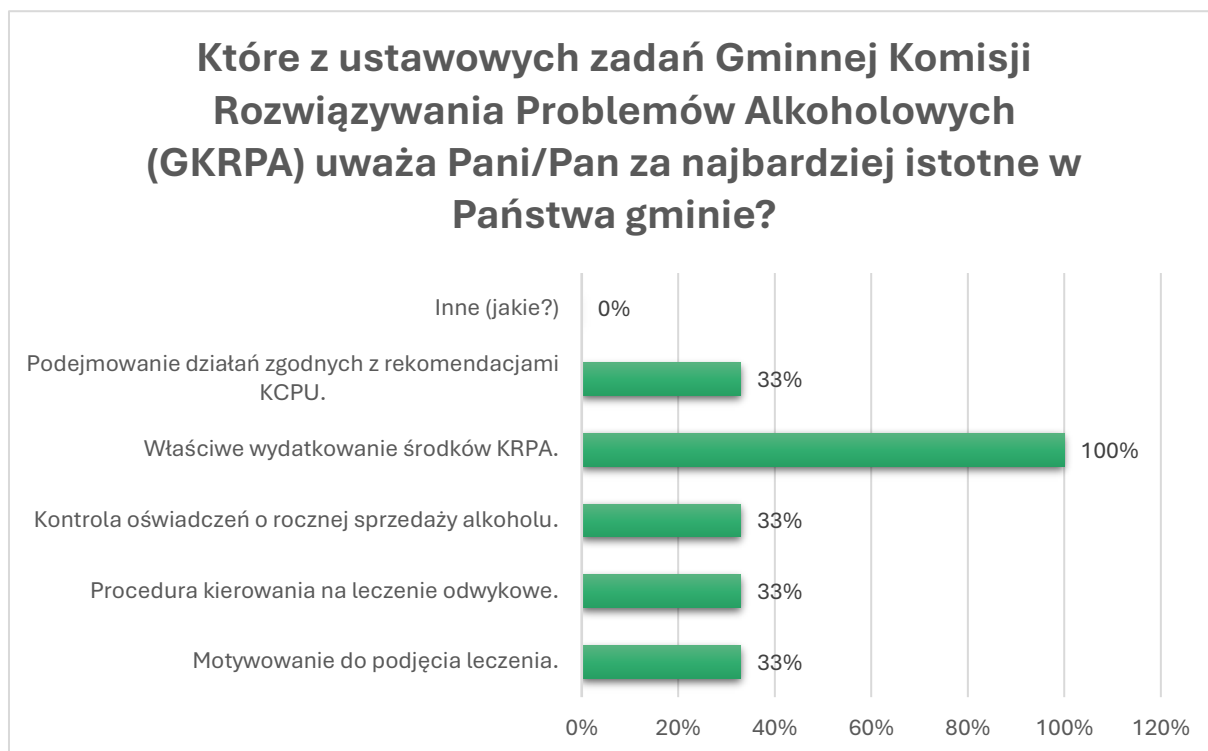
Wyniki

Na sam początek badani pracownicy mieli za zadanie wskazać ocenę istotności problemów występujących w tutejszym środowisku lokalnym Gminy. Jako problem bardzo istotny **po 100% respondentów wskazało na spożywanie alkoholu przez młodzież, uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży, używanie e-papierosów przez młodzież oraz brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami.** Szczegółowe wyniki przedstawia poniższa tabela.

<i>Ocena istotności problemów związanych z uzależnieniami</i>	Bardzo istotny	Istotny	Średnio istotny	Mало istotny	Nieistotny
Nadużywanie alkoholu przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Spożywanie alkoholu przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Nadużywanie alkoholu przez seniorów	33%	33%	33%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez dorosłych	33%	33%	33%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież	67%	33%	0%	0%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży	100%	0%	0%	0%	0%
Palenie papierosów przez dorosłych	33%	33%	33%	0%	0%
Palenie papierosów przez młodzież	33%	67%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych	33%	67%	0%	0%	0%
Uzależnienia od leków (np. uspokajających, nasennych) u seniorów	33%	33%	33%	0%	0%
Przemoc domowa związana z zażywaniem substancji	67%	33%	0%	0%	0%
Brak dostępu do terapii uzależnień	67%	33%	0%	0%	0%

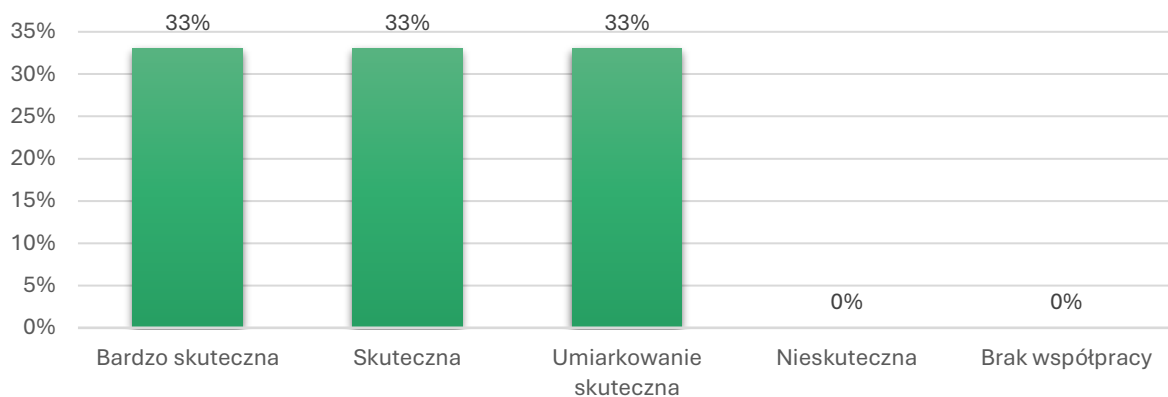
Brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami	100%	0%	0%	0%	0%
--	-------------	----	----	----	----

Zapytano respondentów „Które z ustawowych zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) uważa Pani/Pan za najbardziej istotne w Państwa gminie?”. 100% respondentów wskazało na właściwe wydatkowanie środków GKRPA.

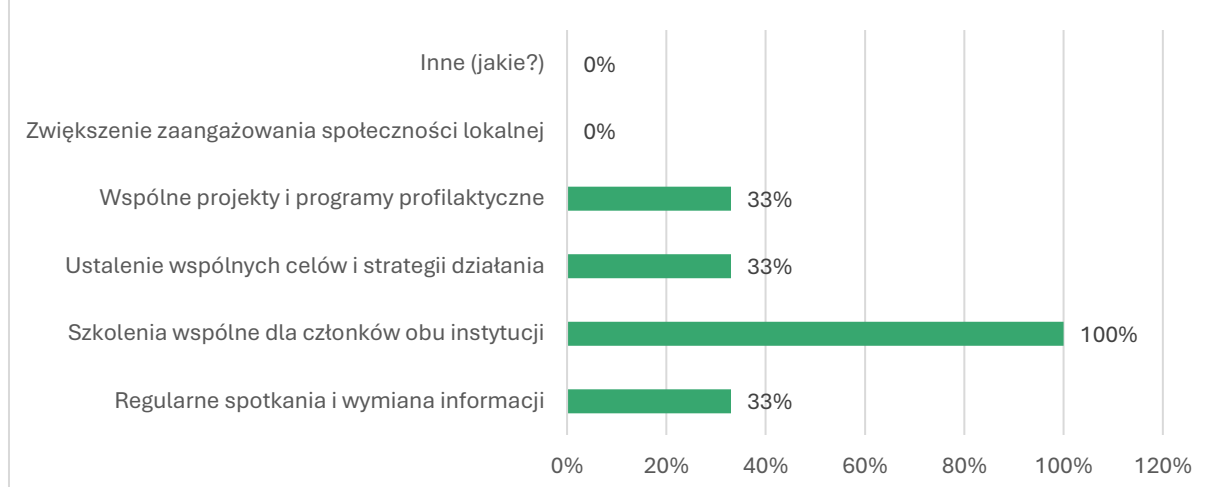
Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na bardzo skuteczny (33%) lub skuteczny odbiór tej współpracy – 33% respondentów tak ją oceniło. 33% ankietowanych wskazało je jako umiarkowanie skuteczną.

Jak ocenia Pani/Pan skuteczność współpracy między KRPA a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej?

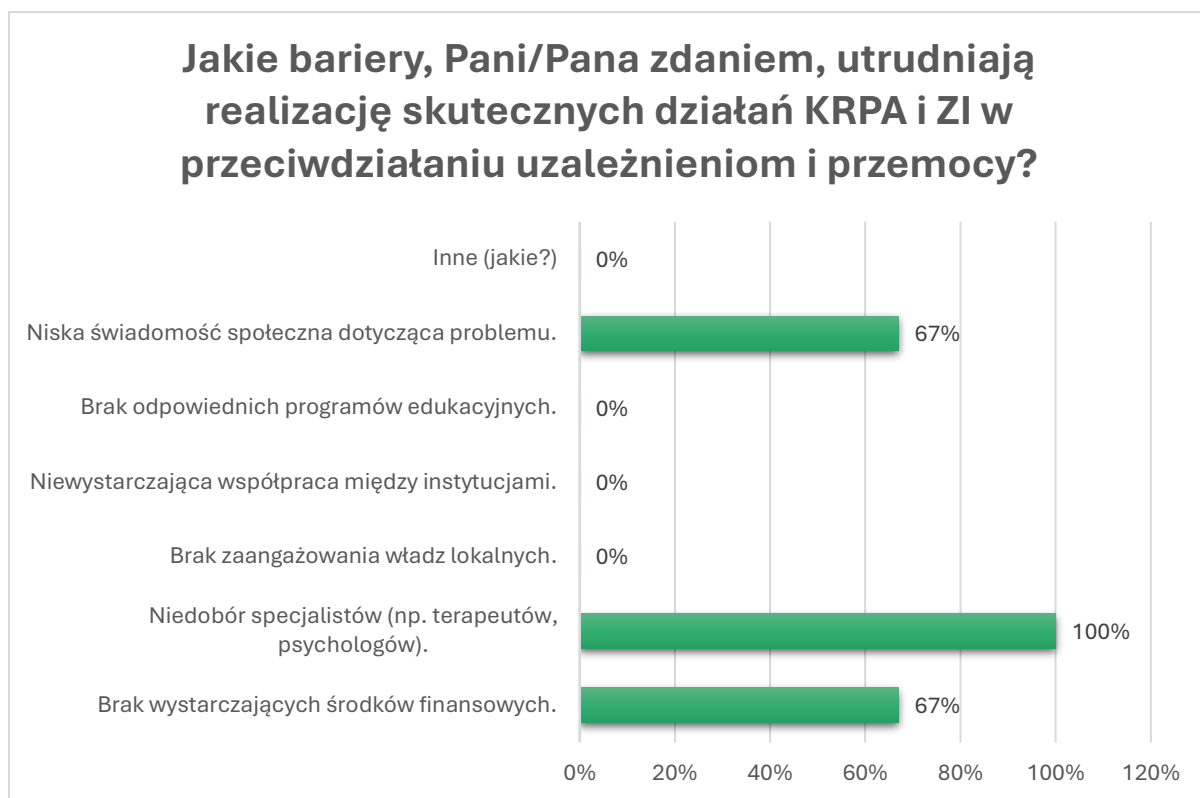

Najczęściej wskazywanym sposobem zwiększenia skuteczności współpracy pomiędzy ZI a KRPA są wspólne szkolenia dla członków obu instytucji (100%), co podkreśla znaczenie podnoszenia kompetencji i ujednolicania wiedzy. Dodatkowo po 33% respondentów wskazało na potrzebę regularnych spotkań i wymiany informacji, ustalenia wspólnych celów oraz realizacji wspólnych projektów profilaktycznych. Wyniki te pokazują, że kluczowe znaczenie ma zarówno dobra komunikacja, jak i wspólne planowanie działań. Nie wskazano natomiast potrzeby zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej ani innych dodatkowych rozwiązań.

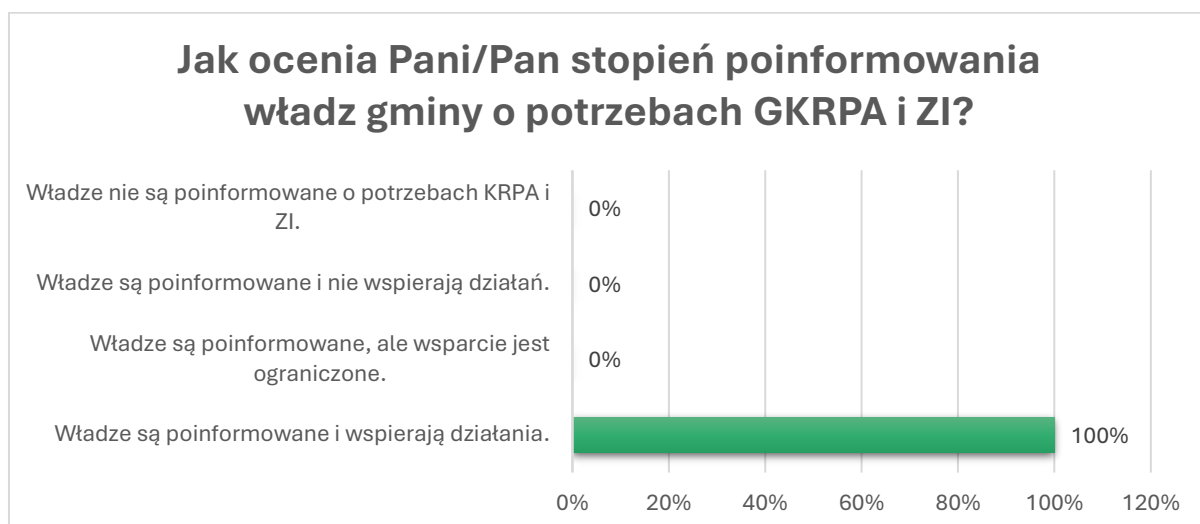
W jaki sposób można zwiększyć skuteczność współpracy pomiędzy ZI a KRPA?

Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Orońsko dotyczą przede wszystkim niedoboru specjalistów (100%). Po 67% odpowiedzi uzyskały: niska świadomość społeczna oraz brak wystarczających środków finansowych. Wyniki te podkreślają potrzebę zarówno zwiększenia nakładów finansowych, jak i edukacji społecznej, by działania GKRPA i ZI były skuteczniejsze.

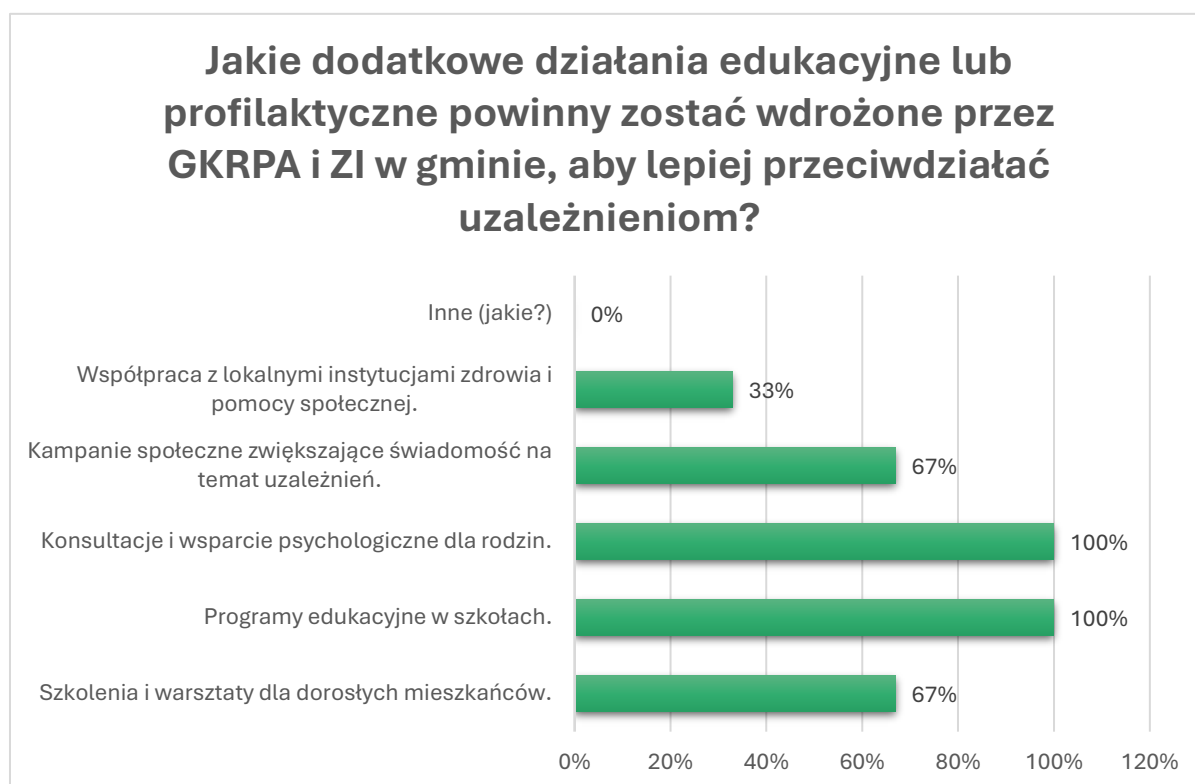

Zapytano respondentów jak oceniają stopień poinformowania władz gminy o potrzebach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI). 100% uważa, że władze są poinformowane i aktywnie wspierają podejmowane działania.

Respondenci zostali zapytani o to, jakie dodatkowe działania edukacyjne i profilaktyczne powinny zostać podjęte przez GKRPA i ZI w gminie, aby skuteczniej przeciwdziałać uzależnieniom. Celem pytania było poznanie opinii na temat najbardziej potrzebnych form wsparcia i kierunków działań w obszarze profilaktyki.

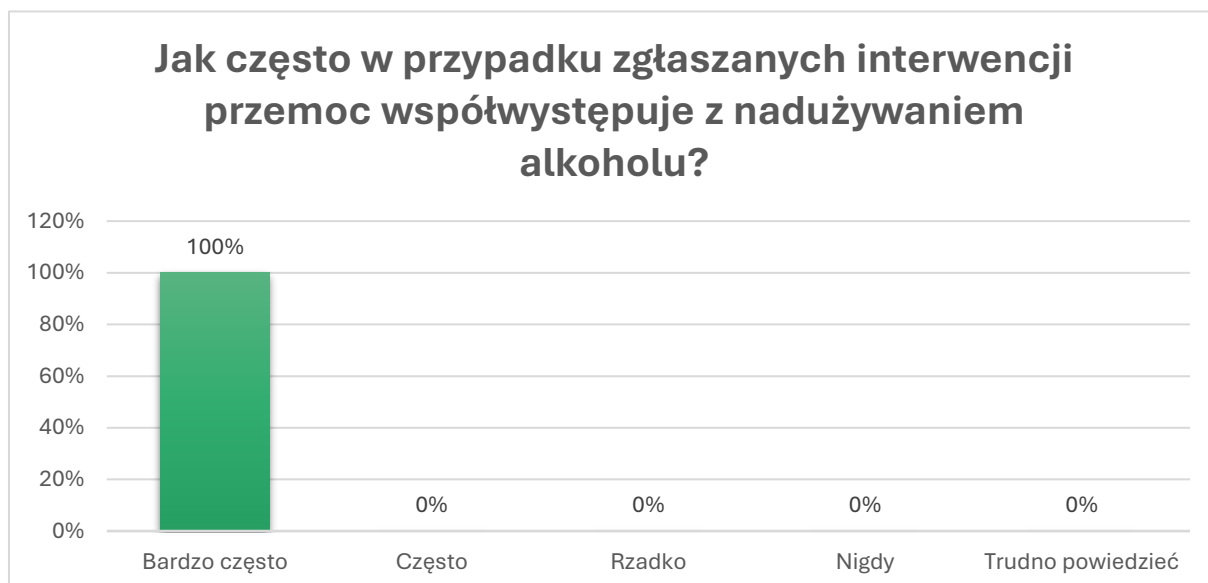
Największe poparcie wśród respondentów uzyskały programy edukacyjne w szkołach oraz konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin (po 100%), co wskazuje na kluczową rolę działań skierowanych zarówno do dzieci, jak i ich najbliższego otoczenia. Istotne znaczenie przypisano także szkoleniom i warsztatom dla dorosłych mieszkańców oraz kampaniom społecznym (po 67%), które zwiększają świadomość problemu uzależnień. Rzadziej wskazywano potrzebę współpracy z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej (33%), choć nadal jest to ważny element systemowego wsparcia. Wyniki pokazują, że skuteczna profilaktyka powinna łączyć edukację, wsparcie psychologiczne oraz działania informacyjne skierowane do całej społeczności.

W celu określenia skali **powiązania przemocy z problemem alkoholowym** zapytano o to, jak często w zgłaszanych interwencjach oba te zjawiska występują jednocześnie. Pytanie miało na celu ocenę czy nadużywanie alkoholu stanowi istotny czynnik towarzyszący przypadkom przemocy.

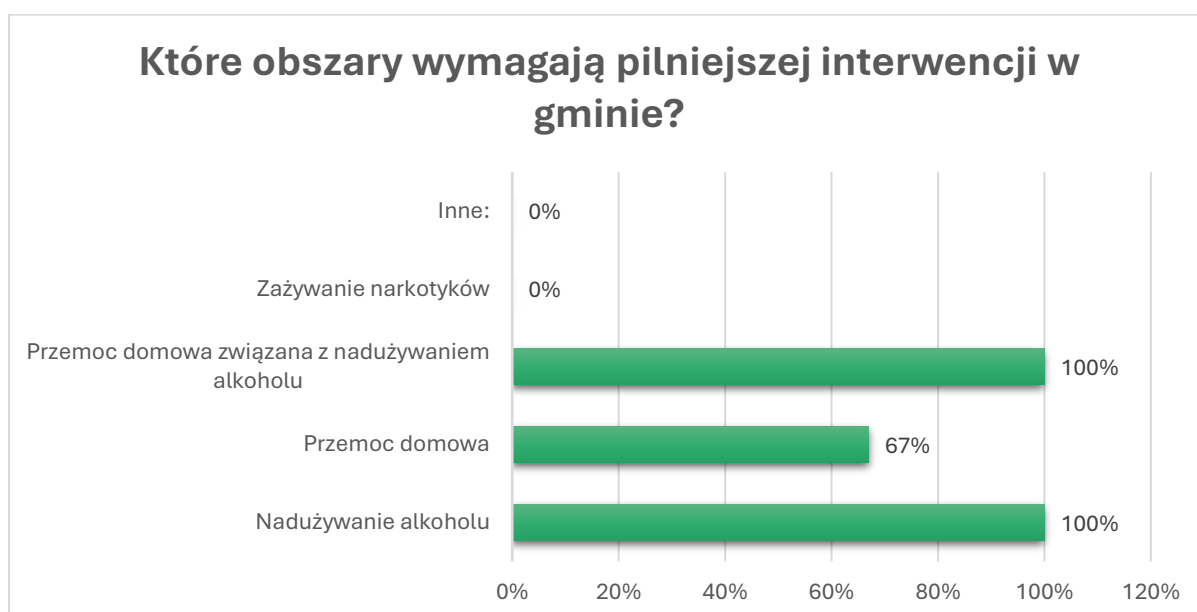
Zdecydowana większość badanych wskazała, że przemoc bardzo często (100%) współwystępuje z nadużywaniem alkoholu. Nikt nie wskazał odpowiedzi „nigdy” ani „trudno

powiedzieć”. Wyniki te jednoznacznie pokazują silną zależność między problemem alkoholowym a występowaniem przemocy w analizowanych przypadkach.

W badaniu zapytano również o to, które obszary problemowe wymagają w gminie najpilniejszej interwencji. Celem było wskazanie priorytetów w zakresie działań profilaktycznych i pomocowych.

67% respondentów wskazało na przemoc domową jako obszar wymagający szczególnej uwagi. 100% uznała, że pilnej reakcji wymaga również problem nadużywania alkoholu oraz na przemoc związaną z nadużywaniem alkoholu. Wyniki te pokazują, że kwestie przemocy oraz uzależnień są postrzegane jako kluczowe wyzwania dla lokalnej społeczności.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy zastosowaniu techniki CAWI. Jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- zbadanie środowiska szkolnego i rodzinnego uczniów;
- zbadanie niektórych problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Charakterystyka grupy badanej

W badaniu wzięło udział 129 uczniów klas 4-6 oraz 82 uczniów klas 7-8 z terenu Gminy Orońsko.

Wyniki badań

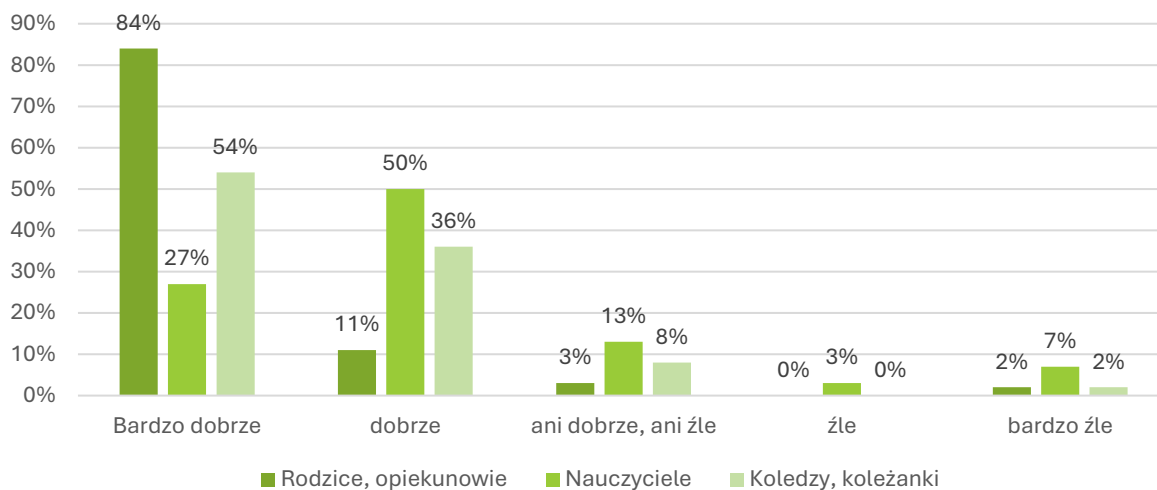
Relacje z rodzicami, nauczycielami i rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, które stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie w Gminie Orońsko deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6 – łącznie: 95%; SP 7-8 – łącznie 96%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

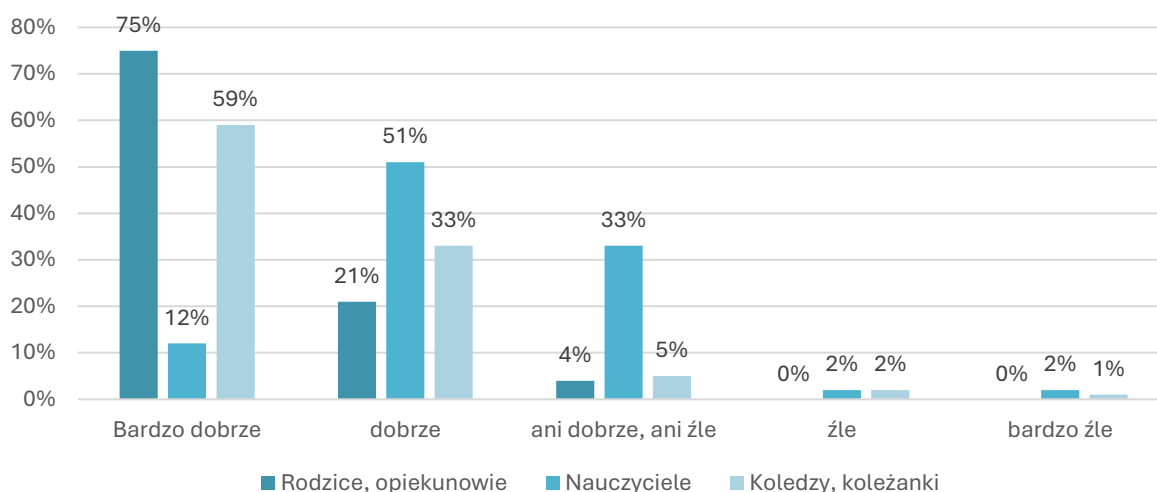
Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

SP 4-6

Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

SP 7-8

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi

wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania¹.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Orońsko mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6 – łącznie 77%; SP 7-8 – łącznie 63%.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Orońsko relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze – SP 4-6 – łącznie 90%; SP 7-8 – łącznie 92%.

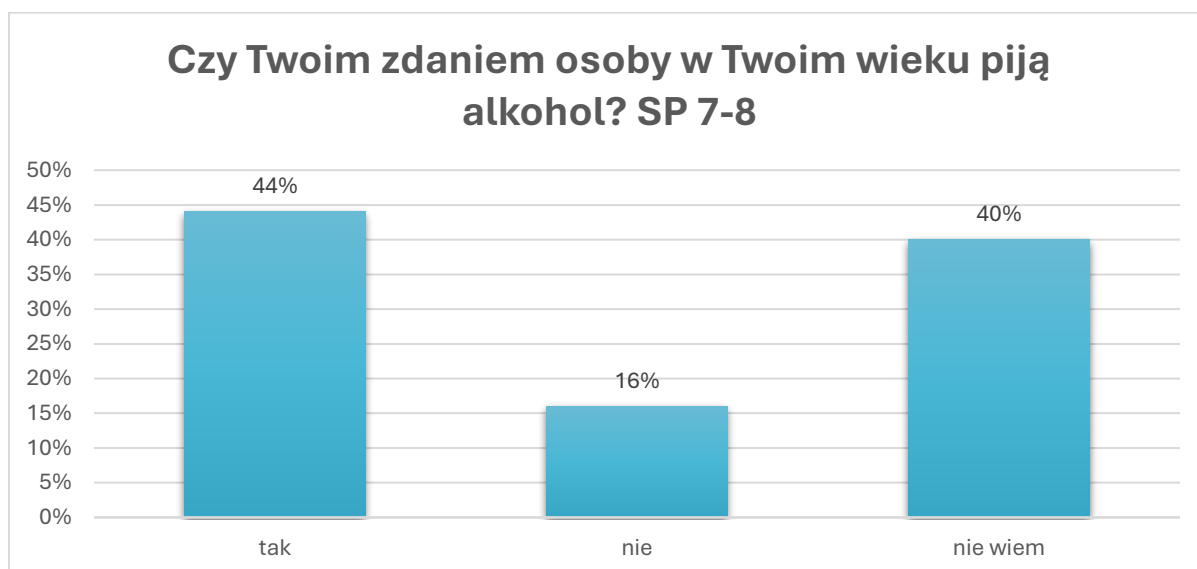
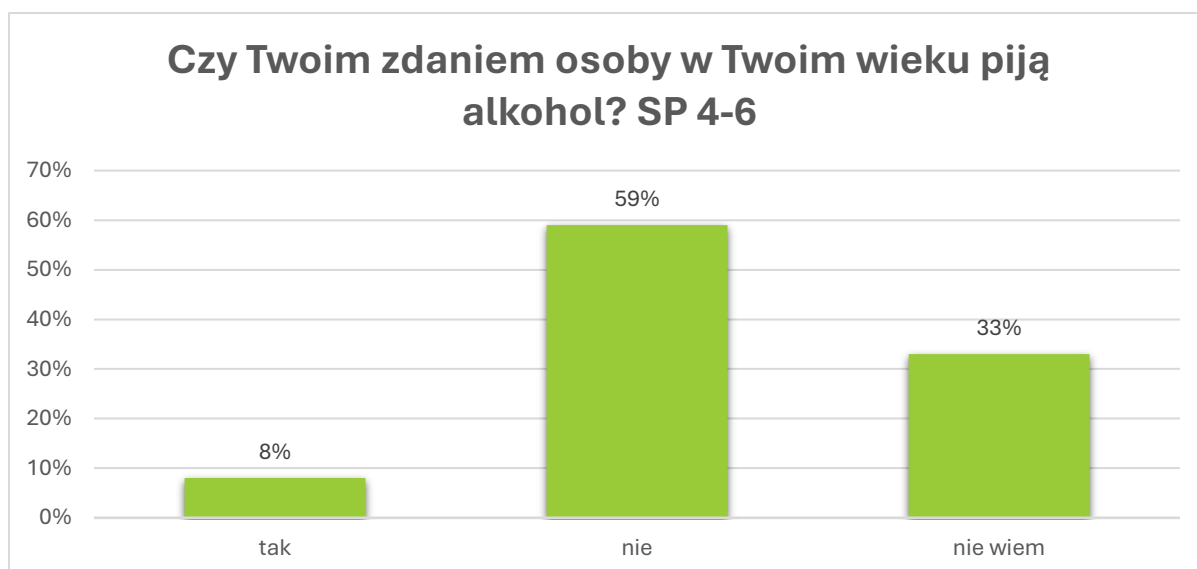
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

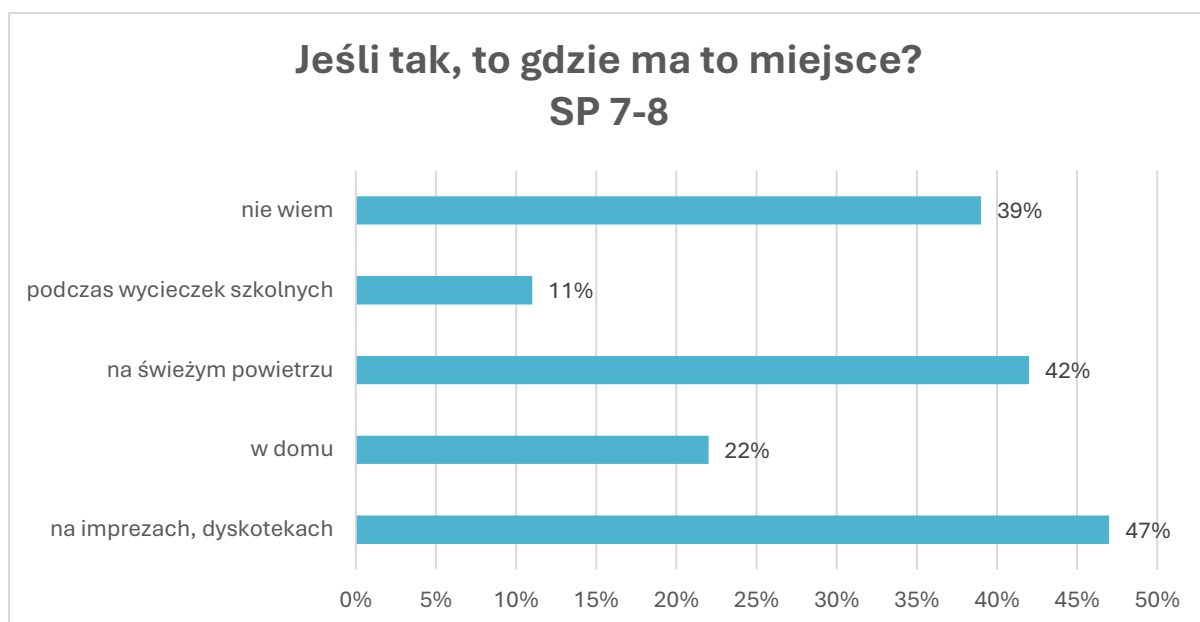
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani czy osoby w ich wieku piją alkohol. 8% młodszych i 44% starszych uczniów odpowiedziało na to pytanie twierdząco.

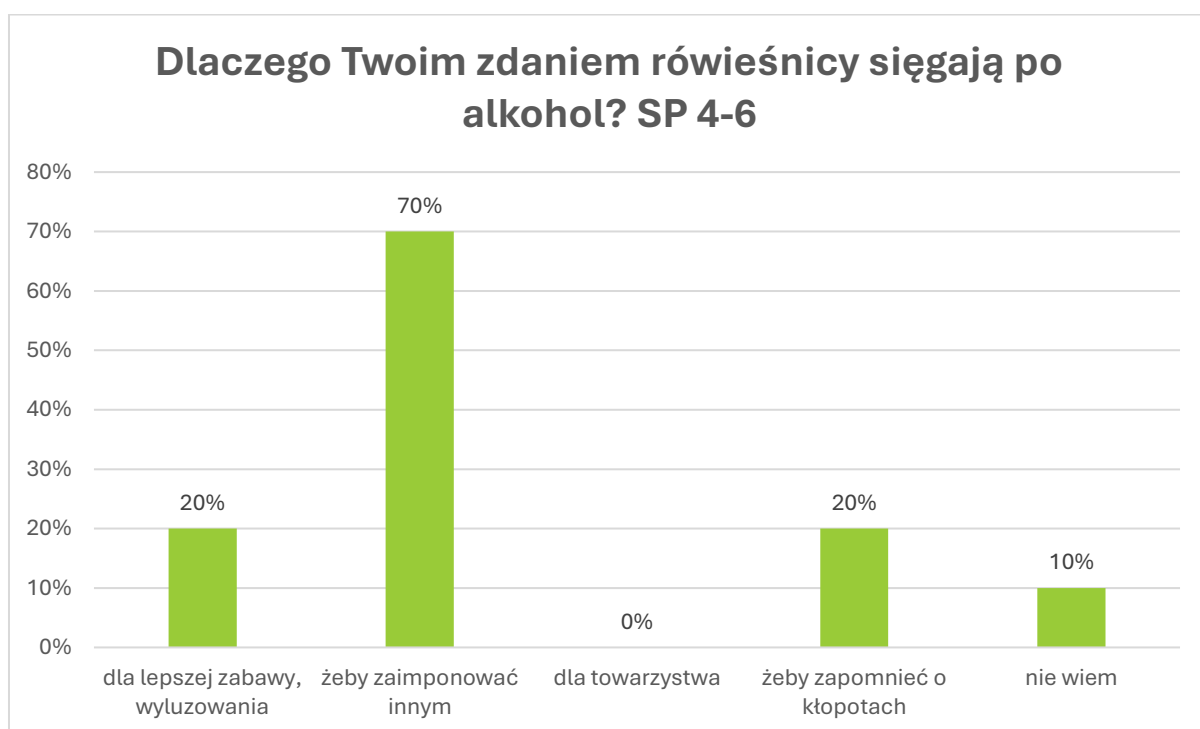
¹ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

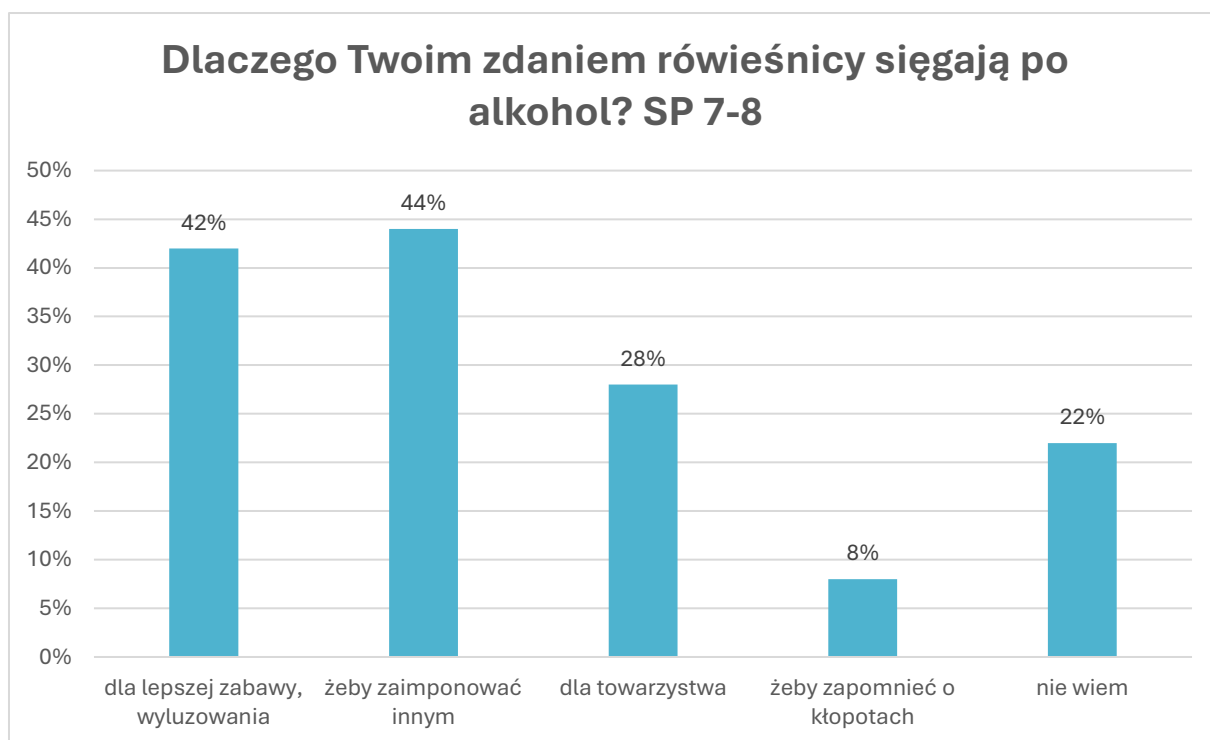

Następnie zapytano starszych uczniów, w jakich miejscach ich koledzy i koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazują na imprezy, dyskoteki (47%), świeże powietrze (42%), dom (22%), szkolne wycieczki (11%) oraz są też uczniowie, którzy nie wiedzą (39%).

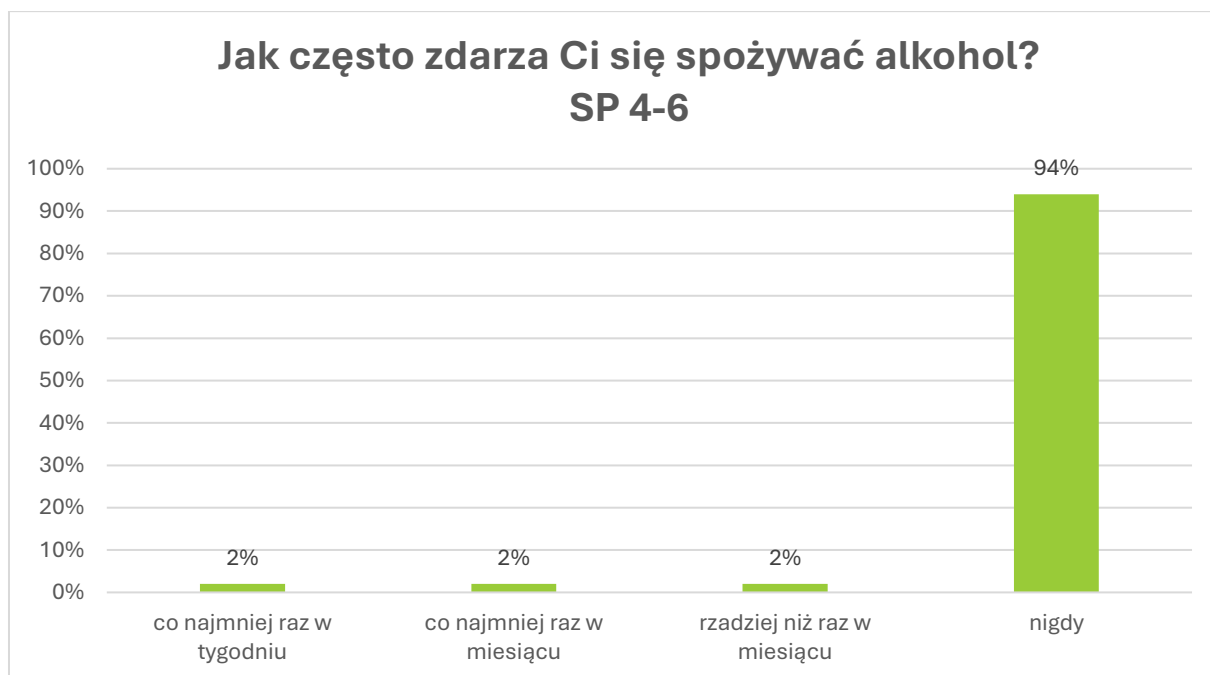

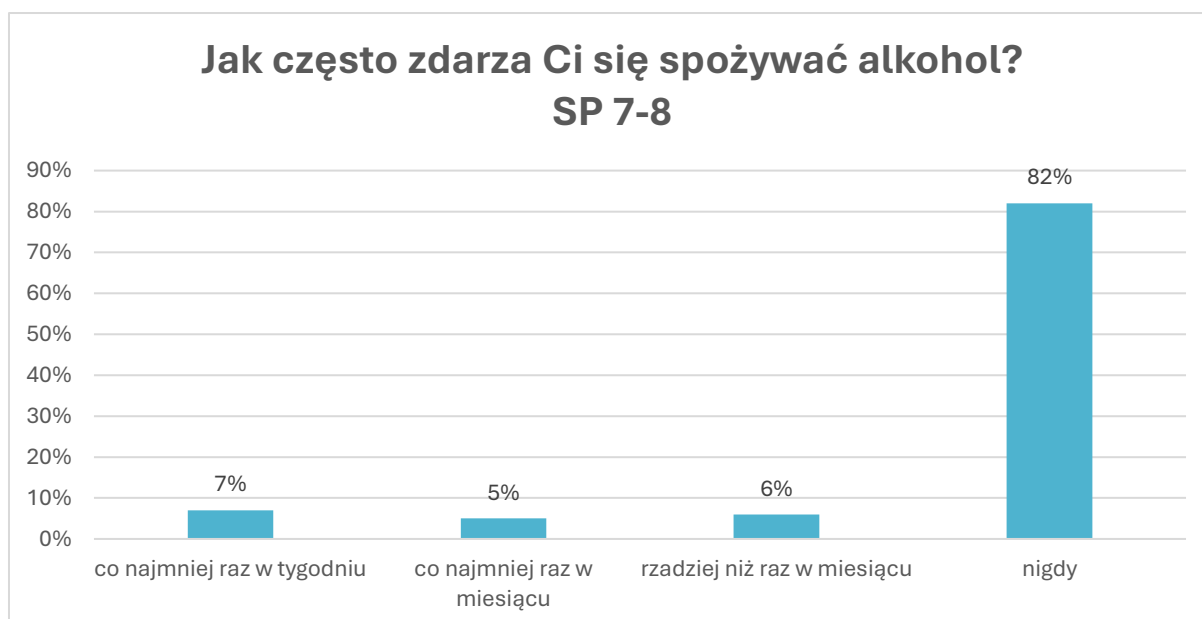
Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj na chęć zaimponowania innym (SP 4-6 – 70%, SP 7-8 – 44%), a także żeby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6 – 20%, SP 7-8 – 8%), dla lepszej zabawy, wyluzowania (SP 4-6 – 20%, SP 7-8 – 42%). Są uczniowie, którzy nie wiedzą (SP 4-6 – 10%, SP 7-8 – 22%).

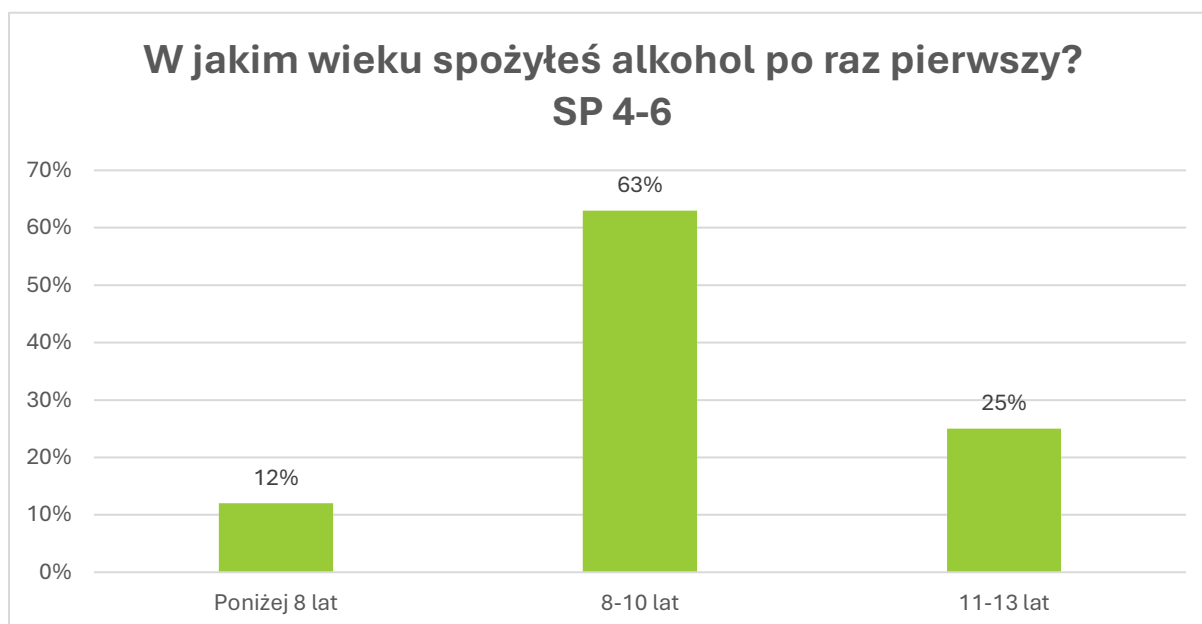

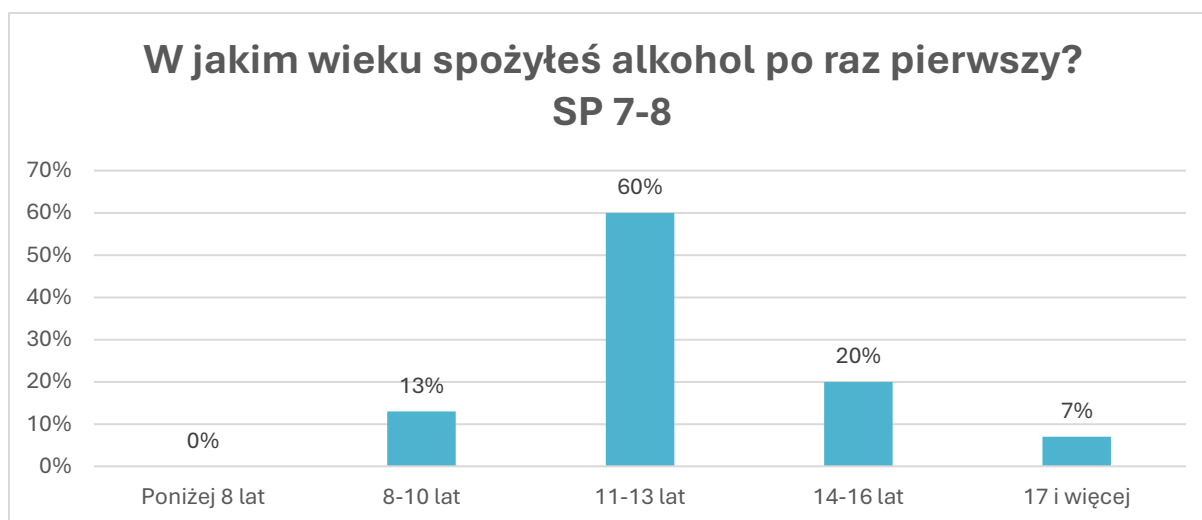
Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. 94% uczniów SP 4-6 oraz 82% uczniów SP 7-8 nigdy nie spożywa alkoholu.

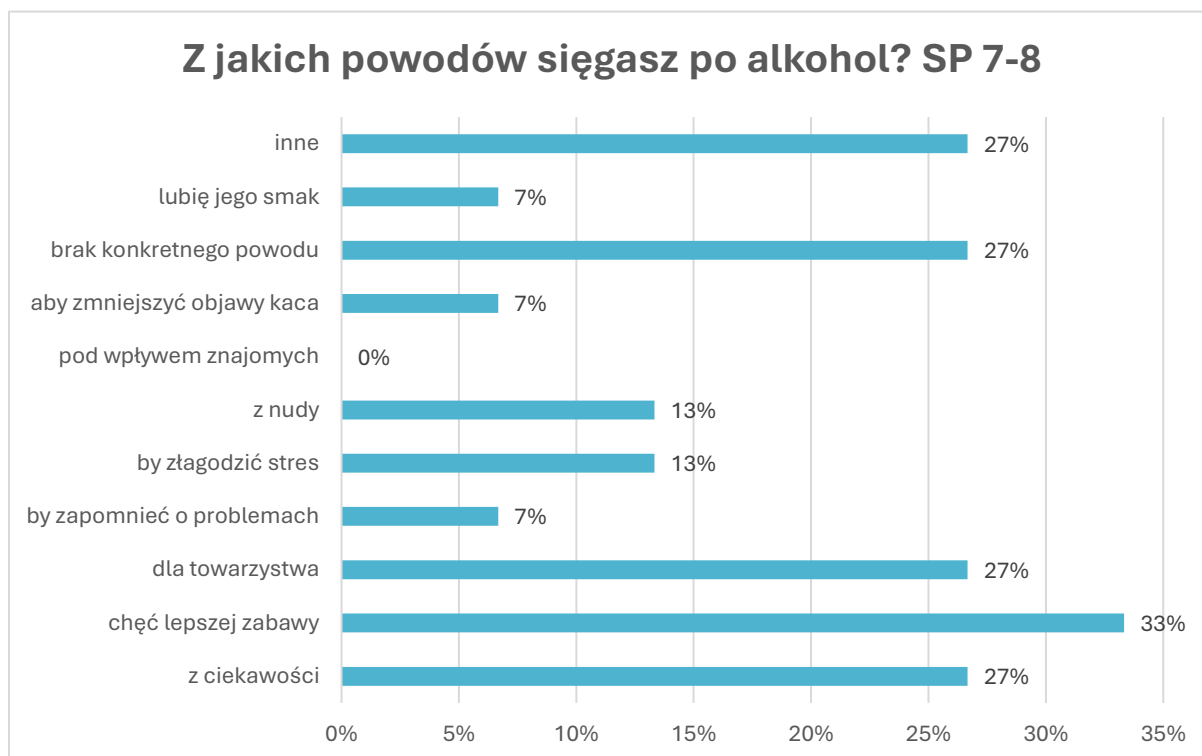

Istotnym zagadnieniem jest wiek inicjacji alkoholowej. Uczniowie, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu odpowiedzieli: 12% uczniów klas SP 4-6 po raz pierwszy spożyło alkohol poniżej 8 lat. 63% młodszych i 13% starszych uczniów próbowali alkoholu mając 8-10 lat, a 60% starszych uczniów w przedziale wiekowym 11-13 lat. 20% uczniów klas 7-8 spożywało alkohol mając 14-16 lat.

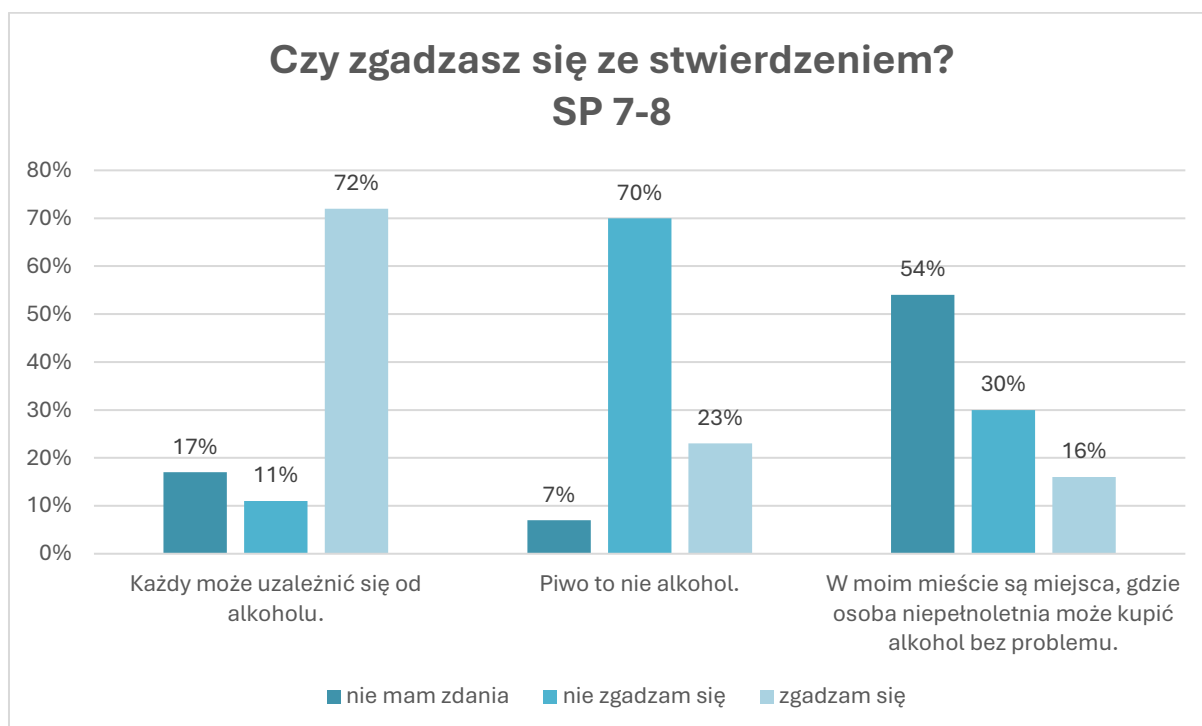
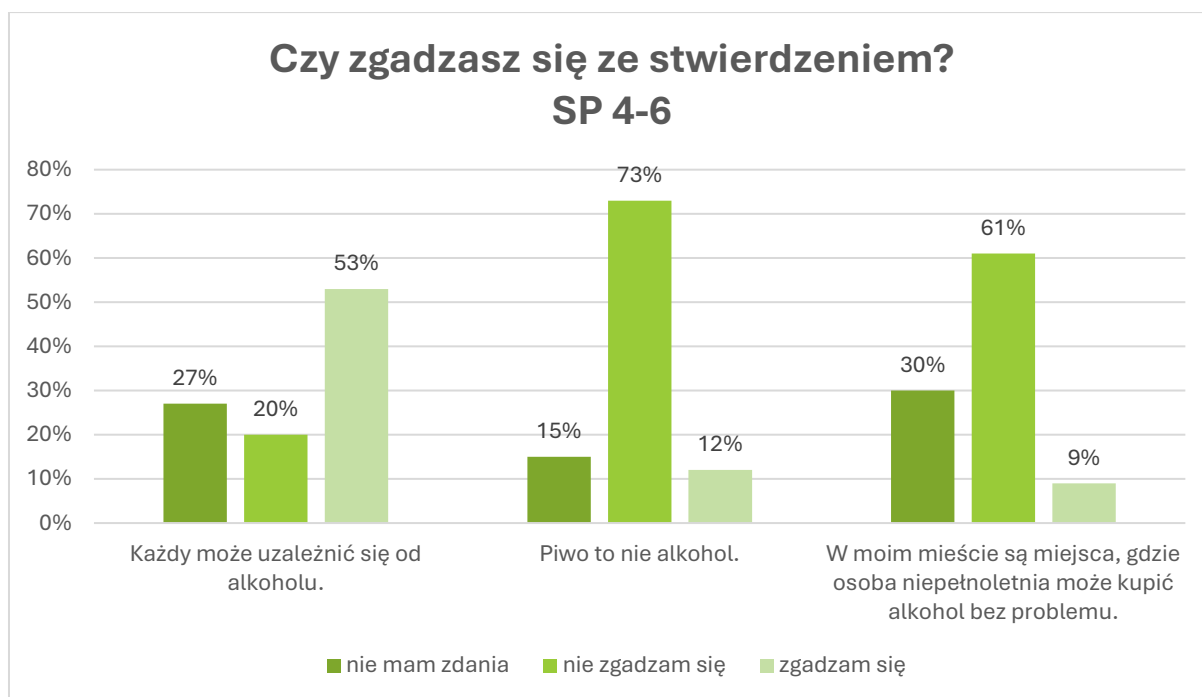

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu oraz wieku inicjacji alkoholowej istotne są również powody, dla których młodzi ludzie sięgają po alkohol. Uczniowie klas 7–8 wskazali różnorodne powody sięgania po alkohol, najczęstszym powodem sięgania po alkohol jest chęć lepszej zabawy (33%), co wskazuje na jego rolę w kontekście rozrywki i integracji. Dość często pojawiają się także odpowiedzi „z ciekawości”, „dla towarzystwa” oraz „brak konkretnego powodu” (po 27%), co sugeruje wpływ sytuacji społecznych i spontaniczności. Rzadziej alkohol jest wykorzystywany jako sposób radzenia sobie z trudnościami, np. stresem (13%) lub problemami (7%). Niewielki odsetek badanych wskazuje na inne powody, takie jak smak alkoholu czy łagodzenie kaca, a nikt nie zadeklarował picia pod wpływem znajomych.

Uczniowie zostali zapytani o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 53% uczniów klas 4-6 oraz 72% uczniów klas 7-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 9% uczniów klas 4-6 i 16% uczniów klas 7-8 uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Szczegółowe wyniki przedstawiają poniższe wykresy.

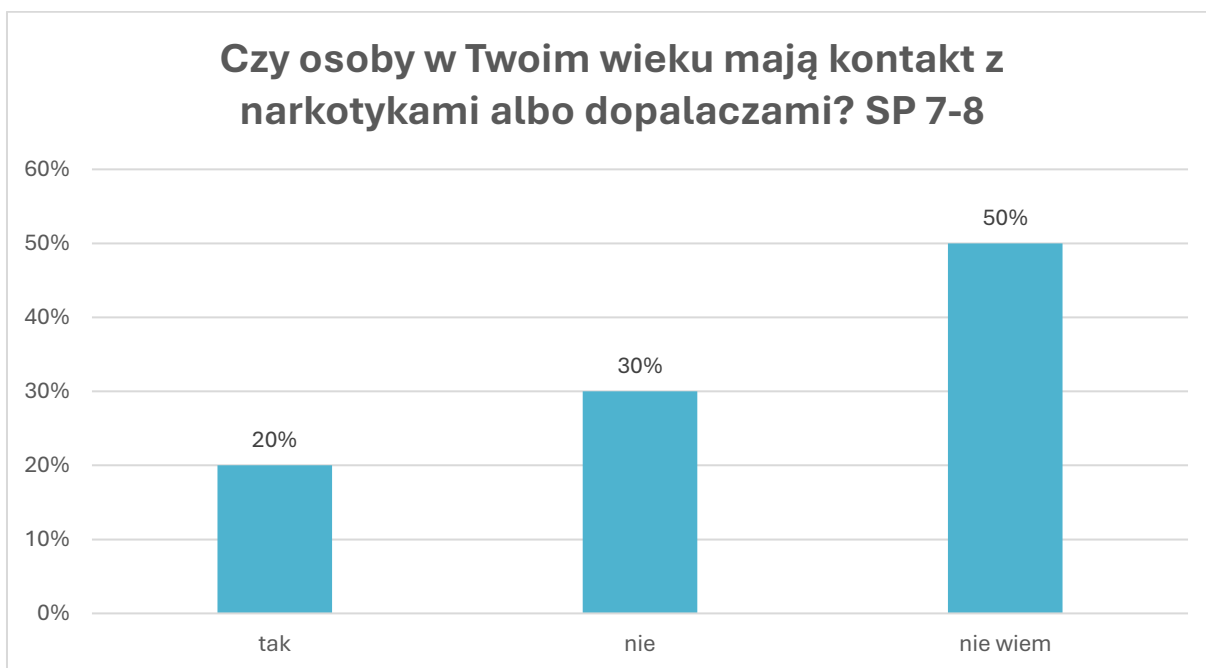
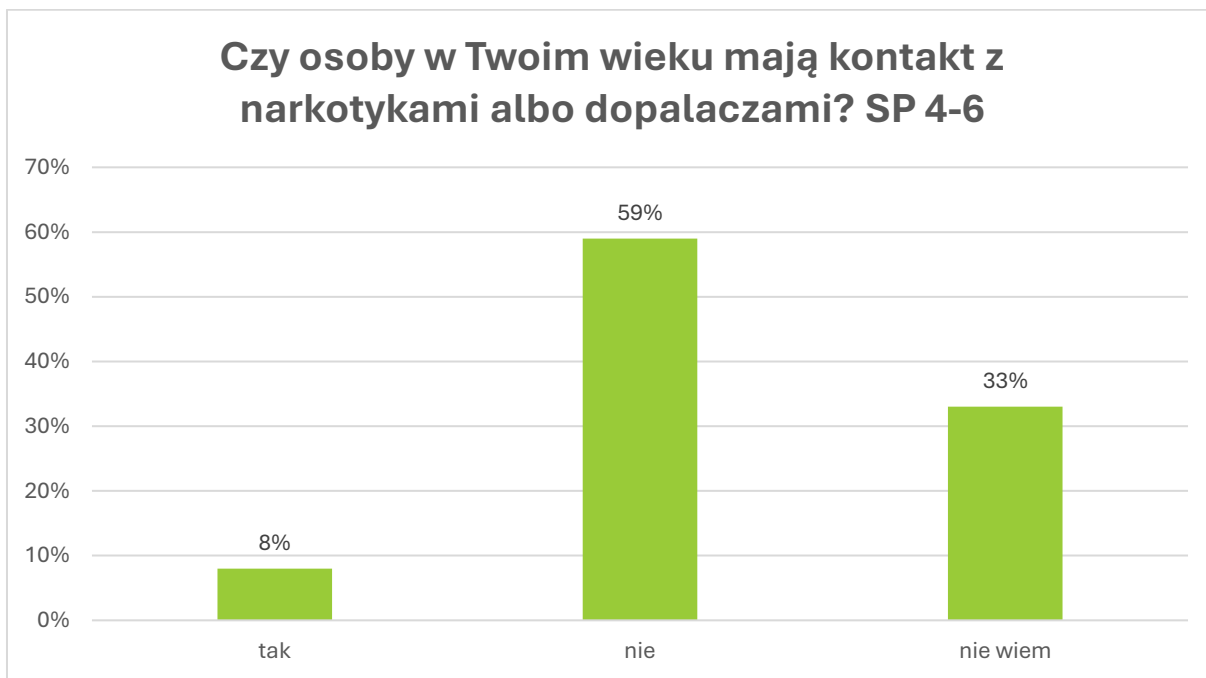

Uczniowie szkół podstawowych zostali zapytani czy ich zdaniem osoby spożywające alkohol zachowują się agresywnie lub krzyczą na innych. Analiza odpowiedzi uczniów klas 4–6 oraz 7–8 pokazuje, że znaczna część dzieci i młodzieży dostrzega związek między spożywaniem alkoholu a zachowaniami agresywnymi. Wśród uczniów klas 7–8 38% wskazało odpowiedzi „tak” (16%) lub „czasami” (22%), natomiast w klasach 4–6 odsetek ten wyniósł 26% („tak” – 15%, „czasami” – 11%). Młodszy uczniowie częściej odpowiadali „nie wiem” (37%) niż starsi (22%), co może świadczyć o mniejszej świadomości lub rzadszym kontakcie z takimi sytuacjami. Wyniki wskazują, że problem agresywnych zachowań po spożyciu alkoholu jest zauważalny w obu grupach wiekowych, szczególnie wśród starszych uczniów.

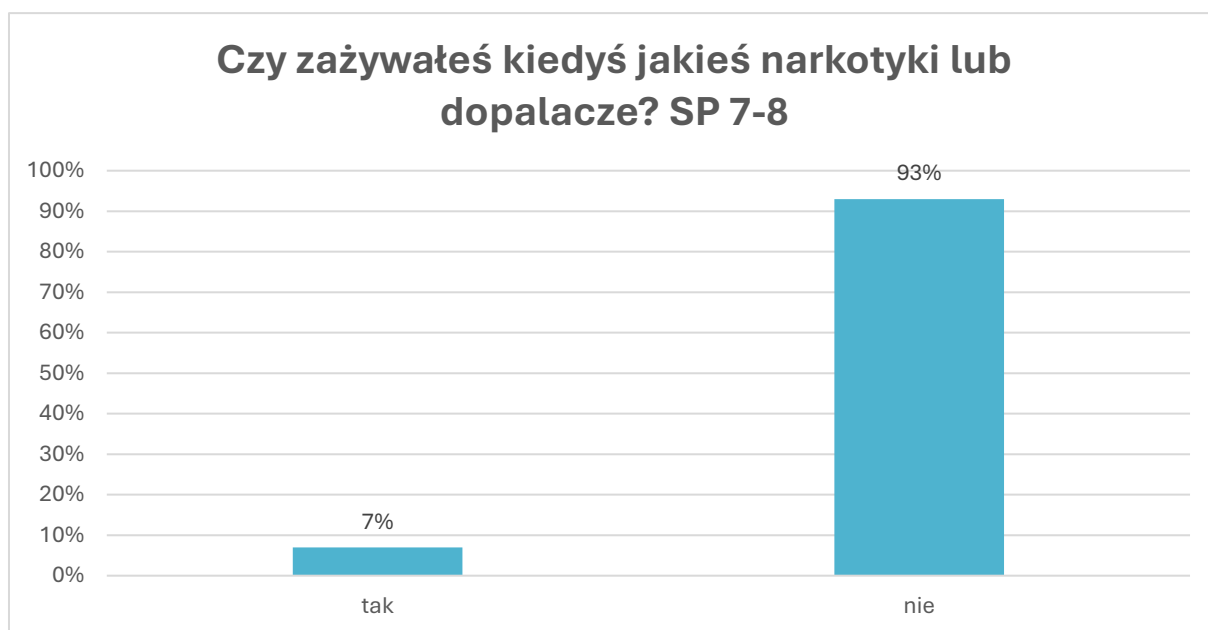
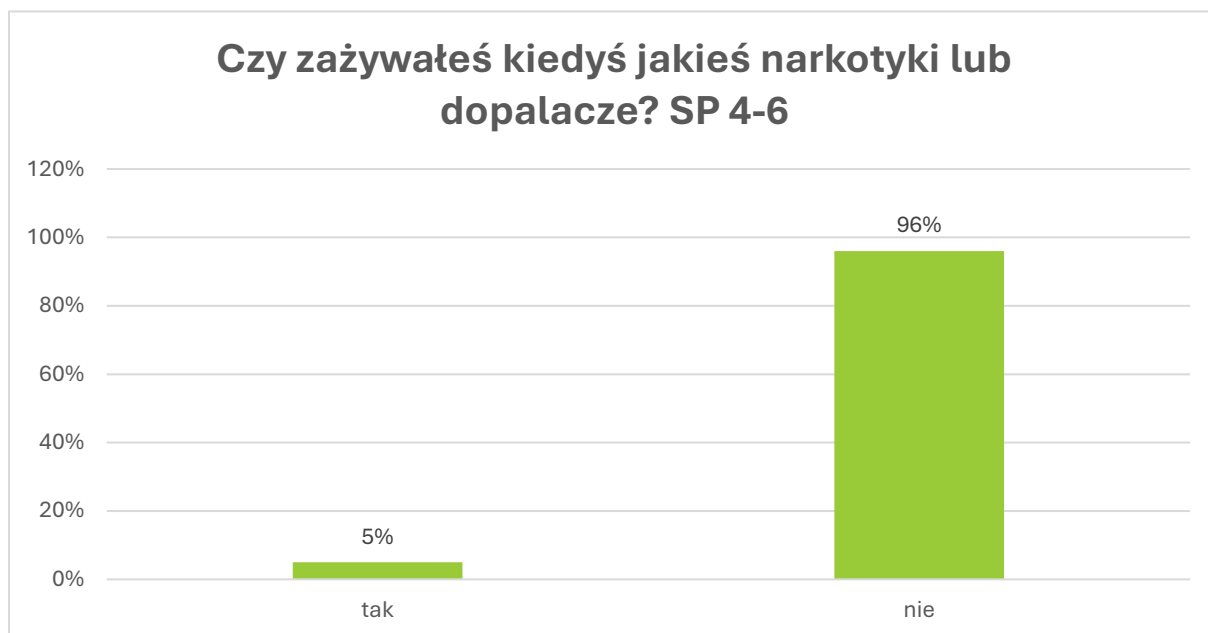

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

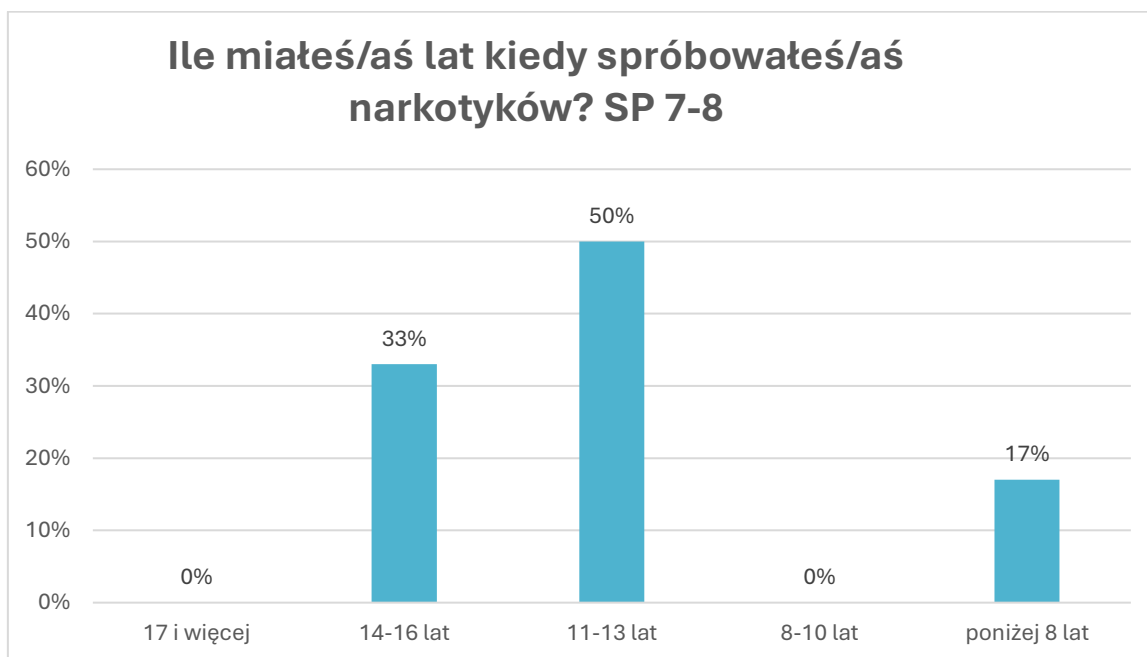
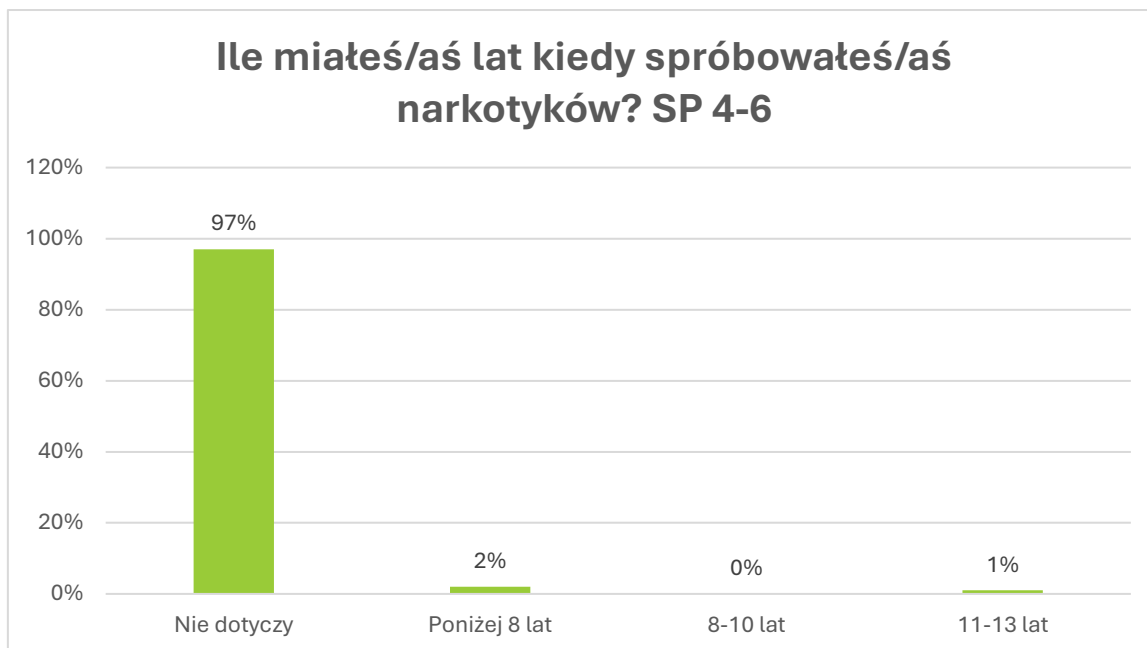
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków. 8% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. 33% uczniów klas młodszych i 50% uczniów klas starszych nie wie.

5% młodszych uczniów oraz 7% starszych uczniów przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy.

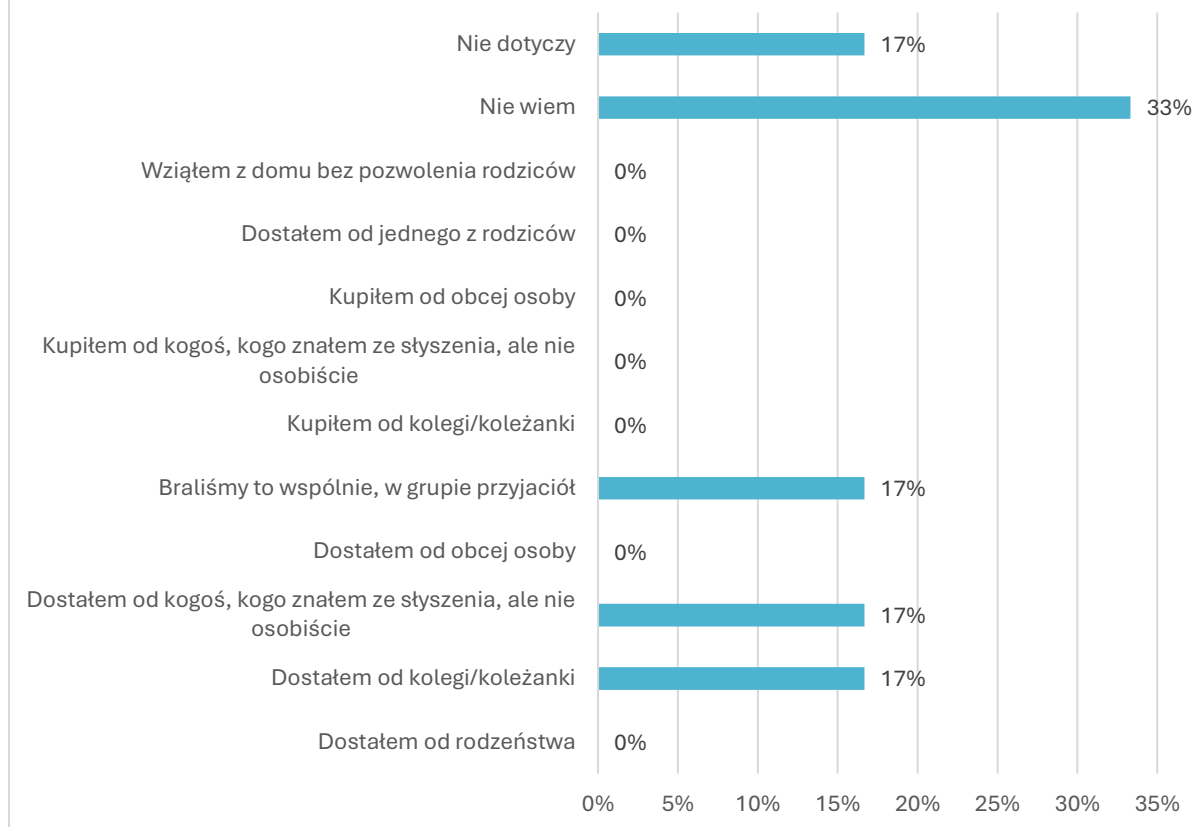

Wśród uczniów klas 7–8 najwięcej osób pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami miało w wieku 11–13 lat (50%) oraz 14–16 lat (33%), co wskazuje na wczesny etap inicjacji. Niepokojące jest również to, że 17% badanych deklaruje kontakt z tymi substancjami poniżej 8 roku życia. W klasach 4–6 zdecydowana większość uczniów (97%) nie miała do czynienia z narkotykami, co jest pozytywnym wynikiem. Jedynie pojedyncze przypadki wskazują na bardzo wczesny kontakt – 2% poniżej 8 lat i 1% w wieku 11–13 lat.

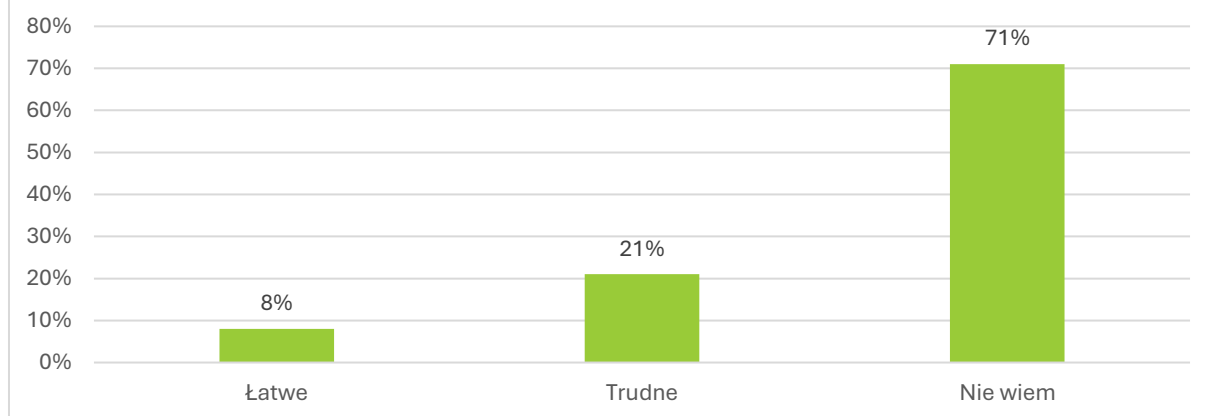
Na pytanie skąd uczniowie wzięli substancje najczęściej uczniowie klas 7-8 wskazywali odpowiedź „nie wiem” (33%), co może sugerować brak świadomości źródła substancji lub unikanie odpowiedzi. Po 17% badanych deklaruje, że otrzymało substancję od kolegi lub koleżanki, od osoby znanej tylko ze słyszenia albo że była ona używana wspólnie w grupie przyjaciół. Pozostałe odpowiedzi, takie jak zakup czy otrzymanie od rodziny lub obcych osób, nie wystąpiły, a 17% zaznaczyło, że pytanie ich nie dotyczy.

Skąd wzięłeś tę substancję? SP 7-8

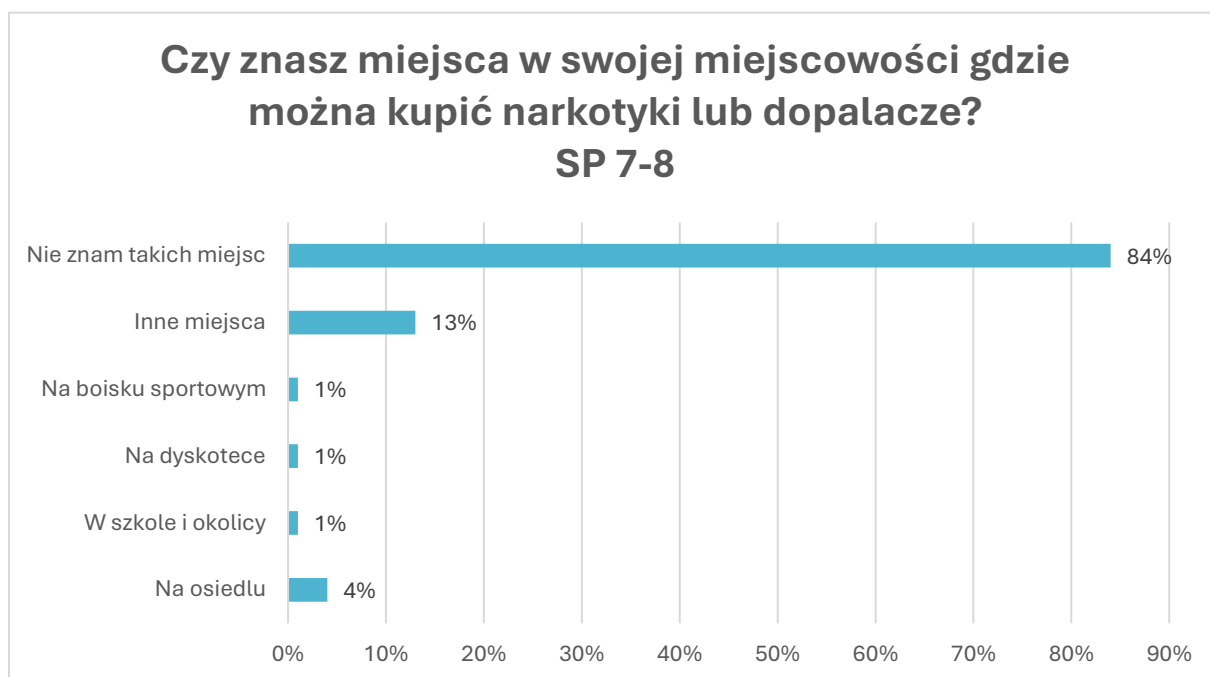

Następnie młodsi uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków/dopalaczy w ich lokalnym środowisku. Badani w większości nie wiedzą, czy pozyskanie owych środków psychoaktywnych byłoby w ich otoczeniu łatwe, czy też trudne (71%), jednakże 8% uczniów klas 4-6 zaznaczyło, że byłoby to łatwe.

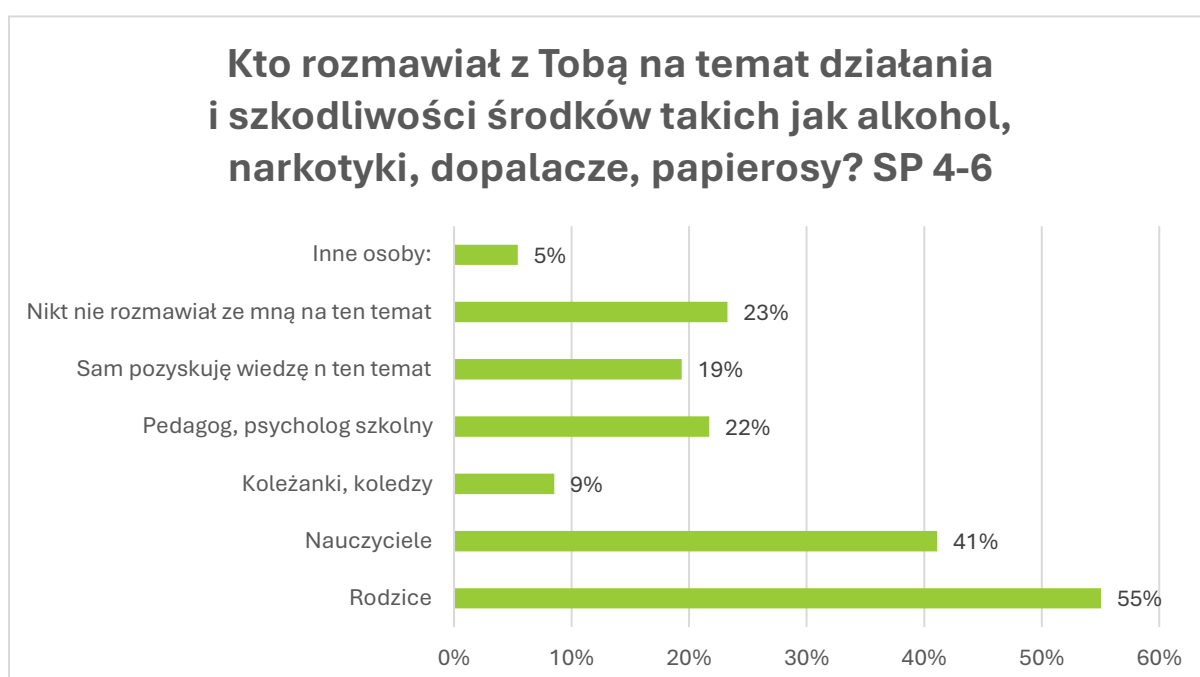
Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby: SP 4-6

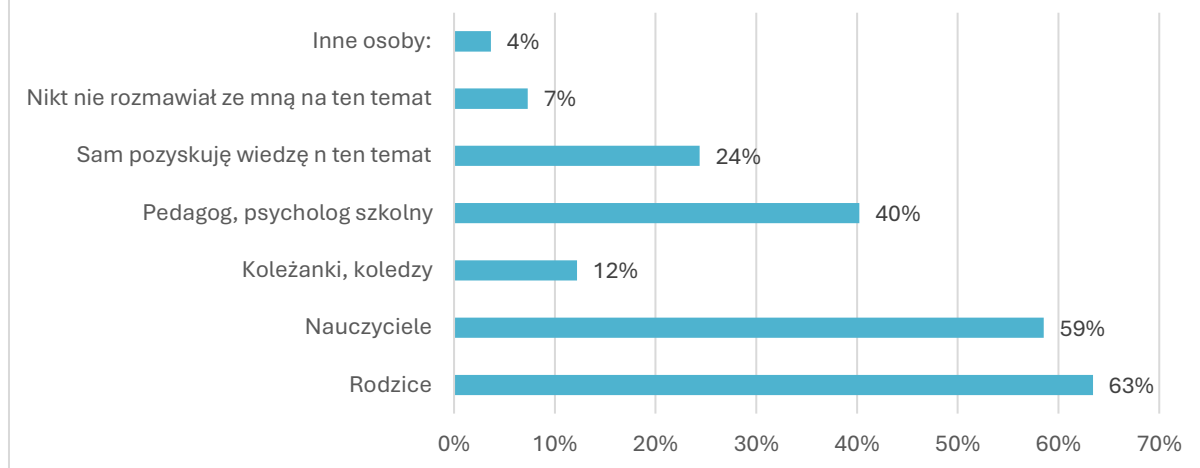
Zdecydowana większość starszych uczniów (84%) nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze, a najczęściej wskazywane lokalizacje to inne miejsca (13%) bez podawania przykładów oraz osiedle (4%).

Następnie zapytano respondentów kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy. Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami były: rodzice (55% SP 4-6; 63% SP 7-8), nauczyciele (41% SP 4-6; 59% SP 7-8). 23% młodszych oraz 7% starszych uczniów wskazuje, że nikt nie rozmawiał z nimi na ten temat.

Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy? SP 7-8

Uzależnienia behawioralne

Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

Zapytano uczniów o to, które ich zdaniem zjawisko jest obecne w ich otoczeniu. Uczniowie za najbardziej popularne zjawiska występujące w ich otoczeniu (suma odpowiedzi popularne i czasem występuje) wybrali: uzależnienie od Internetu (66% SP 4-6; 74% SP 7-8) oraz uzależnienie od smartfona (59% SP 4-6; 73% SP 7-8).

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? SP 4-6	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	19%	24%	19%	38%
Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm)	29%	37%	18%	16%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	10%	12%	12%	66%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowolizm)	6%	13%	20%	61%
Uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych)	36%	23%	22%	19%

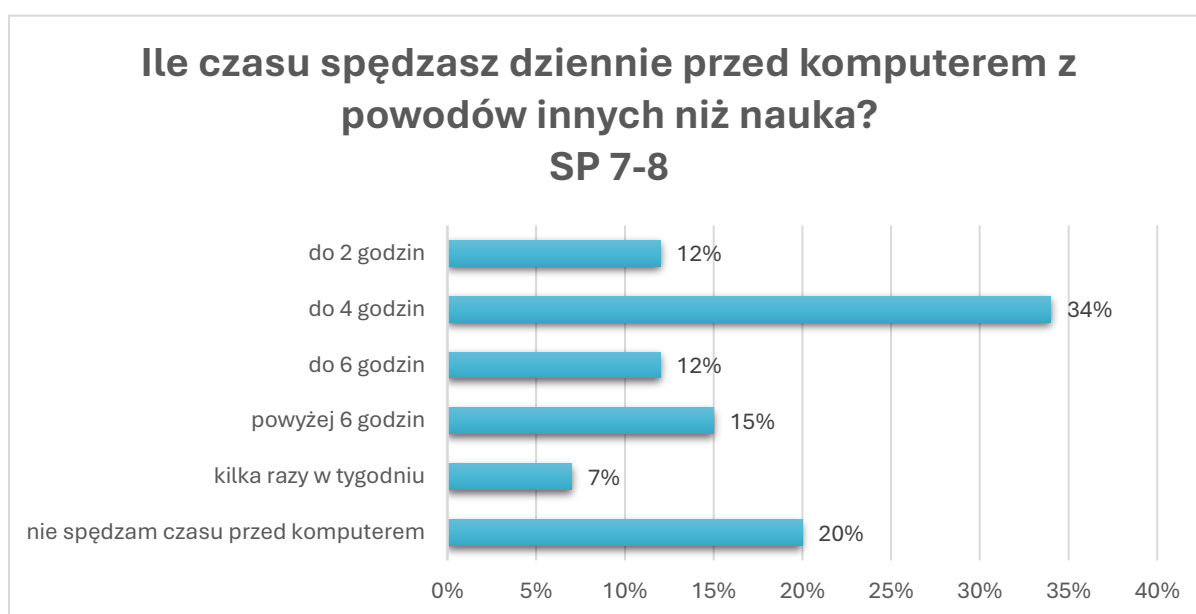
Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? SP 7-8	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	26%	26%	22%	26%
Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm)	46%	28%	16%	10%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	27%	5%	29%	39%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	8%	22%	21%	49%
Uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych)	54%	19%	17%	10%

Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów².

Zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera w celach innych niż nauka. Badani wskazywali, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie (29% SP 4-6; 12% SP 7-8) czy też do 4 godzin dziennie (16% SP 4-6; 34% SP 7-8). Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem do 6 godzin dziennie (12% SP 4-6; 12% SP 7-8). Więcej niż 6 godzin korzysta 7% młodszych i 15% starszych uczniów, a 25% młodszych i 20% starszych nie spędza czasu przed komputerem.

Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 6 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

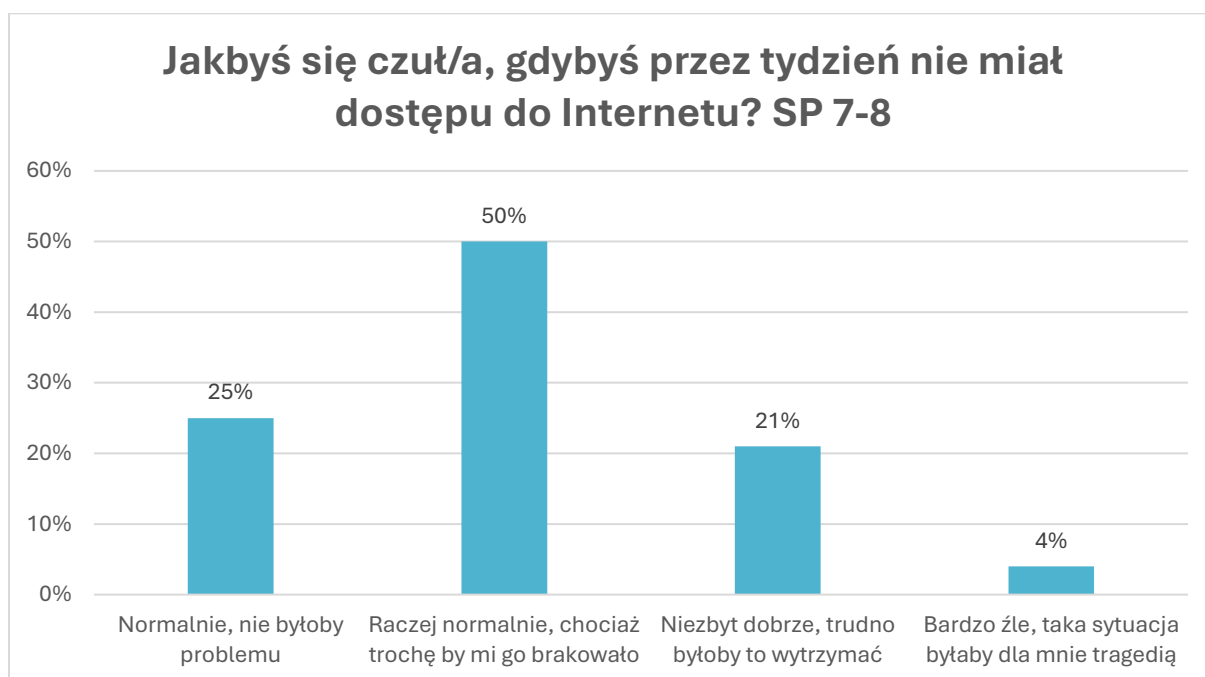
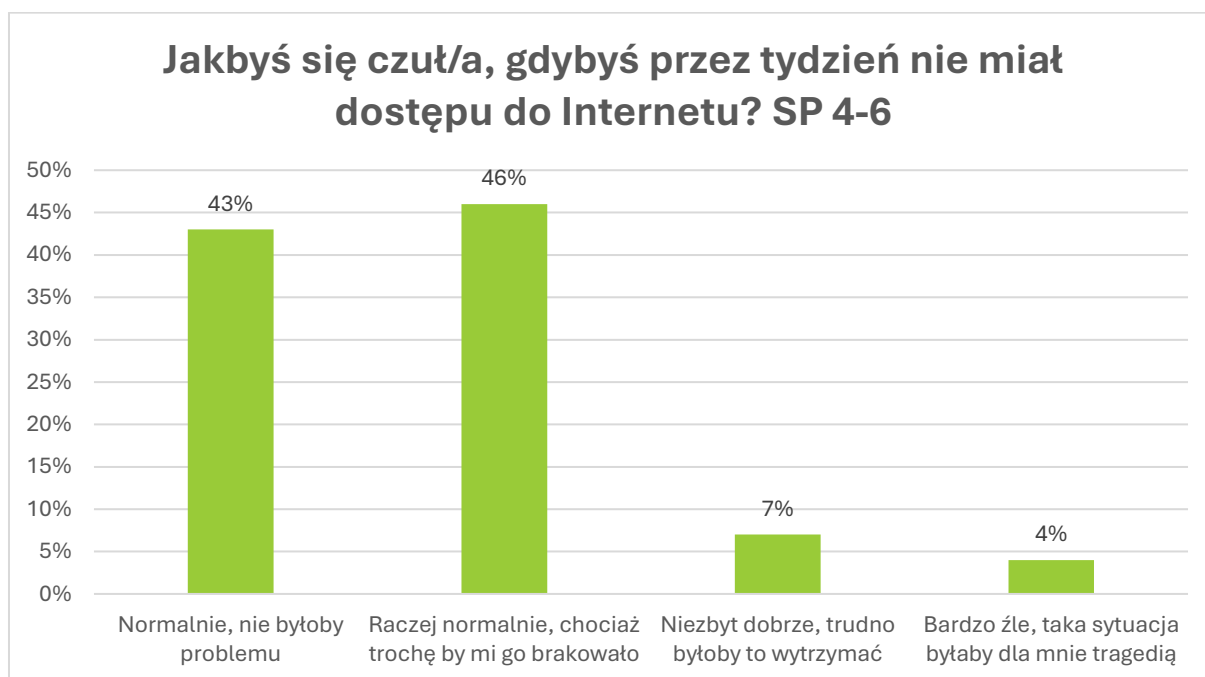
² <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/>

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)³.

³L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

43% uczniów klas 4-6 i 25% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 57%; SP 7-8 – 75%).

Wielość funkcji i aplikacji, jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego

stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży. określenie „uzależnienie” od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, 45% uczniów klas 4-6 i 42% uczniów klas SP 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 20% uczniów klas 4-6 i 24% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie. 11% uczniów klas 4-6 i 29% uczniów klas 7-8 wskazuje, że korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (SP 4-6 – 23%; SP 7-8 – 5%).

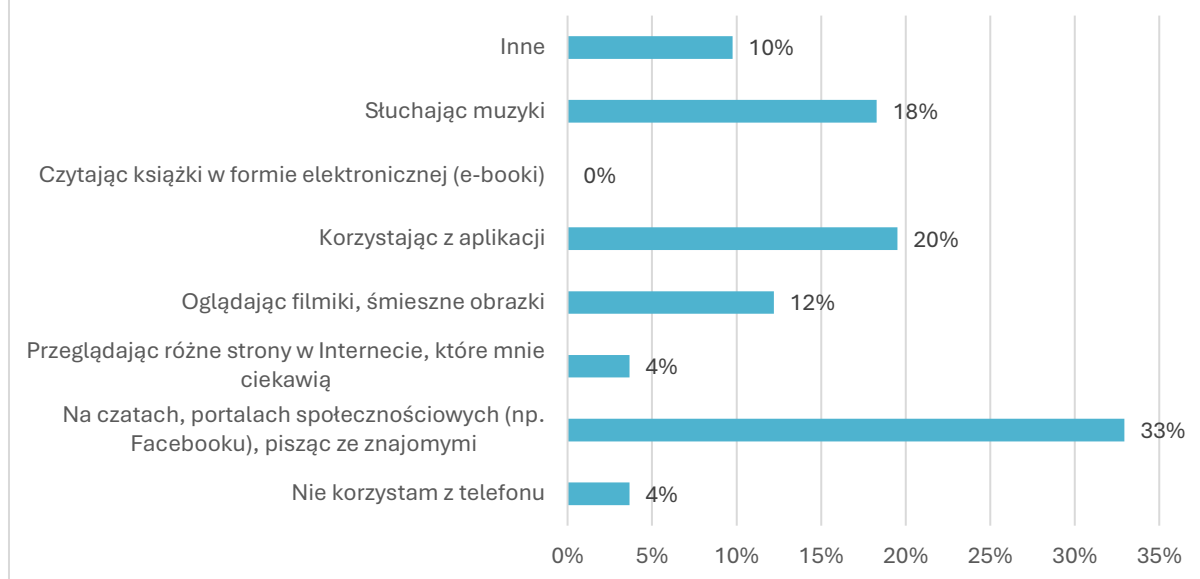

Uczniowie klas 4-6 najczęściej czasu korzystając z telefonu spędzają na korzystaniu z aplikacji (25%), słuchaniu muzyki (19%), oglądając filmiki, śmieszne obrazki (16%), a także na czatach, portalach społecznościowych pisząc ze znajomymi (17%).

Uczniowie klas 7-8 najczęściej czasu korzystając z telefonu spędzają na czatach, portalach społecznościowych (33%), na korzystaniu z aplikacji (20%), na słuchaniu muzyki (18%) oraz oglądając filmiki, śmieszne obrazki (12%).

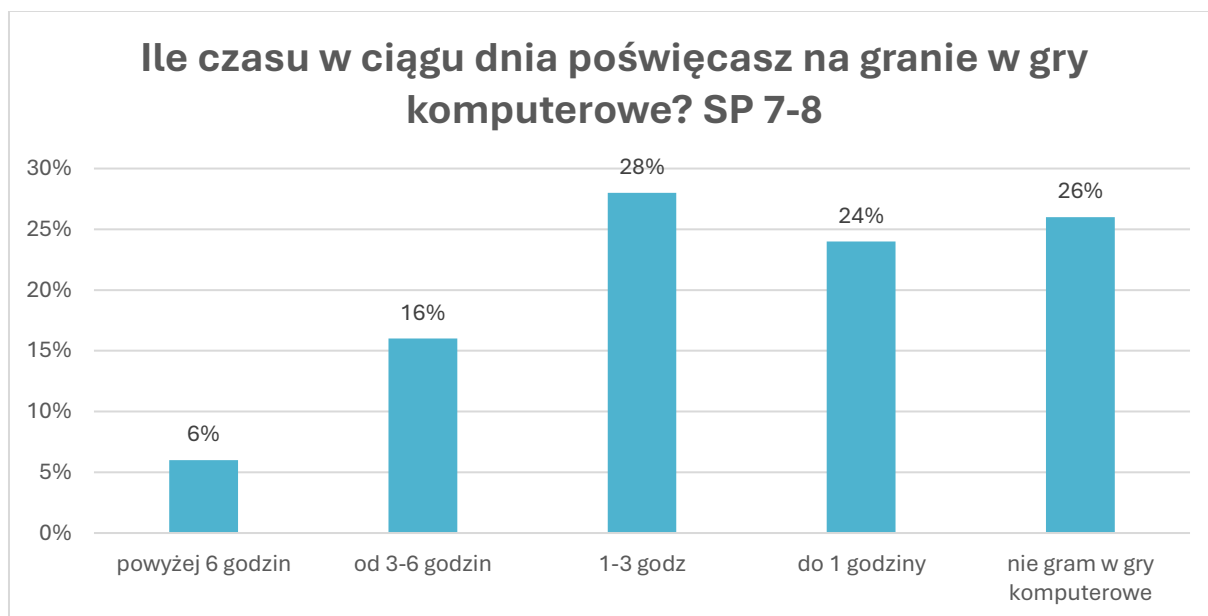
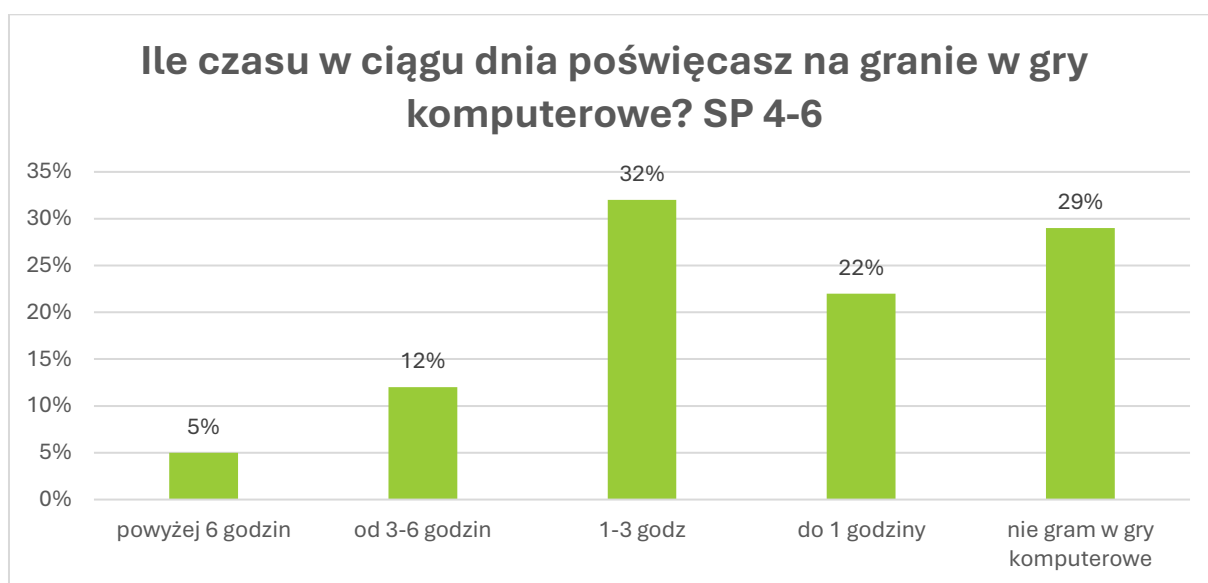
Na czym najwięcej czasu spędzasz, korzystając z telefonu? SP 7-8

Starszych uczniów zapytano także o to, czy spotkali się z poniższymi sytuacjami w Internecie. 26% z nich deklaruje, że udostępniano ich prywatne wiadomości, 29% otrzymywało komentarze z hejtem, a 22% wiadomości z przezwiskami. Szczegółowe wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 7-8	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/am
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów, cyberprzemoc	29%	24%	46%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	15%	35%	50%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	22%	22%	56%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	15%	7%	78%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	15%	12%	73%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	13%	12%	74%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	26%	15%	60%

Zapytano również młodzież o czas poświęcany na granie w gry komputerowe przez nich. 32% uczniów klas 4-6 i 28% uczniów klas 7-8 gra w gry komputerowe od 1 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 12% uczniów klas 4-6 i 16% uczniów klas 7-8 deklaruje, że gra w gry od 3 do 6 godzin dziennie. 5% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 wskazuje, że gra w gry komputerowe powyżej 6 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (SP 4-6 – 22%; SP 7-8 – 24%).

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wiele zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni”

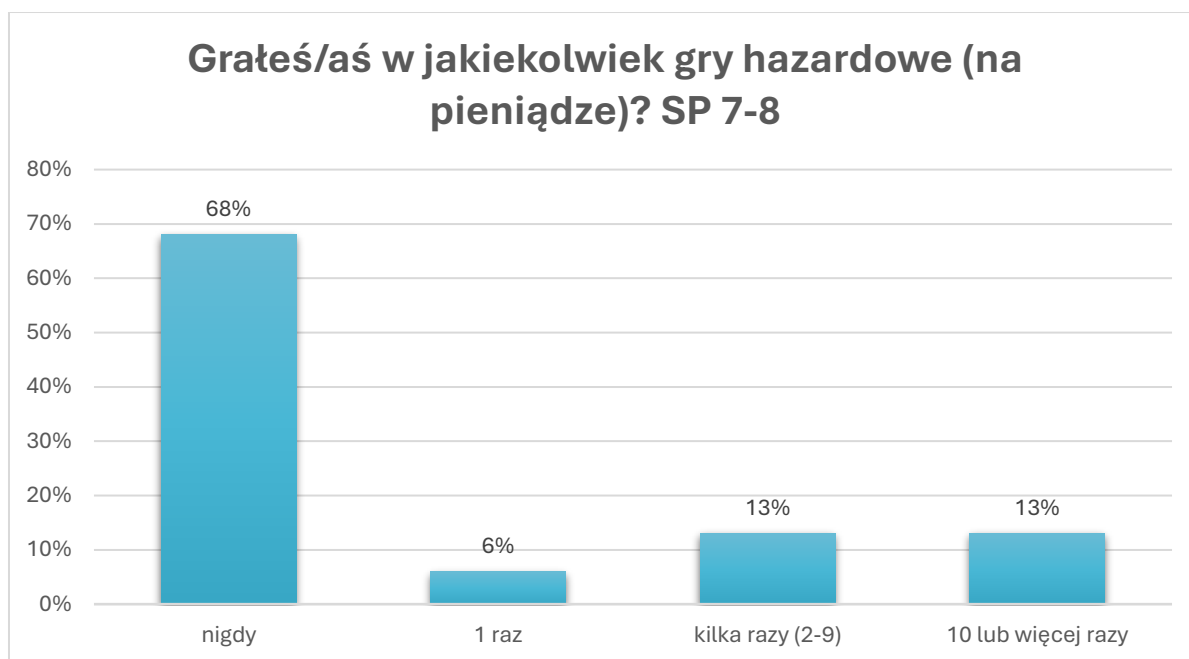
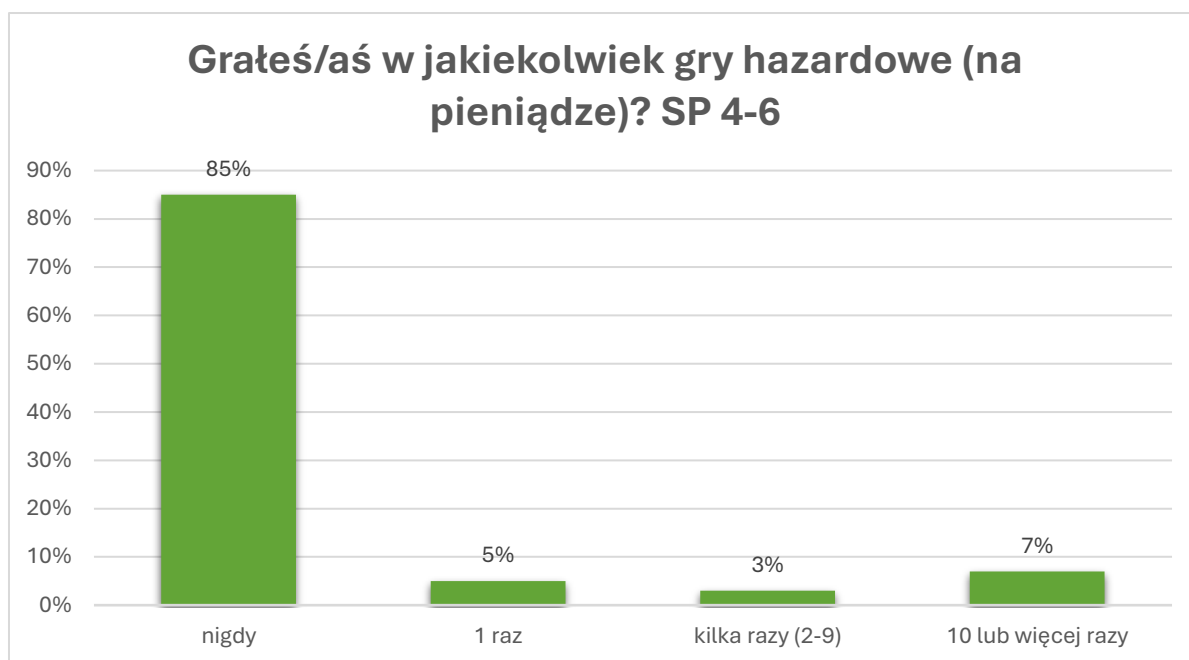
do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”.

Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁴.

Uczniowie w Gminie Orońsko w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi na pieniądze (85% SP 4-6 i 68% SP 7-8). Jednakże 15% młodszych i 32% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.

⁴ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Przemoc domowa

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

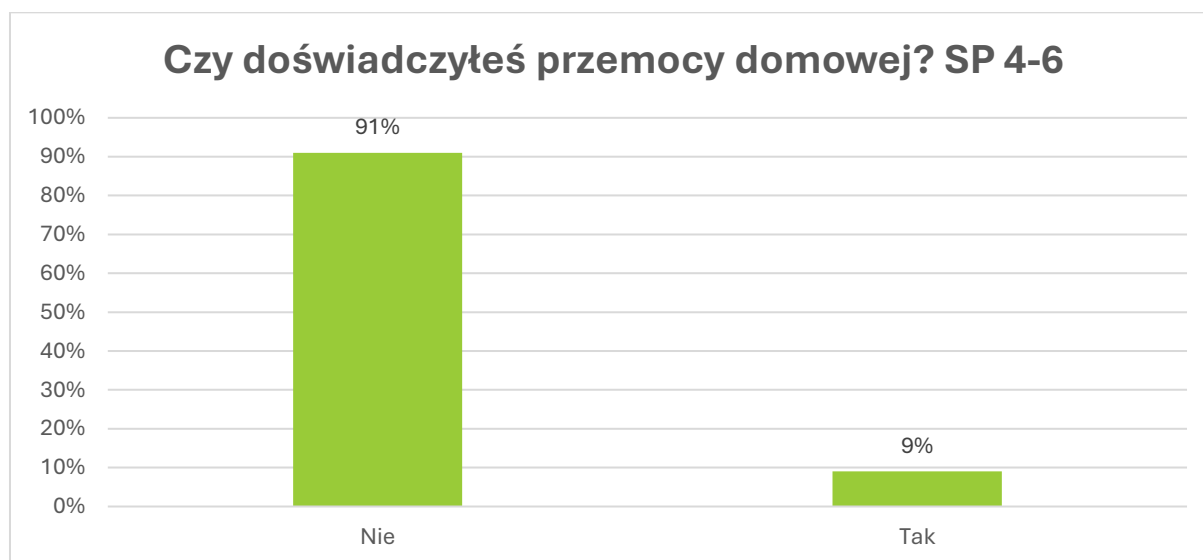
Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najczęściej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji 8%). Niewiele mniej

ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁵.

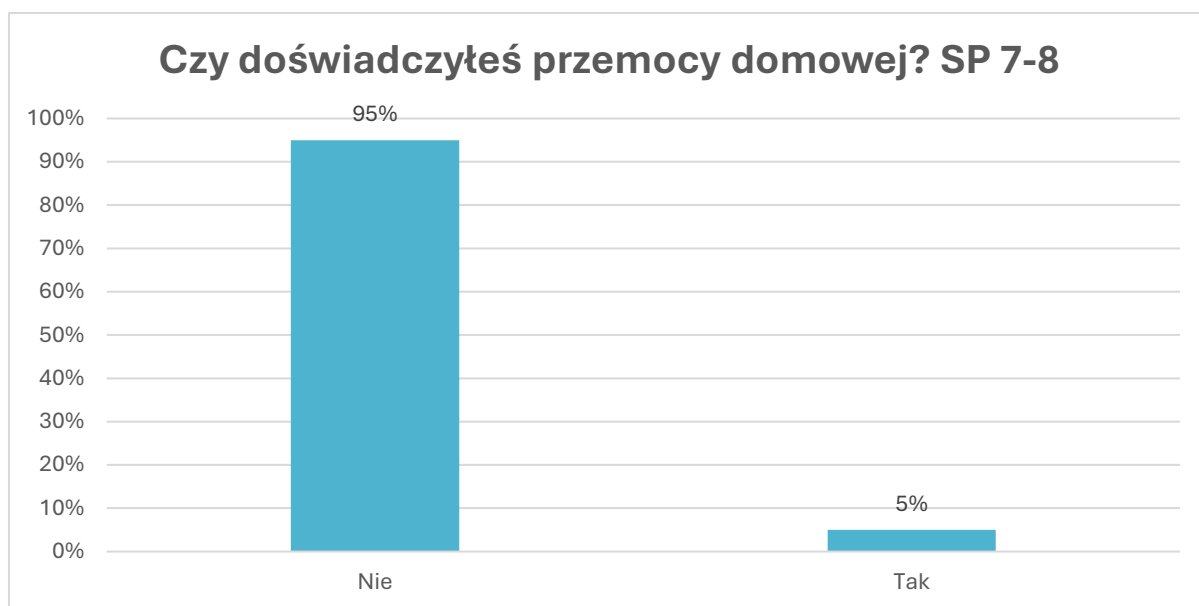
Od dnia 22 czerwca 2023 r. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej definicja legalna przemocy domowej, przez którą rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).*

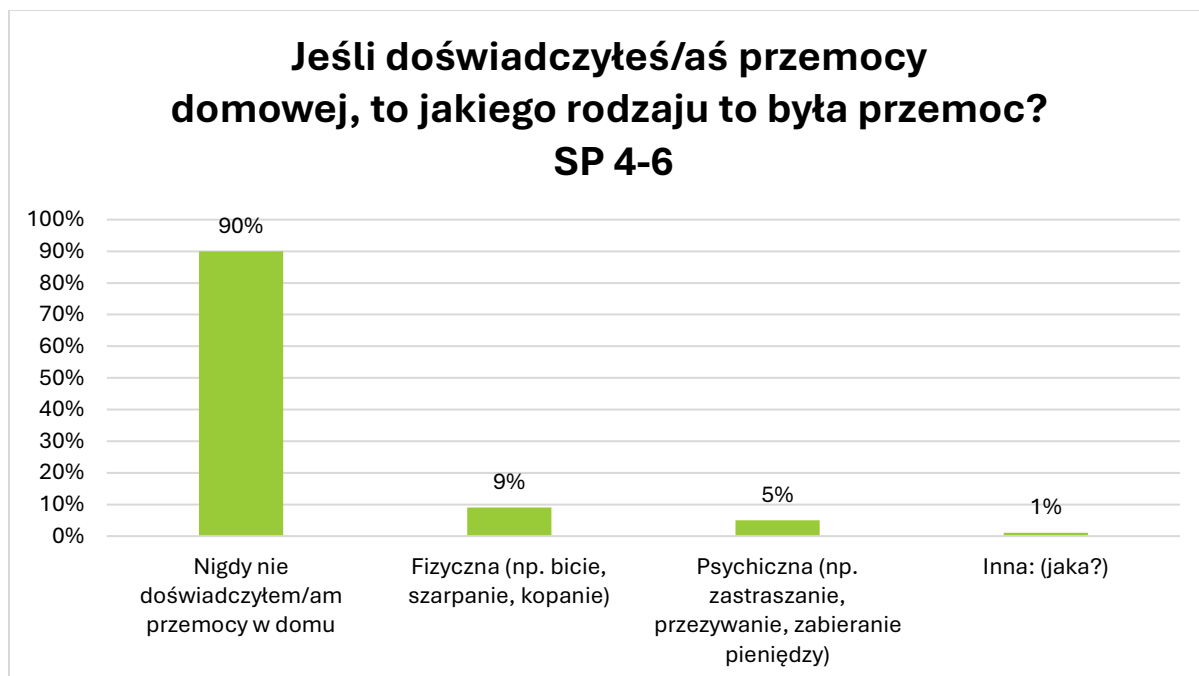
9% uczniów klas 4-6 i 5% uczniów klas 7-8 w Gminie Orońsko doświadczyło przemocy domowej.

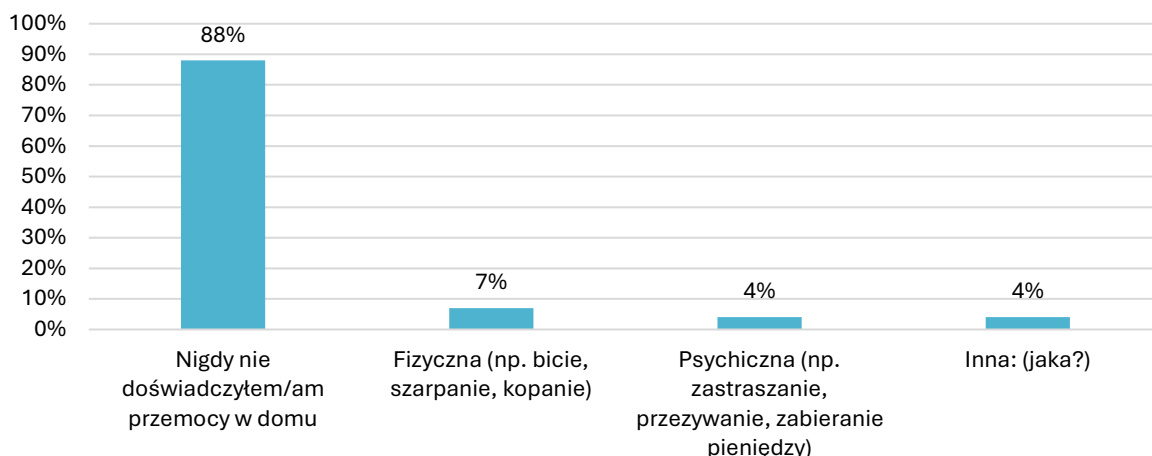
⁵ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Zdecydowana większość uczniów zarówno w klasach 4–6 (90%), jak i 7–8 (88%) deklaruje, że nigdy nie doświadczyła przemocy w domu. Wśród pozostałych odpowiedzi najczęściej wskazywana jest przemoc fizyczna (9% w klasach 4–6 i 7% w klasach 7–8). Rzadziej pojawia się przemoc psychiczna, którą zadeklarowało 5% młodszych i 4% starszych uczniów. Niewielki odsetek badanych wskazuje także inne formy przemocy (1% w klasach 4–6 i 4% w klasach 7–8), co pokazuje, że problem istnieje, choć dotyczy mniejszości.

Jeśli doświadczyłeś/aś przemocy domowej, to jakiego rodzaju to była przemoc? SP 7-8

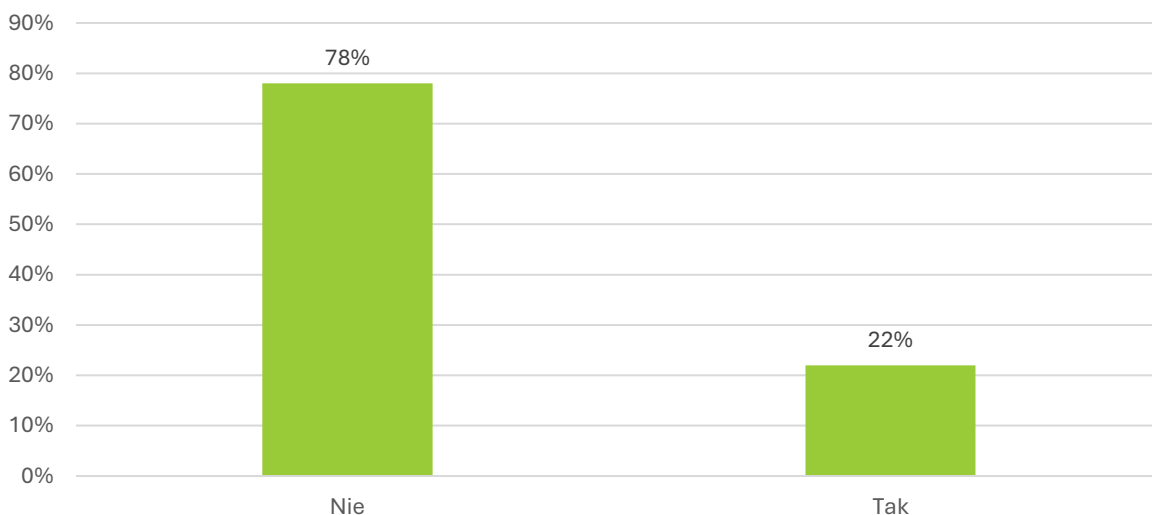

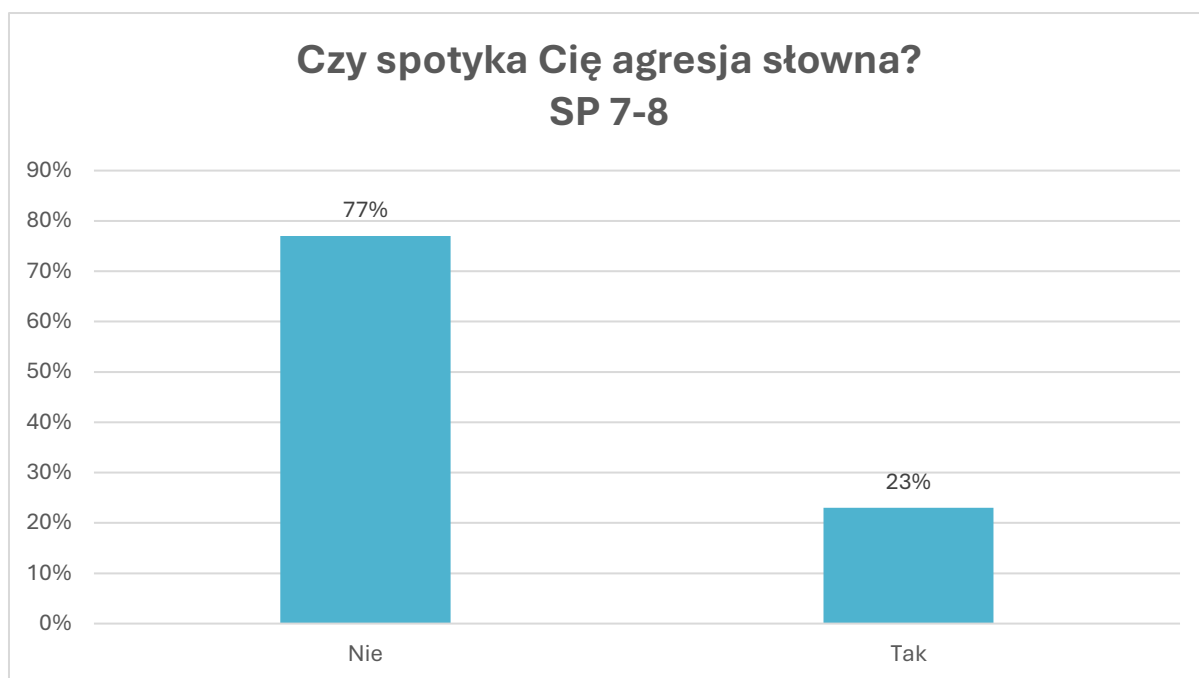
Przemoc rówieśnicza

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

22% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8 spotyka agresja słowna.

Czy spotyka Cię agresja słowna? SP 4-6

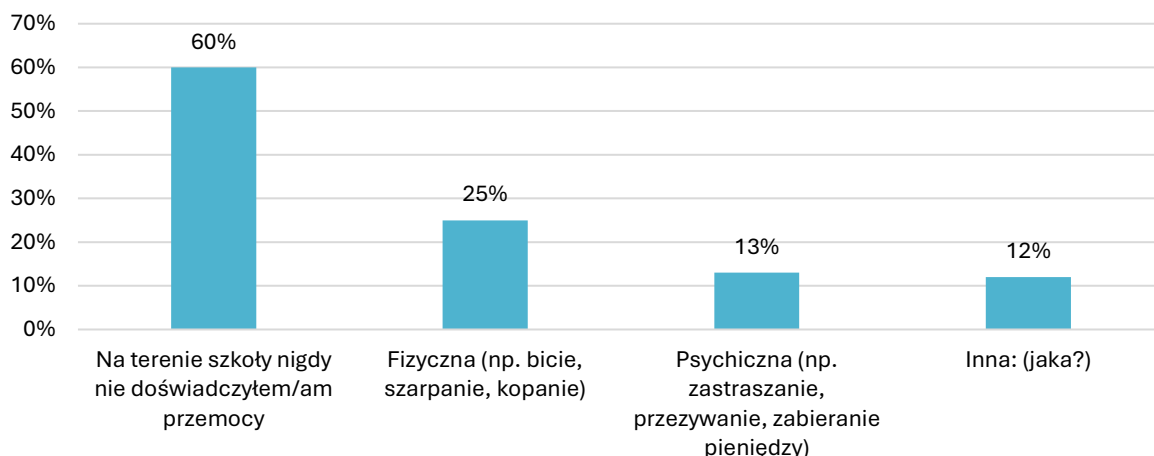

Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (SP 4-6 – 19%; SP 7-8 – 13%) oraz przemoc fizyczna (SP 4-6 – 28%; SP 7-8 – 25%). Zaznaczając „inne”, uczniowie nie podali przykładów.

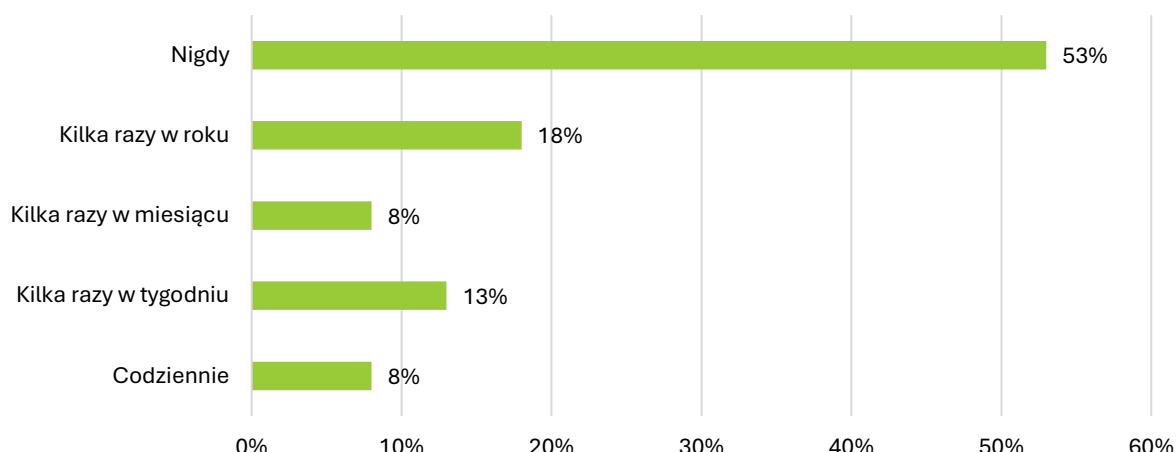

Jeśli doświadczyłeś/aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc? SP 7-8

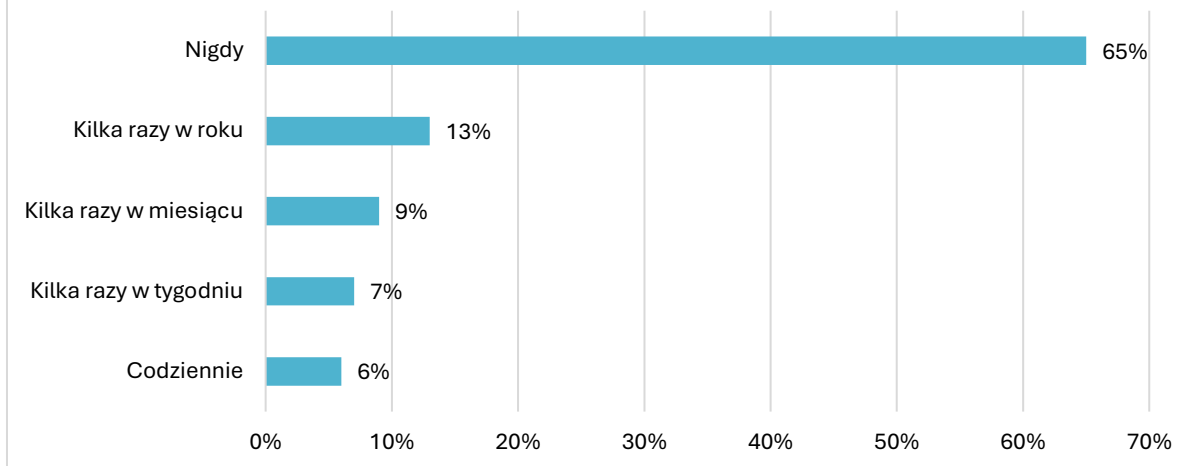

Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 53% uczniów klas 4-6 i 65% uczniów klas 7-8 nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 6%), kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 7%), kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 9%), kilka razy w roku (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 13%).

Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się , że ktoś Cię np. kopnie, przezwie, uderzy itd.? SP 4-6

Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się , że ktoś Cię np. kopnie, przewie, uderzy itd.? SP 7-8

Napoje energetyczne

W Polsce od 1 stycznia 2024 roku obowiązuje zakaz sprzedaży napojów energetycznych osobom poniżej 18. roku życia. Został on wprowadzony na mocy ustawy o zdrowiu publicznym, która została znowelizowana w 2023 roku. Zakaz dotyczy zarówno sprzedaży napojów energetycznych w sklepach, jak i podawania ich w placówkach oświatowych i gastronomicznych. Ponadto zabrania się reklamy napojów energetycznych skierowanej do dzieci i młodzieży. Głównym celem tej regulacji jest ochrona młodzieży przed negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi wynikającymi z nadmiernej konsumpcji tego typu napojów.

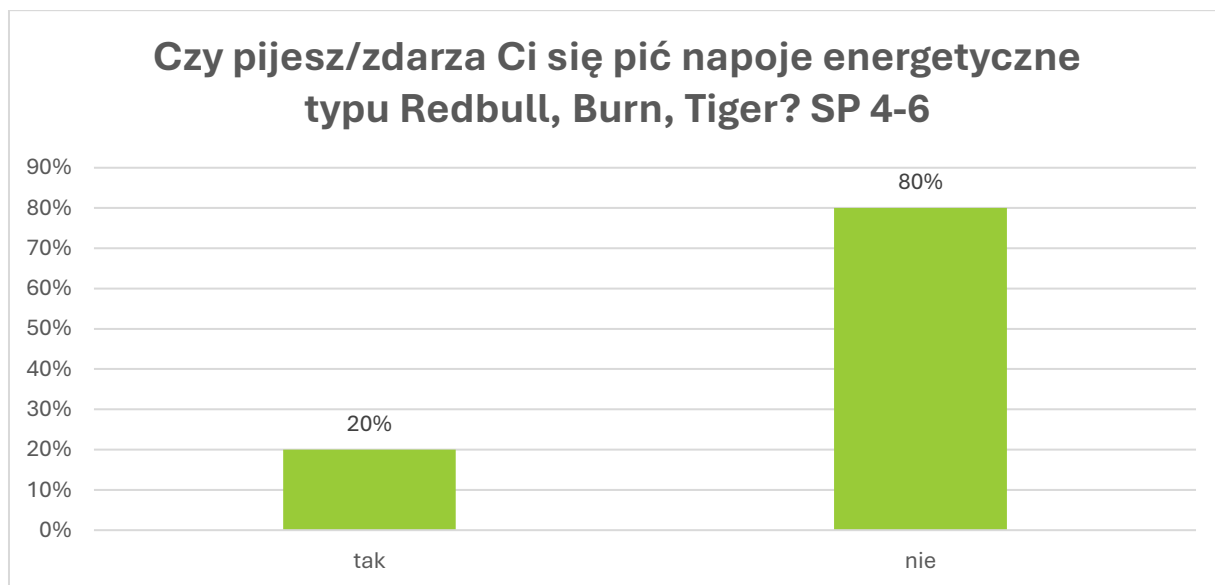
Konsekwencje spożywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież:

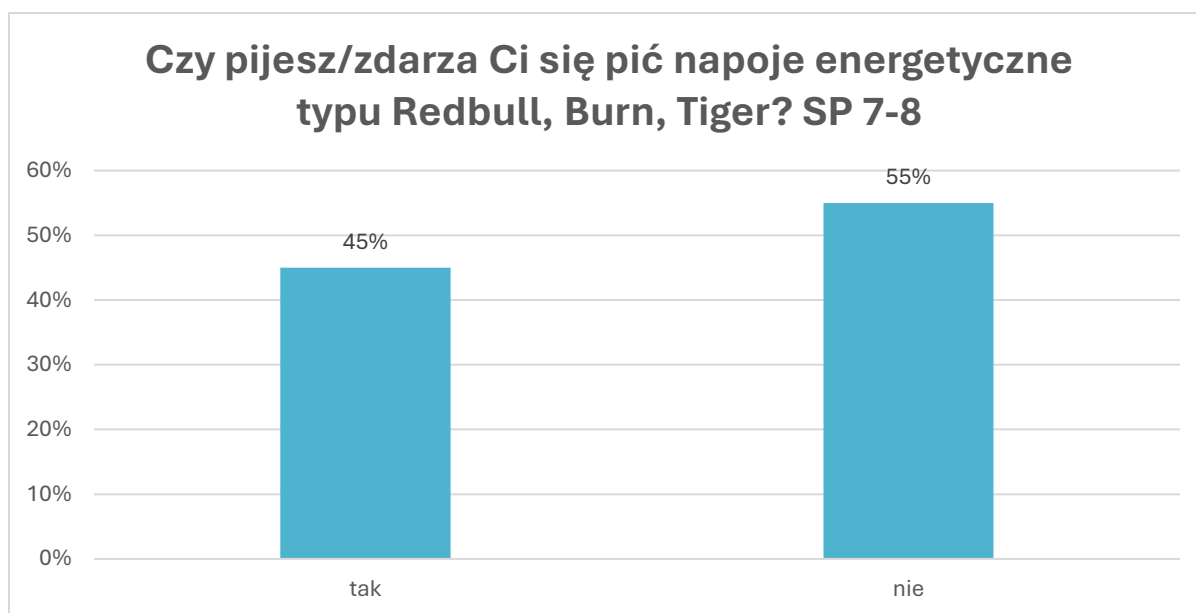
- Zaburzenia snu – Wysoka zawartość kofeiny może prowadzić do trudności z zasypianiem i bezsenności, co wpływa negatywnie na regenerację organizmu oraz funkcje poznawcze.
- Zaburzenia pracy serca – Napoje energetyczne, szczególnie w dużych ilościach, mogą powodować tachykardię (przyspieszone tętno), wzrost ciśnienia krwi oraz zaburzenia rytmu serca, co stanowi poważne zagrożenie dla młodego organizmu.
- Wzrost poziomu lęku i niepokoju – Wysokie dawki kofeiny mogą nasilać uczucie lęku, prowadzić do nadmiernej nerwowości i problemów z koncentracją. Młodzież jest bardziej podatna na te negatywne efekty ze względu na rozwijający się układ nerwowy.
- Uzależnienie – Regularne spożywanie napojów energetycznych może prowadzić do uzależnienia od kofeiny, co objawia się koniecznością zwiększania ilości spożywanego

napoju, aby osiągnąć pożądany efekt. Objawem odstawienia mogą być bóle głowy, drażliwość oraz spadek energii.

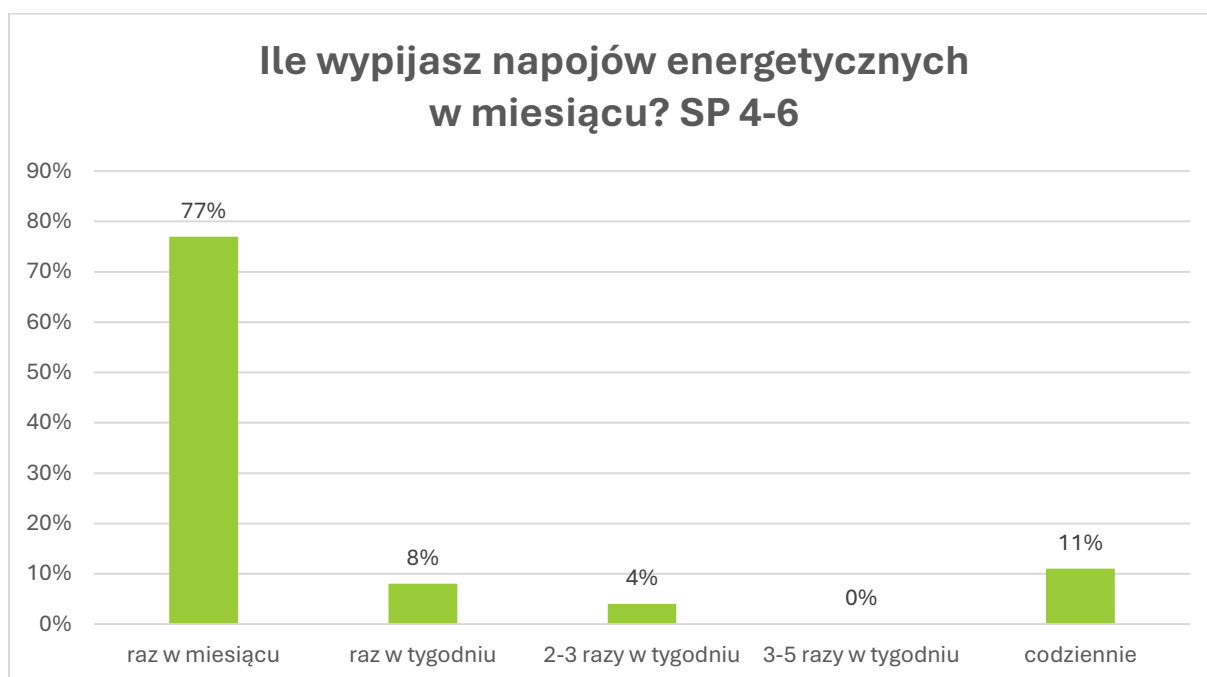
- **Nadwaga i otyłość** – Wysoka zawartość cukru w napojach energetycznych może przyczyniać się do nadmiernego przyrostu masy ciała oraz zwiększa ryzyko wystąpienia cukrzycy typu 2, szczególnie w przypadku regularnego spożywania napojów o wysokiej kaloryczności.
- **Problemy z koncentracją i nadpobudliwość** – Nadmierne spożycie napojów energetycznych może prowadzić do zaburzeń koncentracji oraz nadmiernej pobudliwości, co może negatywnie wpływać na wyniki w nauce oraz funkcjonowanie w szkole.
- **Ryzyko przedawkowania kofeiny** – Wysoka zawartość kofeiny w napojach energetycznych, w połączeniu z innymi produktami zawierającymi kofeinę (jak kawa czy herbata), może prowadzić do przedawkowania, objawiającego się nudnościami, zawrotami głowy, a w skrajnych przypadkach – drgawkami czy omdleniami.

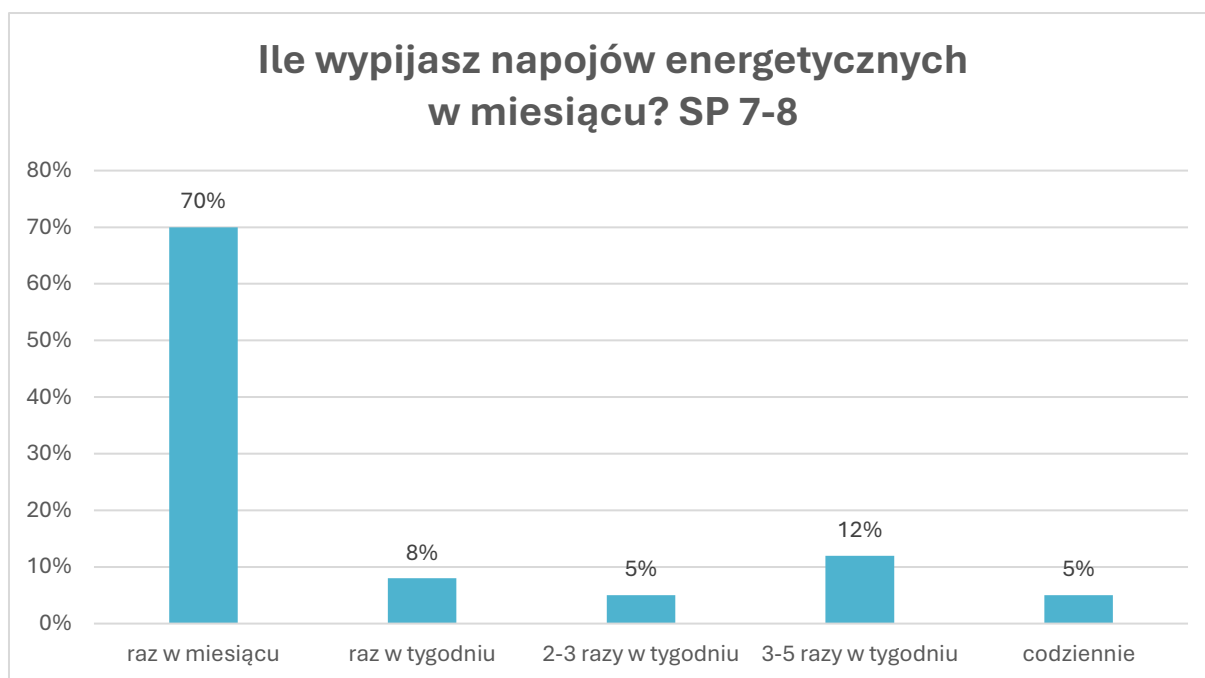
20% uczniów klas 4-6 i 45% uczniów klas 7-8 deklaruje, że zdarza się im pić napoje energetyczne.

77% młodszych uczniów i 70% starszych uczniów zadeklarowało, że pije napoje energetyczne raz w miesiącu, są uczniowie, którzy robią to raz w tygodniu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 8%), 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 5%), 3-5 razy w tygodniu (SP 7-8 – 12%) oraz codziennie (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 5%).

Czas wolny

Czas wolny jest okresem, w którym dzieci i młodzież mogą realizować swoje zainteresowania i aktywności niezwiązane z obowiązkami szkolnymi. Jest to przestrzeń do wypoczynku, zabawy, rozwijania hobby oraz budowania relacji społecznych.

Dzieci i młodzież często spędzają czas wolny samodzielnie, korzystając z technologii (smartfony, komputery, gry komputerowe). W tej formie mogą rozwijać pasje, takie jak czytanie, rysowanie, programowanie, ale też mogą nadużywać czasu spędzanego online.

Czas spędzany z rodziną, np. podczas wspólnych posiłków, wycieczek, gier planszowych, jest istotny dla budowania więzi rodzinnych, wspierania poczucia bezpieczeństwa i emocjonalnego rozwoju dziecka. Jednak może być tak, że część młodzieży, zwłaszcza starszej, spędza coraz mniej czasu z rodzicami na rzecz kontaktów z rówieśnikami.

Znajomi ze szkoły to ważna część życia społecznego dzieci i młodzieży. Wspólne spędzanie czasu wolnego z rówieśnikami (na przykład po szkole, w weekendy) umożliwia nawiązywanie bliskich relacji, wzmacnia poczucie przynależności oraz rozwija umiejętności społeczne. W tym kontekście spotkania często odbywają się w formie wspólnej zabawy, wyjść na miasto czy korzystania z rozrywek elektronicznych, np. gier online.

Dzieci i młodzież mogą również spędzać czas z osobami z innych środowisk (np. spoza szkoły, z klubów zainteresowań, kursów). Dzięki temu rozwijają zdolności adaptacyjne i interpersonalne oraz poszerzają krąg znajomości. Ta forma czasu wolnego umożliwia poznanie innych perspektyw i poglądów, co wspiera rozwój społeczny.

Zajęcia dodatkowe, takie jak kursy sportowe, artystyczne, językowe, mogą być sposobem na rozwijanie pasji i talentów. Spotkania z instruktorami, trenerami oraz uczestnikami zajęć wzbogacają doświadczenia społeczne i rozwijają umiejętności pracy w grupie.

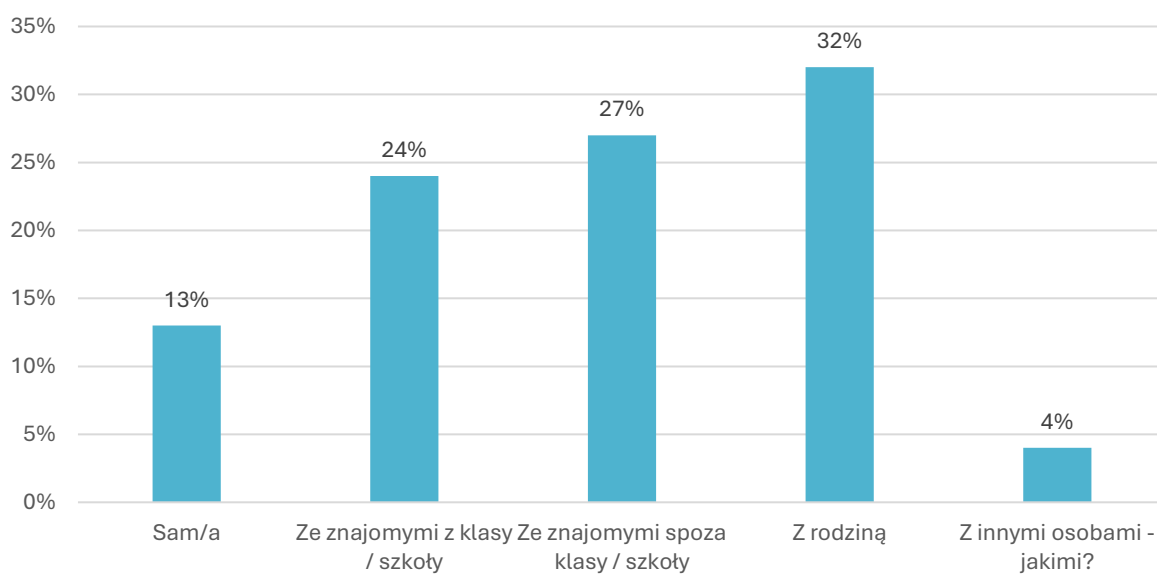
Czas wolny jest nieodzownym elementem rozwoju dzieci i młodzieży, który przy odpowiednim zarządzaniu może przynieść wiele korzyści. Jednak nadmierne korzystanie z technologii czy brak aktywności fizycznej stanowi ryzyko dla zdrowia i rozwoju psychospołecznego.

Uczniowie klas 4–6 szkół podstawowych (40%) spędzają swój czas wolny z rodziną, co świadczy o dużym znaczeniu więzi rodzinnych w tej grupie wiekowej. 11% spędza czas ze znajomymi spoza klasy/szkoły, natomiast 30% preferuje spędzanie czasu z koleżankami i kolegami z klasy oraz ze szkoły. Samodzielne spędzanie czasu deklaruje 12% badanych.

Uczniowie z klas 7-8 spędzają czas wolny z rodziną – 32%. Ze znajomymi z klasy lub szkoły spędzanie czasu deklaruje 24%. Znajomi spoza klasy lub szkoły są wybierani przez 27% uczniów. Samodzielne spędzanie czasu wolnego deklaruje 13% respondentów. 4% wybiera inne osoby, które nie zostały bliżej określone.

Z kim najczęściej spędzasz czas wolny? SP 7-8

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Mieszkańcy Gminy Orońsko

Obszar	Opis
Istotność problemów społecznych	Najbardziej istotnym problemem społecznym według mieszkańców gminy są uzależnienie od papierosów, które za ważne (suma „bardzo” i „raczej istotny”) uznało 86% respondentów. Wysoko oceniono również uzależnienie od alkoholu (58%) oraz uzależnienia behawioralne (52%).
Alkohol	42% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, a 30% powyżej 18 roku życia. 28% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia. - Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się 34% badanych, kilka razy w miesiącu – 30% ankietowanych, raz w tygodniu – 6%, kilka razy w tygodniu – 2%, a 28% w ogóle nie pije alkoholu. - Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 31%, 3-4 porcje alkoholu – 31%, 5-6 porcji – 31%, 7,8 lub 9 porcji – 5% oraz 10 i więcej – 2%. 74% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu. - Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 72% badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 46%* badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”. 38%* respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. 74%

	badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach. 94% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne – 92%. Kolejno, 90% ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. • 68% badanych ocenia, że liczba sklepów i lokali sprzedających alkohol w okolicy jest odpowiednia. Jednocześnie aż 26% respondentów uważa, że punktów sprzedaży alkoholu jest zbyt dużo. Niewielki odsetek ankietowanych (6%) wskazuje, że miejsc, w których można kupić alkohol, jest za mało.
Narkotyki i dopalacze	• 64% mieszkańców Gminy Orońsko twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 20% zna jedną osobę, 14% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające oraz 2% zna ponad 10 osób. • 30% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz, 2% na amfetaminę oraz 2% na dopalacze. 10% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 58% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające. • Zdecydowana większość respondentów (92%) deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat miejsc, w których można nabyć narkotyki lub dopalacze.
Hazard	• Zapytano badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 72% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry. • 71% badanych (z osób, które zadeklarowały granie w tego typu gry) przyznaje, że jest to rozrywka, sposób na nudę. 36% badanych lubi towarzyszące grze emocje. • 76% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.

Zaburzenia odżywiania	82% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 18% odpowiedziało przecząco.
Powszechność uzależnień behawioralnych	Z analizy danych wynika, że mieszkańcy Gminy Orońsko za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uznają sieciologizm (48%), pracologizm (36%) oraz zakupologizm (22%).
Przemoc domowa	- Zdecydowana większość respondentów dostrzega związek pomiędzy nadużywaniem alkoholu a ryzykiem występowania przemocy domowej. 16% badanych odpowiedziało „zdecydowanie tak”, a kolejne 42% „raczej tak”, co łącznie daje 58% wskazań potwierdzających istnienie takiej zależności. Niewielki odsetek ankietowanych (22%) uznał, że nadużywanie alkoholu raczej nie lub zdecydowanie nie zwiększa ryzyka przemocy, a 20% nie miało w tej kwestii zdania. - Odpowiedzi badanych wskazują, że w części środowiska lokalnego występują sytuacje agresji lub awantur po spożyciu alkoholu. Po 22% respondentów deklaruje, że takie zdarzenia mają miejsce czasami lub nigdy, natomiast 30% wskazuje, że zdarzają się one rzadko. 24% nie ma wiedzy na ten temat.
Profilaktyka uzależnień	- Tylko 48% respondentów dostrzega potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. 52% badanych nie widzi takiej potrzeby, co może wynikać z braku bezpośredniego kontaktu z problemem lub niedostatecznej wiedzy. - Respondenci zostali zapytani o rodzaje działań profilaktycznych, które są najbardziej potrzebne. Największe poparcie uzyskało wprowadzenie zakazu nocnej sprzedaży alkoholu (29%), co wskazuje na silne oczekiwanie ograniczenia jego dostępności. Istotne znaczenie przypisano także ogólnospołecznym kampaniom profilaktycznym oraz otwartym konsultacjom z terapeutą uzależnień (po 25%). Mniejsze zainteresowanie dotyczy zakazu reklamy alkoholu (13%) oraz warsztatów

	profilaktycznych dla uczniów i działań dotyczących piwa bezalkoholowego (po 4%). Wyniki sugerują, że respondenci preferują działania systemowe i dostęp do wsparcia specjalistycznego bardziej niż inicjatywy edukacyjne skierowane do węższych grup.
--	--

Pracownicy GKRPA w Gminie Orońsko

- Jako problem bardzo istotny po 100% respondentów wskazało na spożywanie alkoholu przez młodzież, uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży, używanie e-papierosów przez młodzież oraz brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami.
- Zapytano respondentów „Które z ustawowych zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) uważa Pani/Pan za najbardziej istotne w Państwa gminie?”. 100% respondentów wskazało na właściwe wydatkowanie środków GKRPA.
- Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na bardzo skuteczny (33%) lub skuteczny odbiór tej współpracy – 33% respondentów tak ją oceniło. 33% ankietowanych wskazało je jako umiarkowanie skuteczną.
- Najczęściej wskazywanym sposobem zwiększenia skuteczności współpracy pomiędzy ZI a KRPA są wspólne szkolenia dla członków obu instytucji (100%), co podkreśla znaczenie podnoszenia kompetencji i ujednolicania wiedzy. Dodatkowo po 33% respondentów wskazało na potrzebę regularnych spotkań i wymiany informacji, ustalenia wspólnych celów oraz realizacji wspólnych projektów profilaktycznych.
- Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Orońsko dotyczą przede wszystkim niedoboru specjalistów (100%). Po 67% odpowiedzi uzyskały: niska świadomość społeczna oraz brak wystarczających środków finansowych.
- Zapytano respondentów jak oceniają stopień poinformowania władz gminy o potrzebach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI). 100% uważa, że władze są poinformowane i aktywnie wspierają podejmowane działania.
- Największe poparcie wśród respondentów uzyskały programy edukacyjne w szkołach oraz konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin (po 100%), co wskazuje na kluczową rolę

działań skierowanych zarówno do dzieci, jak i ich najbliższego otoczenia. Istotne znaczenie przypisano także szkoleniom i warsztatom dla dorosłych mieszkańców oraz kampaniom społecznym (po 67%), które zwiększają świadomość problemu uzależnień. Rzadziej wskazywano potrzebę współpracy z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej (33%), choć nadal jest to ważny element systemowego wsparcia.

- Zdecydowana większość badanych wskazała, że przemoc bardzo często (100%) współwystępuje z nadużywaniem alkoholu. Nikt nie wskazał odpowiedzi „nigdy” ani „trudno powiedzieć”. Wyniki te jednoznacznie pokazują silną zależność między problemem alkoholowym a występowaniem przemocy w analizowanych przypadkach.
- 67% respondentów wskazało na przemoc domową jako obszar wymagający szczególnej uwagi. 100% uznała, że pilnej reakcji wymaga również problem nadużywania alkoholu oraz przemoc związaną z nadużywaniem alkoholu.

Uczniowie z Gminy Orońsko

Obszar	Opis
Relacje	• Uczniowie w Gminie Orońsko deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6 – łącznie: 95%; SP 7-8 – łącznie 96%. • Uczniowie w Gminie Orońsko mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6 – łącznie 77%; SP 7-8 – łącznie 63%. • Uczniowie z Gminy Orońsko relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze – SP 4-6 – łącznie 90%; SP 7-8 – łącznie 92%.
Alkohol	• Uczniowie zostali zapytani czy osoby w ich wieku piją alkohol. 8% młodszych i 44% starszych uczniów odpowiedziało na to pytanie twierdząco. • Zapytano starszych uczniów, w jakich miejscach ich koledzy i koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazują na imprezy, dyskoteki (47%), świeże powietrze (42%), dom (22%), szkolne wycieczki (11%) oraz są też uczniowie, którzy nie wiedzą (39%). • Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj na chęć zaimponowania innym (SP 4-6 – 70%, SP 7-8 – 44%), a także

	żeby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6 – 20%, SP 7-8 – 8%), dla lepszej zabawy, wyluzowania (SP 4-6 – 20%, SP 7-8 – 42%). Są uczniowie, którzy nie wiedzą (SP 4-6 – 10%, SP 7-8 – 22%). • 94% uczniów SP 4-6 oraz 82% uczniów SP 7-8 nigdy nie spożywa alkoholu. • Istotnym zagadnieniem jest wiek inicjacji alkoholowej. Uczniowie, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu odpowiedzieli: 12% uczniów klas SP 4-6 po raz pierwszy spożyło alkohol poniżej 8 lat. 63% młodszych i 13% starszych uczniów próbowali alkoholu mając 8-10 lat, a 60% starszych uczniów w przedziale wiekowym 11-13 lat. 20% uczniów klas 7-8 spożywało alkohol mając 14-16 lat. • Uczniowie klas 7–8 wskazali różnorodne powody sięgania po alkohol, najczęstszym powodem sięgania po alkohol jest chęć lepszej zabawy (33%), co wskazuje na jego rolę w kontekście rozrywki i integracji. Dość często pojawiają się także odpowiedzi „z ciekawości”, „dla towarzystwa” oraz „brak konkretnego powodu” (po 27%), co sugeruje wpływ sytuacji społecznych i spontaniczności. Rzadziej alkohol jest wykorzystywany jako sposób radzenia sobie z trudnościami, np. stresem (13%) lub problemami (7%). Niewielki odsetek badanych wskazuje na inne powody, takie jak smak alkoholu czy łagodzenie kaca, a nikt nie zadeklarował picia pod wpływem znajomych. • Uczniowie zostali zapytani o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 53% uczniów klas 4-6 oraz 72% uczniów klas 7-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 9% uczniów klas 4-6 i 16% uczniów klas 7-8 uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. • Analiza odpowiedzi uczniów klas 4–6 oraz 7–8 pokazuje, że znaczna część dzieci i młodzieży dostrzega związek między spożywaniem alkoholu a zachowaniami agresywnymi. Wśród uczniów klas 7–8 38% wskazało odpowiedzi „tak” (16%) lub
--	---

	„czasami” (22%), natomiast w klasach 4–6 odsetek ten wyniósł 26% („tak” – 15%, „czasami” – 11%). Młodszy uczniowie częściej odpowiadali „nie wiem” (37%) niż starsi (22%).
Narkotyki i dopalacze	• 8% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. 33% uczniów klas młodszych i 50% uczniów klas starszych nie wie. • 5% młodszych uczniów oraz 7% starszych uczniów przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy. • Wśród uczniów klas 7–8 najczęściej osób pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami miało w wieku 11–13 lat (50%) oraz 14–16 lat (33%), co wskazuje na wczesny etap inicjacji. Niepokojące jest również to, że 17% badanych deklaruje kontakt z tymi substancjami poniżej 8 roku życia. W klasach 4–6 zdecydowana większość uczniów (97%) nie miała do czynienia z narkotykami, co jest pozytywnym wynikiem. Jedynie pojedyncze przypadki wskazują na bardzo wczesny kontakt – 2% poniżej 8 lat i 1% w wieku 11–13 lat. • Na pytanie skąd uczniowie wzięli substancje uczniowie klas 7-8 wskazywali odpowiedź „nie wiem” (33%), co może sugerować brak świadomości źródła substancji lub unikanie odpowiedzi. Po 17% badanych deklaruje, że otrzymało substancję od kolegi lub koleżanki, od osoby znanej tylko ze słyszenia albo że była ona używana wspólnie w grupie przyjaciół. Pozostałe odpowiedzi, takie jak zakup czy otrzymanie od rodziny lub obcych osób, nie wystąpiły, a 17% zaznaczyło, że pytanie ich nie dotyczy. • Młodszy uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków/dopalaczy w ich lokalnym środowisku. Badani w większości nie wiedzą, czy pozyskanie owych środków psychoaktywnych byłoby w ich otoczeniu łatwe, czy też trudne (71%), jednakże 8% uczniów klas 4-6 zaznaczyło, że byłoby to łatwe. • Zdecydowana większość starszych uczniów (84%) nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze, a najczęściej

	wskazywane lokalizacje to inne miejsca (13%) bez podawania przykładów oraz osiedle (4%). Następnie zapytano respondentów kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy. Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami były: rodzice (55% SP 4-6; 63% SP 7-8), nauczyciele (41% SP 4-6; 59% SP 7-8). 23% młodszych oraz 7% starszych uczniów wskazuje, że nikt nie rozmawiał z nimi na ten temat.
Uzależnienia behawioralne – występowanie w środowisku lokalnym	Uczniowie za najbardziej popularne zjawiska występujące w ich otoczeniu (suma odpowiedzi popularne i czasem występuje) wybrali: uzależnienie od Internetu (66% SP 4-6; 74% SP 7-8) oraz uzależnienie od smartfona (59% SP 4-6; 76% SP 7-8).
Komputer, Internet, telefon	- Zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera w celach innych niż nauka. Badani wskazywali, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie (29% SP 4-6; 12% SP 7-8) czy też do 4 godzin dziennie (16% SP 4-6; 34% SP 7-8). Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem do 6 godzin dziennie (12% SP 4-6; 12% SP 7-8). Więcej niż 6 godzin korzysta 7% młodszych i 15% starszych uczniów, a 25% młodszych i 20% starszych nie spędza czasu przed komputerem. 43% uczniów klas 4-6 i 25% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 57%; SP 7-8 – 75%). - Jak wynika z przeprowadzonych badań, 45% uczniów klas 4-6 i 42% uczniów klas SP 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 20% uczniów klas 4-6 i 24% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie. 11% uczniów klas 4-6 i 29% uczniów klas 7-8 wskazuje, że korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie.

	Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (SP 4-6 – 23%; SP 7-8 – 5%). • Uczniowie klas 4-6 najwięcej czasu korzystając z telefonu spędzają na korzystaniu z aplikacji (25%), słuchaniu muzyki (19%), oglądając filmiki, śmieszne obrazki (16%), a także na czatach, portalach społecznościowych pisząc ze znajomymi (17%). • Uczniowie klas 7-8 najwięcej czasu korzystając z telefonu spędzają na czatach, portalach społecznościowych (33%), na korzystaniu z aplikacji (20%), na słuchaniu muzyki (18%) oraz oglądając filmiki, śmieszne obrazki (12%).
Cyberprzemoc	• Starszych uczniów zapytano także o to, czy spotkali się z poniższymi sytuacjami w Internecie. 26% z nich deklaruje, że udostępniano ich prywatne wiadomości, 29% otrzymywało komentarze z hejtem, a 22% wiadomości z przezwiskami.
Hazard	• Uczniowie w Gminie Orońsko w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi na pieniądze (85% SP 4-6 i 68% SP 7-8). Jednakże 15% młodszych i 32% starszych uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.
Przemoc domowa, przemoc rówieśnicza	• 9% uczniów klas 4-6 i 5% uczniów klas 7-8 w Gminie Orońsko doświadczyło przemocy domowej. • 22% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8 spotyka agresja słowna. • Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (SP 4-6 – 19%; SP 7-8 – 13%) oraz przemoc fizyczna (SP 4-6 – 28%; SP 7-8 – 25%). Zaznaczając „inne”, uczniowie nie podali przykładów. • Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 53% uczniów klas 4-6 i 65% uczniów klas 7-8 nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (SP 4-6 – 8%;

	SP 7-8 – 6%), kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 7%), kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 9%), kilka razy w roku (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 13%). • Zdecydowana większość uczniów zarówno w klasach 4–6 (90%), jak i 7–8 (88%) deklaruje, że nigdy nie doświadczyła przemocy w domu. Wśród pozostałych odpowiedzi najczęściej wskazywana jest przemoc fizyczna (9% w klasach 4–6 i 7% w klasach 7–8). Rzadziej pojawia się przemoc psychiczna, którą zadeklarowało 5% młodszych i 4% starszych uczniów. Niewielki odsetek badanych wskazuje także inne formy przemocy (1% w klasach 4–6 i 4% w klasach 7–8), co pokazuje, że problem istnieje, choć dotyczy mniejszości.
Napoje energetyczne	• 20% uczniów klas 4-6 i 45% uczniów klas 7-8 deklaruje, że zdarza się im pić napoje energetyczne. • 77% młodszych uczniów i 70% starszych uczniów zadeklarowało, że pije napoje energetyczne raz w miesiącu, są uczniowie, którzy robią to raz w tygodniu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 8%), 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 5%), 3-5 razy w tygodniu (SP 7-8 – 12%) oraz codziennie (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 5%).
Czas wolny	• Uczniowie z klas 7-8 spędzają czas wolny z rodziną – 32%. Ze znajomymi z klasy lub szkoły spędzanie czasu deklaruje 24%. Znajomi spoza klasy lub szkoły są wybierani przez 27% uczniów. Samodzielne spędzanie czasu wolnego deklaruje 13% respondentów. 4% wybiera inne osoby, które nie zostały bliżej określone. • Uczniowie klas 4–6 szkół podstawowych (40%) spędzają swój czas wolny z rodziną, co świadczy o dużym znaczeniu więzi rodzinnych w tej grupie wiekowej. 11% spędza czas ze znajomymi spoza klasy/szkoły, natomiast 30% preferuje spędzanie czasu z koleżankami i kolegami z klasy oraz ze szkoły. Samodzielne spędzanie czasu deklaruje 12% badanych.

Podsumowanie:

Kluczowe wnioski z diagnozy:

- Występuje niski poziom wiedzy mieszkańców na temat dostępnych form pomocy, co może ograniczać korzystanie ze wsparcia.
- Inicjacja alkoholowa wśród młodzieży następuje na wczesnym etapie życia, co zwiększa ryzyko dalszych problemów.
- Alkohol pozostaje istotnym problemem społecznym, a jego nadużywanie jest powiązane z występowaniem przemocy domowej.
- Odnotowuje się wzrost liczby osób doświadczających przemocy, w tym dzieci, co wskazuje na nasilanie się zjawiska.
- Uzależnienia behawioralne (Internet, telefon) stanowią istotny i rosnący problem wśród dzieci i młodzieży.
- Część mieszkańców nie dostrzega potrzeby działań profilaktycznych, co może utrudniać ich skuteczność.
- System wsparcia funkcjonuje, jednak występują ograniczenia kadrowe i organizacyjne.
- Widoczny jest potencjał do rozwijania działań edukacyjnych i współpracy między instytucjami.

Rekomendacje

Profilaktyka stanowi element systemowej odpowiedzi samorządu gminnego na zjawiska zagrażające zdrowiu publicznemu, w szczególności na używanie i nadużywanie substancji psychoaktywnych oraz zjawisko przemocy domowej. W ujęciu współczesnym obejmuje ona również problem uzależnień behawioralnych, które podobnie jak uzależnienia od substancji prowadzą do negatywnych konsekwencji zdrowotnych, psychologicznych i społecznych.

Działania profilaktyczne polegają na zapobieganiu występowaniu zachowań ryzykownych, ograniczaniu czynników sprzyjających ich podejmowaniu oraz minimalizowaniu szkód wynikających z używania alkoholu, środków odurzających i innych substancji psychoaktywnych. Istotnym obszarem interwencji pozostaje również przeciwdziałanie przemocy domowej, która często współwystępuje z problemem uzależnień.

Szczególą grupą odbiorców działań profilaktycznych są dzieci i młodzież, ze względu na podatność na wpływ czynników środowiskowych oraz etap rozwoju psychospołecznego. Wczesne oddziaływania edukacyjne i wychowawcze zmniejszają ryzyko inicjacji alkoholowej i narkotykowej, ograniczają występowanie zachowań przemocowych oraz redukują

prawdopodobieństwo rozwinięcia się uzależnień w wieku dorosłym. Jednocześnie działania profilaktyczne powinny obejmować również osoby dorosłe – zarówno w kontekście ograniczania używania substancji psychoaktywnych, jak i podnoszenia kompetencji wychowawczych oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

Skuteczna profilaktyka prowadzona na poziomie lokalnym przyczynia się do ograniczenia kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z leczeniem uzależnień, interwencjami kryzysowymi oraz konsekwencjami przemocy domowej. Z tego względu działania te mają charakter długofalowy i wymagają współpracy wielu podmiotów funkcjonujących na terenie gminy.

W ramach diagnozy zidentyfikowano potrzebę:

- upowszechniania wiedzy dotyczącej skutków używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także mechanizmów przemocy domowej i cyberprzemocy, poprzez działania informacyjno-edukacyjne kierowane do społeczności lokalnej i środowiska szkolnego;
- prowadzenia systematycznej edukacji specjalistów pracujących z dziećmi, młodzieżą i rodzinami (nauczycieli, pedagogów, członków gminnych komisji, przedstawicieli Policji, służby zdrowia oraz członków zespołów interdyscyplinarnych);
- wzmacniania kompetencji wychowawczych rodziców poprzez organizowanie spotkań i konsultacji ze specjalistami z zakresu uzależnień i przeciwdziałania przemocy;
- rozwijania współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na terenie gminy w celu zapewnienia szybkiej reakcji profilaktycznej i interwencyjnej wobec zidentyfikowanych zagrożeń.